

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Articulus XII. vtrum gratia vnionis fuerit homini Christo naturalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

confistit in plena Dei fruitione. Vnio autem Incarnationis cum sit in esse personalis, transcendit unionem beatæ mentis ad Deum, quæ est per actum fruendi. Et ideo non potest cadere sub merito.

Secundo, quia gratia non potest cadere sub merito, quia est merendi principium. Vnde multo minus Incarnatio cadit sub merito, quæ est principium gratiæ: secundum illud: *1. Cor. 1. Gratia & veritas per Iesum Christum facta est.*

Tertio, quia incarnatio Christi est reformativa totius humane nature: Et ideo non cadit sub merito alicuius hominis singularis: quia bonum alicuius puri hominis non potest esse causa boni totius nature.

Ad congruo tamen meruerunt sancti Patres Incarnationem, desiderando & petendo: congruum enim erat ut Deus exaudiret eos, qui ei obediebant.

Et per hoc patet responsio ad primum.

Ad secundum dicendum, quod hoc est falsum, quod sub merito cadit omne illud, sine quo premium esse non potest: quædam enim sunt, quæ non solum requiruntur ad premium, sed etiam præexiguntur ad meritum, sicut diuina bonitas, & eius gratia, & ipsa hominis natura. Et similiter Incarnationis mysterium est principium merendi, quia de plenitudine Christi omnes accepimus, ut dicitur *Ioan. 1.*

Ad tertium dicendum, quod beata Virgo dicitur meruisse portare Dominum omnium; non quia meruit ipsum incarnari; sed quia meruit ex gratia sibi data illum puritatem & sanctitatis gradum, ut congruè posset esse mater Dei.

COMMENTARIUS.

Quoniam dictum est unionem hanc esse gratiam, id est, gratuitum donum, quod merita excludit, ideo D. Th. quæstionem hanc hoc loco mouet, quæ de omni merito tam de condigno, quam de congruo, & tam ipsius Christi, quam cuiuscunque alterius intelligitur. Quod autem D. Th. interrogat an præcesserint merita, non intelligit de tempore, aut duratione, sed an præcesserint tanquàm ratio, & causa huius unionis.

1. Conclusio.
D. Thom.
b Respondet autem tribus assertionibus, prima est, non potuisse Christum mereri incarnationem suam, ratio est, quia operatio meritorum Christi subsecuta est unionem, ergo non præcessit illam ut meritum eius. Quæ ratio supponit vnum principium fidei, scilicet humanitatem Christi non prius tempore fuisse conceptam, quam unitam, quod inferius tractandum est, supponit etiam meritum debere antecedere præmiu, de quo dicemus late in disputatione sequenti.

2. Conclusio.
D. Thom.
c Secunda conclusio est, nullum alium hominem potuisse mereri de condigno hanc unionem. Primo, quia meritum hominis ex se solum ordinatur ad beatitudinem, hæc vero unio est bonum alterius ordinis. Secundo, quia omne tale meritum fundatur in gratia, cuius principium, & fons est incarnatio. Tertio, quia nullus homo potuit mereri de condigno reparationem totius generis humani, & consequenter nec incarnationem, per quam ipsum reparatur. Ex quibus rationibus prima & tertia sunt perspicue, & habent locum etiam respectu Angelorum ad quos hæc conclusio extendenda est, & mea sententia etiam principia in quibus fundatur secunda ratio, communia sunt Angelis, habet vero specialem difficultatem ratio illa quam in sequenti disputatione commodius tractabo.

3. Conclusio.
D. Thom.
Gloss.
d Tertia conclusio est, de congruo sanctos Patres meruisse incarnationem desiderando, & petendo illam, quia congrua erat ut Deus exaudiret homines sibi amicos, & obediētes, & iuxta hanc conclusionem explicat in solutione ad primum glossam super id *Psalm. 32. Fiat misericordia tua Domine super nos, sicut sperauimus in te, dicentem, ibi inclinari desideramus.*

um Prophetæ de incarnatione, & meritum impletionis, quod non inuenio expresse in aliqua glossa: sumi vero potest ex Glossa ordinaria coniuncta cum interlineali; quæ ex Aug. desumpta est super illum *Psalmum.*

e In solutionibus argumentorum sola solutio ad tertium est valde notanda, nam specialiter de Virgine inquirunt meruerit incarnationem, vel concipere Deum. Et respondet D. Th. non meruisse Virginem, ut Deus fieret homo, sed meruisse illum puritatis, & sanctitatis gradum, ut congruè posset esse mater Dei. Quæ responsio indiget longa expositione, & disputatione statim tractanda.

ARTICVLVS XII.

2. Vtrum Gratia unionis fuerit homini Christo naturalis.

AD duodecimum sic proceditur. Videtur quod gratia unionis non fuerit homini Christo naturalis. Vnio enim incarnationis non est facta in natura, sed in persona: ut dictum est: sed vnumquodque denominatur à termino: Ergo gratia illa magis debet dici personalis, quam naturalis.

2. Præterea, Gratia diuiditur contra naturam: sicut gratuita quæ sunt à Deo distinguuntur contra naturalia, quæ sunt à principio intrinseco. Sed eorum, quæ ex opposito diuiduntur, vnum non denominatur ab alio: Ergo gratia Christi non est naturalis.

3. Præterea, Naturale dicitur quod est secundum naturam. Sed gratia unionis non est naturalis Christo secundum naturam diuinam (quia sic conueniret etiam aliis personis) nec etiam naturalis est ei secundum naturam humanam: quia sic conueniret omnibus hominibus, qui sunt eiusdem nature cum ipso: igitur videtur, quod nullo modo gratia unionis sit Christo naturalis.

Sed contra est, quod Aug. dicit in *Enchirid.* * in humana natura susceptione sit quodammodo ipsa gratia illi homini naturalis, quia nullum posset admittere peccatum.

b Respondeo dicendum, quod secundum Philosophum in quinto *Metaphys.* * natura vno modo dicitur ipsa naturitas, alio modo essentia rei, vnde naturale potest aliquid dici simpliciter: Vno modo, quod est tantum ex principijs essentialibus rei: sicut igni naturale est sursum ferri: Alio modo dicitur esse homini naturale, quod ab ipsa naturitate habet: secundum illud *Eph. 2. & ratiōis natura filij iræ.* Et *1. Sap. 12. Nequam est ratio eorum, & naturalis malitia ipsorum.*

c Gratia igitur Christi sue unionis, siue habitualis non potest dici naturalis, quasi causata ex principijs humane nature in Christo. Ad quamuis posset dici naturalis, quasi proueniens in naturam humanam Christi, causante diuina natura ipsius.

e Dicitur autem naturalis vtraque gratia in Christo, in quantum eam à naturitate habuit: quia ab initio conceptionis fuit natura humana diuine persone unita, & anima eius fuit munere gratiæ repleta.

Ad primum ergo dicendum, quod licet unio non sit facta in natura, est tamen causata ex virtute diuine nature, quæ est verè natura Christi: Et etiam conuenit Christo à principio sue naturitatis.

Ad secundum dicendum, quod non secundum idem dicitur gratia & naturalis: sed gratia quidem dicitur, in quantum non est ex merito: naturalis autem dicitur, in quantum est ex virtute diuine nature in humanitate Christi ab eius naturitate.

Ad tertium dicendum, quod gratia unionis non est naturalis Christo secundum humanam naturam, quasi ex principijs humane nature causata: & ideo non oportet quod conueniat omnibus hominibus. Est tamen naturalis ei secundum humanam naturam, propter proprietatem naturitatis.

natiuitatis ipsius, prout sic conceptus est ex Spiritu sancto, ut A
tunc idem naturalis filius Dei & hominis. Secundum vero di-
uinam naturam est ei naturalis, in quantum diuina natura
est principium actuum huius gratia. Et hoc conuenit toti Tri-
nitati, scilicet huius gratia esse actuum principium.

COMMENTARIUS.

Q Voniā esse gratiam, & esse naturalem vnionem
videntur inter se pugnantia, cum dictum sit, vni-
onem hanc esse gratiam, omnino gratis concessam,
ideo D. Thom. inquit, an hoc non obstante, possit
hæc gratia esse Christo naturalis. Notandi vero sunt
singuli termini in tit. positi. In primis enim gratia v-
nionis variis modis sumi potest, primo extrinsece
potest dici gratia vnionis, quæ est: & tunc facit vni-
onem, scilicet diuina voluntas, quæ acceptio non est
propria neque vnitata. Secundo potest etiam extrin-
sece dici gratia vnionis, omnis gratia resultat ex v-
nionis, seu debita ratione vnionis, & hoc modo ipsa
gratia habitualis Christi, quatenus illi data est ratio-
ne vnionis, potest gratia vnionis appellari, tamen
hoc etiam improprium est, & præter consuetudinē,
vnde nec de hac gratia mouetur hæc questio, quam
quam propter connexionem doctrinæ. D. Thom. et-
iam de illa responderit. Tercio ergo gratia vnionis
proprie, & intrinsece dicitur ipsa vniō substantialis,
quia vero in hac vnione interueniunt, seu donatur
humanæ naturæ, & modus vnionis, quo ipsa est in
Verbo, & substantia increata Verbi, quæ terminat
dependentiam eius, ideo hoc nomen gratia vnionis
vtrique solet accommodari: nam & ipsa Verbi per-
sona potest dici gratia vnionis, quia est donum gra-
tuitum humanitati concessum, v. sumitur ex D. Th.
in 4. q. 6. artic. 6. & qu. 7. artic. 11. & ex hac parte solet in-
terdum gratia vnionis dici infinita, & increata: ipsa
enim vniō, seu modus vnionis proprie vocatur
gratia vnionis, ut constat ex eodem D. Thom. infra
q. 7. artic. 13. & hoc modo potissimum sumitur in hoc
artic. ut constat ex corpore eius, & solutione ad ter-
tium, vbi dicitur, gratiam vnionis esse actiue à tota
Trinitate.

Alius terminus in titulo positus est, Christus ho-
mo, de quo Caiet. aduertit: non sine causa quæsitum
esse de Christo homine, & non de Christo absolute,
ut denoteretur, sermonem esse de supposito diuino
non secundum se, sed subsistente in humanitate, Chri-
stus enim non existit simpliciter per vnionem, sed
per eam constitutus est Deus homo, & de illo sic con-
stitutio queritur, an sit illi hæc vniō naturalis.

Et hic est tertius terminus huius tituli, quem D.
Tho. in corpore distinguit, dicitur enim aliquid na-
turale, quia manet ex principis naturæ, sub quo me-
bro comprehendit potest, quidquid est naturæ debi-
tum, aut quidquid est consentaneum, aut proporti-
onatum viribus naturæ, siue semper conueniat, siue
non, quo fit, ut naturale hic non sumatur, prout di-
stinguitur contra liberum, quare D. Thom. hoc loco
acceptio illius non meminit. Alio vero modo di-
citur naturale, quod à principio natiuitatis inest, q.
posterius membrum Caiet. subdiuidit, nam inter-
dum aliquid conuenit à natiuitate solum concomi-
tante secundum durationem, quomodo gratia di-
citur concreata angelis, vel Adæ, vel cæcitas dicitur
coniuncta cæco à natiuitate, aliquando vero conue-
nit aliquid à natiuitate, & ex vi ipsius natiuitatis,
quomodo dicitur homo nasci in peccato originali,
& esse natura filius iræ, ad Eph. 2. D. Tho. a. in articu-
lo indifferenter videtur vii hac voce, & ita simplici-
ter querit, an visio sit aliquo modo naturalis Chri-
sto homini.

Respondet tribus assertionibus, prima est, Gra-
tia vnionis non potest dici naturalis homini Christo,
tamen proueniens ex principis humanæ naturæ
Hanc non probat D. Tho. quia per se nota est ex su-
pra dictis, intelligit autem non prouenire ex princi-
pio.

Fr. Suarez, Tom. 1.

piis humanæ naturæ, non solum quia ab illis non
causatur, sed etiam quia nullo modo illi debita est.
d. Secunda conclusio est. Hæc vniō dici potest na-
turalis Christo homini, tanquam proueniens in hu-
manam naturā, causata à diuina natura ipsius Chri-
sti dicitur enim naturale alicui, quod per proprias
vires suæ naturæ facit. Et hanc conclusionem exten-
dit D. Thom. ad gratiam etiam habitualement Christi
Domini. Nec refert quod hæc gratia non proueniat
à diuinitate in humanitatem necessitate naturæ, sed
libere ut Durand. & alij obiciunt; quia, ut iam dixi,
hic non sumitur naturale ut distinguitur à libero, a-
ctus enim amoris Dei viribus naturæ à voluntate
nostra factus, dicitur ei naturalis, quamuis libere fi-
at. Est vero notanda nonnulla differentia inter grā-
tiam vnionis & habitualement gratia enim vnionis cū
sit prima omnium in Christo, licet in dicto sensu
possit dici naturalis, quia virtute naturali diuinita-
tis sit, non tamen potest dici naturalis, tanquam ali-
quo modo debita homini Christo, quia nec debetur
humanæ naturæ, nec diuinæ, ut per se constat, at ve-
ro gratia habitualis, quia in Christo supponit aliam,
non solum est naturalis dicto modo, sed etiam quia
debetur humanitati iam vnitæ, & idem est de omni-
bus gratiis, quæ supponunt Christum constitutum
Deum hominem.

Tertia conclusio est, hanc gratiam posse dici na-
turalem, quia ab initio conceptionis fuit collata hu-
manitati, quæ etiam extenditur ad habitualement gra-
tiam. Sed circa hanc conclusionem est aduertendū,
aliud esse loqui de Christo homine, aliud de huma-
nitate ipsa, si enim de Christo homine loquamur,
potest dici illi connaturalis hæc gratia, non solum
concomitanter, sicut potest dici connaturalis gratia
angelis, sed etiam quia ex vi illius actionis, per quam
fuit homo productus, habet hanc gratiam. Et ratio
est, quia hæc gratia vnionis non supponit Christum
in esse Dei hominis, sed constituit illum tanquam
terminum suum proprium, & intrinsecum, vnde si-
cut vnaquæque res dicitur habere ex vi suæ gene-
rationis, ad quod habet per illam, quatenus per illam
producit, ita Christus dicitur habere hanc vni-
onem ex vi suæ conceptionis. At vero oportet distin-
guere in ipsa conceptione Christi, ipsam actionem
effectiuam humanitatis, ab actione vnitivæ. Nam
quod dictum est, procedit de actione vnitivæ: ex vi
cuius conuenit huic composito, quod est Christus,
vniō humanitatis ad Verbum, quæ est de intrinseca
ratione illius, & hoc modo dicitur ei naturalis. Secus
vero est respectu actionis productivæ humanitatis,
nam ex vi eius etiam intelligatur esse ab Spiritu sã-
cto, & ex Virgine, non habet Christus gratiam vni-
onis, nisi tantum concomitanter, quia data est simul
cum illa, non ex vi illius, neque ex debito illius alias
humanitati sic formatæ seu effectæ, ex vi talis pro-
ductionis debita esset vniō, quod est omnino falsum,
quia illæ duæ actiones non habent inter se naturalem
colligantiam, ita ut priori debeat posterior, sed de
facto habuerunt ex voluntate Dei. Vnde fit ut respec-
tu humanitatis non possit dici hæc vniō illi connat-
uralis, eo quod à principio conceptionis illi data sit,
nisi tantum concomitanter, eo modo, quo gratia fuit
connaturalis Adæ vel Angelis, qui est modus satis
improprius, at vero gratia habitualis, & Christo ho-
mini, & humanitati ipsi vnitæ potest dici connat-
uralis tanquam vtrique debita ex vi talis conceptionis
totalis, & integræ, ut includit duplicem actionem
supra dictam.

Sed quæres, quomodo simpliciter loquendum sit,
tota enim hæc questio videtur esse de modo loquē-
di, nam res ipsa constat, & D. Tho. non respondit sim-
pliciter sed tantum sub distinctionib. & eodem mo-
do procedunt alij Theologi, Alens, 3. par. q. 8. memb.
3. artic. 4. Bonavent. in 3. distinct. 4. artic. 2. q. 3. Ricard.
artic. 3. qu. 2. vbi Durand. qu. 3. tam gratiam vnionis
quam

2. Concl.
D. Thom.

3. Concl.
D. Thom.

Dubium.

Alens
Bonavent.
Ricard.
Durand.

X

quam

Soluto.

quam habitualement, negat, proprie dici posse natura-
les Christo, quia non ex necessitate naturæ, sed mere
gratis communicantur. Sed iam dictum est non hic
sumi naturale ut distinguitur contra liberum. Et
fortasse ad tollendam æquiuocationem esset melius
non loqui simpliciter, sed cum aliquo addito, vel ex-
plicatione. In tunc tamen dicendum videtur, ali-
quid dici posse naturale, vel simpliciter & absolu-
te, quia est in se ens pertinet ad ordinem naturæ
vel relatiue, seu respectu alicuius, quomodo gloria
potest dici naturalis gratiæ, vno ergo, seu gratia v-
nionis non potest simpliciter, & absolute dici, natu-
ralis, sed supernaturalis, ut supra sæpe demonstrati
est. Neque ut dicatur simpliciter naturalis sufficit
ut Deo sit connaturale efficere illam, alias etiam in-
stificatio, vel gratia ipsa posset dici res naturalis. At
vero relatiue, seu respectu Christi potest dici hæc
gratia illa naturalis, duplici illo modo à D. Tho. ex-
plicato, & prior solum tribuitur huic homini secun-
dum quandam communicationem idiomaticam, quia
enim hic homo est Deus, & Deus per vires naturæ
sue facit hanc vnionem, ideo dicitur connaturalis
huic homini. Posterior autem modus proprie conue-
nit Christo DEO homini, ut est terminus resultans
per hanc vnionem.

DISPUTATIO X:

In octo Sectiones distributa.

De causis incarnationis præsertim meritoria.

IXimus de essentia & excellentia huius
mysterij, ubi etiam ostendimus quo-
modo supernaturalis sit, & ad ordinem
gratiæ superiori quodam modo per-
tineat: sequitur iam, ut de illius causis
dicamus. Ex quatuor autem causis, quæ ad effectum
aliquem concurrere possunt, materialis & formalis
proprie non habent locum in hac vnione, quia non
fit in ea compositio materiæ & formæ, ut dictum est,
quanquam extrema compositionis, scilicet huma-
nitas & Verbum, possint tanquam causæ, vel prin-
cipia eius considerari, ut Verbum sit tanquam actus
& forma, humanitas vero tanquam subiectum seu
materia; quæ actuatur: de quibus agendum est cum
D. Tho. q. 3. & 4. De causa autem finali huius myste-
rij, latissime dictum est supra in q. 1. Solum ergo su-
perest dicendum de efficiente, quæ in physicam, seu
proprie efficientem causam, & meritoriam distin-
gui potest, & de utraque dicemus. Et addemus etiam
aliquid de causa dispositiua, tum quia cõiuncta quo-
dam modo est cum causa meritoria, tum quia D. Th.
in his articulis præsertim 10. & 11. has tres causas in-
dicauit.

SECTIO I.

Quæ sit, vel esse possit causa efficiens huius myste-
rij.

i. Conclus.

Concl. Lateran.

1. an

Concl. Tolet.

1. an VI.

Augusti.

Pauli.

Luc.

Matth.

DICO primo, Deus, & tota trinitas est causa prin-
cipalis efficiens hoc mysterium, est conclusio
de fide definita in Concil. Lateran. sub Mart. prim.
can. 2. & in Concil. Lateran. sub Innoc. III. & habetur
in cap. firmiter de summa Trinit. & fide Cathol. in
Concil. Tolet. VI. & XI. in confessionibus fidei, &
tradit illam frequenter August. 1. de Trin. c. 4. in En-
chirid. c. 38. tract. 10. & 12. in Ioan. passim alij patres
de hoc mysterio disputantes, & sumitur ex Scriptura
sacra, in qua ipsi Filio tribuitur humanæ naturæ as-
sumptio, ad Hebr. 2. Non angelos apprehendit, sed semen
Abraha apprehendit. Ad Philip. 2. formam serui accipiens,
assumere autem includit efficere vnionem, ut supra
dictum est. Patri, propter efficientiam tribuitur,
quod miserit filium suum, ad Gal. 4. misit Deus filium
suum factum ex muliere. Denique Spiritui sancto ap-
propriatur hoc opus Luc. 1. & Matth. 1. Ratio vero

est, quia omnia opera Trinitatis ad extra sunt indi-
uisa, procedunt enim à trib. personis, ut sunt vnum
in natura, & voluntate, atq; adeo in actione & ope-
ratione, iuxta illud Ioan. 5. Pater meus usque modo ope-
ratur, & ego operor. & Ioan. 10. quæ Pater facit, hæc & Fi-
lius similiter facit, ut bene explicat Damasc. lib. 3. fidei
cap. 14. & 15. At vero hoc mysterium, ut effectiue pro-
cedit à Deo, est vnum ex operibus, quæ ad extra hñt
ergo.

Dico secundo, Deus solus est proxima causa prin-
cipalis huius mysterij, nec potuit creatura illa ad il-
lud concurrere per modum causæ principalis pro-
ximæ. Voco autem principalem causam proximam,
eam quæ per propriam virtutem intrinsecam ope-
ratur, etiam si sit causa secunda dependens à Deo. Et
ita est conclusio certa, & loquendo de facto videtur
de fide, ex illis locis Luc. 1. Spiritus sanctus superuenit
in te, & Matth. 1. Quod enim in ea natum est, ex Spiritu
sancto est, ubi solus Deus assignatur, ut causa proxi-
ma, & immediata huius mysterij. Et idem sumitur
ex modo loquendi Conciliorum omnium, & Patrum
de hoc mysterio tractantium. Ratione vero, etiam
de possibili conuincitur potest, aliter fieri non potuisset.
Primo quidem quia hæc vnio facta est ad personam
diuinam, nulla autem creatura potest habere virtu-
tem principalem, & propriam, ut faciat Deum sub-
sistere in aliena natura, nam hoc esse: quodammo-
do subicere Deum virtuti creaturæ. Et confirma-
tur, quia nulli naturæ creatæ potest esse connaturale
esse vnitate hypostatice personæ diuinæ, ergo multo
minus potest esse naturalis virtus efficiendi hanc v-
nionem. Dices. Possit esse virtus supernaturalis, ta-
men sufficiens, & principalis. Sed contra, quia talis
virtus deberet esse superaddita, & infusa substantiæ
creaturæ, quia substantia creata per se ipsam nihil ha-
bet supernaturale, esset ergo virtus accidentaria, er-
go non posset esse principalis virtus, ad efficiendam
hanc vnionem substantialem, quæ est altioris ordi-
nis, quam omnis qualitas supernaturalis, ut supra o-
stensum est.

Ex his rationibus concluditur, si per impossibile
posset persona creata terminare alienam naturam,
nihilominus tamen vnionem inter illa, etiam non
posset fieri ab illa creatura, ut à causa efficiente & prin-
cipali, quia talis vnio esset supra omnem naturalem
ordinem rerum, nulla autem creatura potest sua vir-
tute, ut principalis causa, immutare hunc ordinem,
sicut non potest fingi creatura, quæ virtute sua prin-
cipali separet accedens à subiecto, illudq; ita separe-
tum conferret. Vel licet etiam non posset persona
creata, per solam vim naturalem suæ substantiæ ter-
minare alienam naturam, quia non minus est efficere
hanc vnionem quam terminare illam, vel separe
accedens à subiecto.

Sed quæri hic potest, an saltem per modum in-
strumenti diuini possit creatura efficere hanc vnio-
nem, vel an de facto illam effecerit. Quoad priorem
partem nonnulli negant id esse possibile, unde à for-
tiori negant factum esse. Ratio est, quia creatura non
potest esse instrumentum creationis, ergo neq; hu-
ius vnionis: patet consequentia, quia sicut per crea-
tionem communicatur rei ipsum esse existentia, ita
per hanc vnionem communicatum est ipsum esse
existentiæ diuinæ, quod altius est. Sed hæc ratio &
sumit antecedens dubium, & fortasse falsum, ut suo
loco dicetur, & male infert, tum quia falsum etiam
est, per hanc vnionem communicari naturæ, ipsum
esse existentia, nam potius supponitur, & naturæ
existenti communicatur substantia diuina, unde
supra ostendimus, animam Christi fuisse vere crea-
tam, prius natura quam assumptam, vel humanita-
tem eius fuisse prius naturam formatam, vel conceptam,
quam vnitam. Tum etiam, quia iuxta omnium sen-
tentiam, hæc actio est per modum immutationis ex
præsupposito subiecto, siue illud includat existentia,
siue

sue sit entitas essentialis, quæ iuxta aliam opinionem est aliqua entitas actualis distincta ab existentia, & prior natura quam illa: hæc ergo entitas supponitur huic vnioni iuxta hanc sententiam, illa ergo esset subiectum illius actionis, vel mutationis per quam fit hæc vnio, & consequenter non esset actio ex nihilo: posset ergo creatura esse instrumentum illius, quamuis non posset esse instrumentum creationis, quia cessatio propter quam D. Tho. docuit, creationis, scilicet, quia est actio ex nihilo.

Alij vero propter aliam rationem negant etiam hoc esse possibile, scilicet, quia virtus vnitiua etiam instrumentalis debet habere virtutem super vtrumque extremum, vt vtrumque coniungat: sed impossibile est, vt creatura habeat virtutem etiam instrumentalem supra diuinam personam, ergo neque vt efficiat hanc vnionem. Confirmatur ac declaratur, quia creatura non potest communicare ipsum esse diuinum personale, quod per hanc vnionem communicatur. Atque ita videtur sentire Medina infra. quæst. 1. artic. 4. Prædicta vero ratio in primis non probat de vnione ad personam creatam, si ex parte termini illa esset possibilis. Sed neque de præfenti vnione ad Verbum mihi videtur efficax ratio, quia hæc vnio non fit per actionem, vel mutationem circa vtrumque extremum, sed circa alterum tantum, scilicet humanitatem, ergo non est necesse, vt instrumentum habeat directe, & perse virtutem supra ipsam personam diuinam, sed solum supra humanitatem, ipsa diuina persona conuertere principaliter, & vt ita dicam, admittente ad se fieri vnionem extrinsecæ naturæ. Quod ita declaratur & confirmatur, quia loquendo de virtute effectiua, nec Pater, nec Spiritus sanctus habent virtutem supra personam Verbi, imo neque ipsum Verbum supra se ipsum, sed solum habet voluntatem liberam, vt efficiat in humanitate vnionem ad se ipsum, & quia est eadem voluntas Patris & Spiritus sancti, eadem est in eis potestas, ergo pari ratione potest esse liberum Deo, vt creatura, vt instrumento ad efficiendam vnionem alienius naturæ ad se ipsum: nec enim per hoc subditur Deus virtuti instrumenti, quando quidem tota eius actio versatur circa extrinsecam naturam, & vsus vel eleuatio eius pendet ex voluntate assumentis.

Et in hoc est maxima differentia inter instrumentum, & causam principalem, hæc enim agit per virtutem sibi connaturalem, quæ natura sua est definita & determinata, & ideo impossibile est, vt sit talis virtus potens vniri creaturam Deo, quia hoc esset quodammodo subicere Deum suæ actioni naturali, non quia posset agere in ipsum, sed quia posset, naturam quandam in ipso ponere, vt ita dicam, non ex determinatione voluntatis eius, sed ex naturali efficacia, & determinatione virtutis suæ, quod repugnat diuinæ excellentiæ. At vero instrumentum diuinum, agit tantum per potentiam obedientialem, & influxum, eius, vel actio definitur iuxta voluntatem Dei libere eleuantis, & vtentis tali instrumento: & ideo nihil repugnat quod Deus illo vtatur ad huiusmodi vnionem, eo modo terminando actionem sui instrumenti, sicut terminat actionem suam, actio enim instrumenti, & principalis agentis, vna & eadem est. Vnde eodem modo non repugnat, creaturam esse instrumentum ad communicandum diuinum esse personale, trahendo creatam naturam ad personam Dei, quia talis actio versatur in natura creata efficiendo in illa vnionem, quæ terminatur ad personam Dei, quæ se ipsam quasi formaliter communicat sine alia actione. Sicut etiam per gratiam & visionem beatam suo modo vnitur anima Deo, & tamen illæ formæ fieri possunt per actionem creaturæ, quia tota actio versatur circa formam creatam quæ ad Deum ipsum terminatur. Sic ergo est in præfenti, seruata proportione.

Fr. Suarez, Tom. 1.

Alij denique negant, hanc vnionem fieri posse à creatura solum, quia in natura creata non est nisi potentia obedientialis ad illam, vt videre licet in Gabr. in 3. distinct. 1. q. 2. art. 2. dub. 5. Scotus, & Ochamo ibi, quos ipse refert. Sed, vel hoc intelligendum est de causa naturali, tam principali, quam instrumentali, de qua procedit opimeratio facta, vel procedit ex generali principio, quod nullum esse potest instrumentum diuinum, eleuatum ad immutandam creaturam secundum potentiam obedientialem, quod ostendam esse falsum infra, q. 13.

Quocirca, loquendo de possibili, existimo non repugnare Deum eo modo sumere creaturam, vt instrumentum ad hanc vnionem, sicut ad alios effectus supernaturales, verbi gratia, transubstantiationem, vel iustificationem, quia neq. ex parte modi, neque ex parte termini actionis est maior repugnantia. Et quamquam opus hoc sit altius, & excellentius, tamen instrumentaria virtus creaturæ, quodammodo infinita est, quia non est naturalis potentia, sed obedientialis, cuius efficacia possibilis, nō mensuratur ex naturali perfectione creaturæ, sed ex infinita virtute omnipotentis Dei, supposita non repugnantia ex parte actionis, vel effectus. At vero loquendo de facto, & de hoc mysterio, quatenus primo factum est in vtero Virginis, vnum est certum, scilicet nullam creaturam à Virgine distinctam, sumptam fuisse vt instrumentum ad hanc vnionem, quia de nulla suspicari potest, quod Christus effecerit hominem: nulli enim Scriptura vel Sancti hoc tribuunt, & temerarium, ac erroneum esset, de aliquo alio hoc affirmare, nam etiam ipsius angeli Gabrielis præsentia, in sola annunciatione, & propositione mysterij, & petitione virginis consensus terminata est.

De ipsa autem Virgine, quæ Deum concepit, ac peperit dubitari non immerito potest, an effectiue attigerit ipsam vnionem hypostaticam humanitatis, ad Verbum: videri enim potest hoc probabile. Primum, quia non repugnat, vt dictum est, & pertinet ad quandam maiorem Virginis dignitatem, & vt verius, ac proprius dicatur concepsisse Deum. Secundo quia Deus vt solet suis creaturis, vt instrumentis, quando commode potest, & præsertim quando instrumentum est tam accommodatum, & quasi propinquum effectui intento, pertinet enim hoc ad suauem Dei prouidentiam, maioremque diuinæ omnipotentis manifestationem. Tertio, quia hoc consentaneum est locutionibus sanctorum, Hefychius enim homil. 2. de B. Virgine, tom. 7. Bibliothecæ sanctæ Virginem vocat instrumentum incarnationis eius, qui omnia produxit, & Ambrosius epist. 82. *Per hominem, inquit, & mulierem caro electa est de paradiso, per Virginem iuncta est Deo. Et oratio, de obitu Theodosij, illa fecit, inquit, vt inter homines, vt Deus, videretur, & ad eundem modum loquitur Bernardus, homil. 4. in Missus est, & libro quinto, de considerat. circa finem. Virginem dicit fuisse mulierem illam, quæ tria illa sata Euangelica, carnem scilicet, animam, & diuinitatem tam bene fermentauit, vt nec diuisione quidem facta carnis, & animæ caro vel anima à Verbo diuideretur. Est quidem hoc pium, & probabile, non tamen necessarium, præsertim si verum est, vt infra dicemus quæst. 6. hanc vnionem prius natura factam esse in anima, & materia secundum se, quam vnitis, seu quam in tota humanitate vt sic. De qua re, quia specialem difficultatem attingit ad illum locum pertinentem, ibi dicemus, ex illo tamen principio videtur fieri valde probabile, non fuisse Virginem assumptam vt instrumentum ad hanc efficiendam, sicut nec fuit assumpta, vt instrumentum ad creationem ipsius animæ Christi, etiam si concedamus id fuisse possibile, quia illa creatio antecedit informationem, circa quam versatur maternus concursus, si enim etiam anima vt subsistens antecedit*

Num Beata Virgo effectiue attigerit incarnationem ipsam.

Hefychius,

Ambrosius,

Bernardus,

X 2 vnio.

Unionem ad corpus, ergo ad illam sic subsistentem non concurrir Beata Virgo, subsistebat autem anima Christi in illo priori per subsistentiam Verbi, ergo Beata Virgo non concurrir ad unionem illius animæ cum subsistentia Verbi. Et simile argumentum proportionaliter fieri potest ex parte corporis, seu materiæ. Vnde confirmatur, quia aliz matres non attingunt per specialem efficientiam ad ipsam subsistentiam ut sic, sed supponunt animam prius natura creatam, & subsistentem, & similiter materiam, & illarum unionem efficiunt, & ita producit homo, ergo similiter dicendum est de Beata Virgine, quia nec Scriptura nec sancti illi tribuunt maiorem concursum, quam necessarius sit, ut sit verè mater Dei & hominis, ad quod hæc instrumentalis efficientia, necessaria non est, imo neq. aliquid confert, ut Beata Virgo fuerit verè mater Dei quia concursus matris non est instrumentalis, sed principalis in suo genere. Quocirca loquendo de prima effectione huius mysterij verisimilius est à solo Deo fuisse factam, nulla media creatura, quæ principaliter, vel instrumentaliter attingeret ipsam actionem supernaturalem, quæ facta est unio humanitatis ad Verbum, & Beatam Virginem solum concurrisse ad unionem naturalem animæ, & corporis, & hæc ratione esse matrem Dei, & hominis, ut infra suo loco dicetur lacius.

Num Christi humanitas in sua nutritione effectiue attingit unionem partium materiæ ad Verbi subsistentiam.

Dixi semper, sermonem esse de prima effectione huius mysterij propter duo dubia, quæ hic incidere possunt. Primum est de unione partium materiæ ad subsistentiam Verbi, quæ per nutritionem facta est à principio conceptionis Christi Domini, usque ad finem vitæ mortalis illius, illa enim unio hypostatica erat, quamvis partialis, ex parte rei assumptæ, nam ex parte Verbi tota subsistentia diuina cuiuslibet partium materiæ unita est, vnde de illa quasi continua unione & successiva dubitari non immerito potest, an fieret immediate à Deo, an per humanitatem tanquàm instrumentum. In quo nihil certum definire possum video enim utrumq. modum esse possibilem, & nullum habeo principium, quo alterutram partem istius definitam, quia quod humanitas habuerit hanc instrumentalem actionem, absolute non est necessarium, ut Christus potuerit se modo naturali, & vitali nutrire, & augere: quia ad hoc satis est, quod propria virtute sua disponderet materiam alimenti, & conuerteret illam in substantiam suam, quamvis in instanti conuersionis, & fortasse prius natura, quam materia alimentum informaretur anima per actionem solius Trinitatis illa materia vniretur hypostaticæ subsistentiæ Verbi, in quam Christus statim in eodem instanti inducebat formam suam. Quamquam vero hoc necessarium non sit, cum tamen non repugnet, hanc instrumentalem vim communicatam esse humanitati Christi, non est improbabile illam habuisse, cum in hoc genere habuerit summam quandam participationem diuinæ omnipotentia, ut infra q. 13. dicemus.

Num verba consecrationis possint habere effectum in unione hypostaticam.

Alterum dubium erat, propter verba consecrationis, suppono enim ut probabilem sententiam, verba illa habere vim instrumentariam ad efficiendum corpus Christi, non tantum quoad præsentiam, sed etiam quoad ipsam substantiam corporis. Ex hac enim sententia sequitur per illa verba fieri ipsum corpus prout est in rerum natura, atque adeo prout unitum est Verbo: vnde fit, per illa verba etiam fieri ipsam unionem, non quidem primo, sed secundo, quia iuxta hanc sententiam non repugnat idem semel factum etiam si existat iterum fieri. Quod ita etiam declaratur, quia ex vi verborum, ita fit corpus sub speciebus, ut per concomitantiam specialiter ibi etiam existat persona Verbi, ut subsistens in tali corpore, ergo ex vi verborum ponitur ibi corpus, ut unitum personæ Verbi, ergo ex vi verborum efficitur ipsa unio, eo modo quo efficitur ipsum

corpus. Et ita mihi videtur esse consequenter in eadem sententia dicendum, quam vero illa probabilis sit in materia de Eucharistia dicemus.

SECTIO II.

Utrum fuerit aliqua causa huius unionis in genere dispositiua, seu cause dispositiue.

Tripliciter intelligi potest aliquam dispositionem ad unionem concurrere: vno modo tantum ex natura rei ita necessariam, ut unio habeat cum illa naturalem connexionem, scilicet, ut posita tali sufficienti dispositione, statim veluti necessario, & ex natura rei unio consequatur, quomodo intelligere possumus, vltimam dispositionem humani corporis concurrere ad unionem animæ cum ipso atque ita referuntur quidam dicentes, fuisse necessariam aliquam dispositionem in humanitate, ut Verbo iungeretur, indicat Gabriel in 3. distinct. 2. imo opinio eius supra tractata disputa. 6. sectio. 2. videtur adhuc alludere. Sed in hoc sensu est hæc sententia omnino improbabilis, quamquam non possit, ut hæretica vel erronea damnari, quia etiam illa posita, posset saluari vera unio substantialis, & quidquid fides docet de hoc mysterio: Ratio vero contra illam est, quia in genere loquendo, ad compositionem ex natura, & supposito, nulla concurrir dispositio huiusmodi, ut per se evidens est, nec specialiter in hac unione potest, vel reddi ratio cur talis dispositio necessaria sit, vel fingi qualis sit, quia talis dispositio deberet esse accidentalis, & consequenter inferioris ordinis, quam sit hæc unio. Deinde, quando forma, & dispositio ita se habent, ut ad ipsam dispositionem unio formæ naturaliter consequatur, necesse est, ut & forma, & dispositio sint aliquo modo eiusdem ordinis, & ut formæ ipsi connaturalis sit unio ad subsistentiam sic dispositum, ut patet discurrendo per omnes uniones ac similes dispositiones: at vero in proposito Verbum est alterius rationis in ratione subsistentiæ, ab omni forma accidentali, & non postulat ex natura sua hanc unionem cum natura creata quomodounque illa disposita sit: ergo. Denique multa ex argumentis supra factis contra Gabrielem, possunt hic applicari: quia scilicet nulla accidentalis forma inherens humanitati potest necessitare Verbum ad hanc unionem, ut per se videtur evidens, neque etiam humanitatem ipsam, quia talis forma non habet repugnantiam cum subsistentia creata ipsius humanitatis, vnde quantum est de se manere posset in humanitate existente in proprio supposito, ergo ex natura sua non infert hanc unionem.

Alio modo intelligi potest hæc dispositio, tantum omnino necessaria ad unionem, non quia ex illa necessario sequatur, sed quia illam necessario præsupponat, & hoc modo videtur asserere hanc sententiam Alesius 3. par. q. 7. memb. 2. art. 1. quæst. 11. memb. vlt. q. 12. membr. 1. & eandem tribuit supra Gabriel illis autoribus, qui tenent, solam naturam rationalem, esse capacitatem huius unionis, sed immerito, quia non necessario unum sequitur ex alio. Fundamentum huius sententia esse potest, quia natura de se non est apta ad hanc unionem, ergo debet eleuari, & fieri apta per aliquam dispositionem, quam Alesius vocat gratiam unionis: & interdum indicat esse gratiam habituales, ut ordinatam ad unionem, interdum vero, esse aliquam aliam superiorem qualitatem. Sed hæc sententia etiam est improbabilis & sine fundamento, quia nulla qualitas accidentalis potest reddere naturam capacem huius unionis, si capax ipsa de se non sit. Primo, quia subsistentia diuina vniri debet immediate, cum ipsa substantia humanitatis, ergo in illa secundum se debet esse capacitas ad unionem.

vnionem. Deinde, quia vnio non fit immediate tantum cum anima, sed etiam cum ipsa carne, nulla autem gratia fingi potest, quæ sit forma accidentalis, & materia inherens, quæ conferat illi hanc capacitatem. Denique, quia ut dictum est nulla forma accidentalis excludit propriam substantiam ipsius humanitatis, ergo nulla constituit illam capacitatem alterius substantiæ. Et hic possunt accommodari alie rationes supra factæ, quod hæc compositio ex natura, & supposito, neque ex communi ratione sua fit per dispositionem vel capacitatem accidentalem, neque ex speciali ratione, & perfectione huius vnionis ad Verbum, potest medio accidenti hæc capacitas dari. Sicut ergo ipsa vnio substantialis est, ita capacitas ad illam est immediate in ipsa natura substantiali per se ipsam, est tamen obediens, & non naturalis, sicut etiam capacitas animæ ad gratiam est immediate in ipsa substantia animæ, vel ad charitatem in ipsa voluntate.

Quod si anima per se ipsam est capax huius vnionis, nulla fingi potest necessitas, cur gratia habitualis ad illam requiratur. Quia neque illa necessitas oriri potest ex communi ratione potentie obediens, & actus supernaturalis: alias ad ipsam etiam gratiam habitalem esset necessaria simpliciter alia dispositio prævia in substantia animæ; & de illa quæram, an sit naturalis, an supernaturalis. Nam, si naturalis est, est impertinens, & tantum per obediens capacitatem poterit ad supernaturalem formam cooperari. Si vero est supernaturalis, ad illam erit necessaria alia dispositio; & ita procedetur in infinitum; nec inchoari poterit vnio inter potentiam obediens, & actum supernaturalem, nisi inter aliqua immediate fiat sine prævia dispositione. Et hæc ratio de habitu charitatis etiam procedit, ac de fide, & de lumine gloriæ, & similibus. Neque etiam potest illa necessitas oriri ex speciali ratione huius vnionis, quia licet superior sit reliquis, tamen nulla ratio assignari potest, cur talem dispositionem requirat. Imo nec declarari potest, quid hæc dispositio conferat, eum ex natura sua non ordinetur ad vnionem hypostaticam, ut per se notum est; neque augeat capacitatem obediens, quæ ex se immutabilis est. Maxime cum ostensum sit, vnionem hanc ad substantiandum, ex genere suo nullam dispositionem postulare; & hancmet vnionem sine tali dispositione cum materia fieri.

Tertio modo potest hæc dispositio poni, solum ut congruum ornamentum humanitatis. Verbo vniendæ, iuxta quem modum, talis dispositio non est proprie Physice attingens ipsam vnionem, sed est quasi ex decencia quadam prærequisita, & hoc modo ponunt hanc dispositionem, quam dicunt esse ipsam gratiam habitalem perfectissimam, graues Theologi in 3. distinctione 2. Diuus Thomas, quæstio secunda, articulo secundo. Bonaventura articulo tertio, quæstione 2. Paludanus quæstio, secunda, articulo tertio. Gabriel, quæstio vnica, articulo secundo. Chartusius, quæstio, quinta. Marfil, quæstio, decima, articulo primo, ad primum dubium; & eandem indicat Alenf. 3. part. quæstio, quarta, membro quinto. Fundamentum esse potest, quia optime fieri potuit, ut humana natura, prius natura quam assumeretur, per gratiam vel alias bonas qualitates ornaretur, & hoc decuit, ergo ita factum est, quia de se ac nude sumpta, videtur non esse decenter præparata ad excellentem vnionem. Propter quam causam licet in proprio supposito, cui per se est proportio, illam non requirat, hic tamen est specialis ratio, propter excellentiam diuini suppositi. Maior probatur, quia humanitas prius natura exitit quam assumeretur, & fuit capax actionis, & passionis seu mutationis in ordine ad hanc vnionem, ergo & dispositionis. Et confirmatur primo, quia ex parte corporis possumus intelligere pulchritudinem, vel o-

Fr. Suarez Tom. 1.

primam eius formationem antecessisse per modum congruæ dispositionis, ergo ex parte animæ idem intelligi potest de pulchritudine spirituali, quæ per gratiam fit. Confirmatur secundo quia gratia præfertur quæ est in essentia animæ, non ordinatur immediate ad operationem, sed ad conferendum animæ quoddam esse diuinum, simile diuinæ naturæ, cuius ipsa est participatio, sed per esse naturæ seu per participationem eius optime disponitur res ad esse personale ergo, &c. Tandem confirmatur, quia vel implicat contradictionem, huiusmodi dispositionem præcedere, vel non. Primum horum à nemine asseritur; Quæ est enim repugnancia? Si autem non implicat, dicendum videtur ita factum esse, quia hoc est decentius, & quia in hoc mysterio mensura operandi est potestas facientis.

Nihilominus dicendum est, hanc vnionem non esse factam media aliqua dispositione proprie dicta, quæ fuerit causa illius. Hæc sententia sumitur ex Diuo Thoma hic articulo 10. & infra quæstio, 6. articulo sexto, & quæstio, septima, articulo decimo tertio. Secundo in 3. distinct. 2. quæstio, secunda. Ricardus articulo 2. quæstio, 3. Durando quæstio, 3. Et eadem tenent Capreol. Caietan. & omnes Thomistæ. Er probatur primo hæc conclusio, quia hæc dispositio, vel debuit præcedere in anima, vel in corpore, neutrum dici potest ergo. Cōsequentiā probatur, quia licet aliqua dispositio possit præintelligi in humanitate, tamen necessario debet in ea esse, vel ratione animæ, vel ratione corporis & ita omnis dispositio, quæ fingi potest sub illo duplici membro comprehenditur, præsertim cum supponamus, vnionem prius natura factam esse ad partes, quam ad totum, seu ad totum mediis partibus. Probatur ergo minor, & de anima quidem probatur primo, quia talis dispositio non potuit esse nisi aliquis habitus infusus, vel essentia, vel potentia animæ, sed hoc esse non potuit, quia habitus cui sit accidens supponit esse simpliciter, illa autem anima ante assumptionem non habuit esse simpliciter, cum per vnionem fuerit ad hoc esse assumpta. Hac ratione vtuntur Thomistæ, sed iuxta eorum opinionem non videtur multum efficax, quia ipsi concedunt, dispositiones prius natura præparare materiam ad formam, quamuis per formam deatur materiæ esse simpliciter, ergo similiter dici posset in præsentia. Deinde iuxta nostram sententiam, videri potest infirma hæc ratio, quia ponimus per creationem prius natura habuisse animam illam existentiam substantialem, quam fuerit vnita ad substantiam, ergo per illam existentiam potuit esse capax huius dispositionis.

Nihilominus hæc ratio videtur mihi sufficiens, quam ita explico, quia anima rationalis ex natura sua prius natura subsistit, quam accidentaliter perficiatur, ergo etiam anima Christi prius natura subsistit in Verbo, quam accidentaliter perficiatur, ergo per nullam accidentalem formam potest disponi, & præparari ad illam vnionem. Antecedens patet, primo, quia substantia est modus magis intrinsecus formæ subsistenti, quam omne accidens eius, unde si illa resultat, ut supradiximus, prius natura resultat, quam omnis passio, vel perfectio accidentalis, quia pertinet ad cōplementum ipsius substantiæ. Si vero sit ab ipso agente generante vel creante, etiam illius actio non intelligitur omnino cōpleta, & terminata, donec attingat ipsam substantiam, quia illa actio tendit primo ad producendam substantiam suo modo completam in suo genere. Secundo, quia nulla dispositio accidentalis est causa ipsius substantiæ, seu naturalis cōpositionis ex natura, & substantiæ, quia cum talis substantia solum sit modus intrinsecus ipsius naturæ, qui per se intime illi coniungitur, nullo mediante alio modo vnionis, non potest magis intelligi dispositio medians inter natu-

X 3

ram,

Vnio hypostatica sine media dispositione facta est.
D. Thom.
Secus.
Ricard.
Durand.
Capreol.
Caietan.

D. Thom.
D. Bonau.
Palud.
Gabr.
Chartus.
Marfil.
Alenf.

ram, & subsistentiam, quam inter quantitatem & figuram suam. Iam ergo ex hac parte nulla dispositio est prior ipsa subsistentia. Aliunde vero subsistentia est aliquo modo causa accidentalium perfectionum, quatenus substantia est subiectum earum, & subsistentia est complementum substantiae: atque adeo conditio praerequisita in tali subiecto. Prima vero consequentia probatur, tum quia cum per hanc unionem anima sit assumpta ad subsistendum, debuit eo ordine naturae uniri, & assumi, quo de se deberet subsistere proprio termino, nam sicut modus proprius subsistentiae est maxime intrinsecus, ita modus existendi in alieno supposito, est maxime intrinsecus & substantialis. Tum etiam, quia prius natura est impedita subsistentia propria in anima Christi, quam intelligatur perfecta per gratiam accidentalem, quia cum illa subsistentia ex natura sua sit prior, si non fuisset impedita, etiam de facto antecessisset, sed non impeditur nisi per unionem ad verbum; ergo haec unio in eodem signo naturae facta est, in quo debet esse propria subsistentia, & ideo impossibile est, ut aliqua dispositio accidentaliter ordine naturae antecesserit. Et confirmatur quia si habitualis dispositio potuisset praecedere, eadem ratione etiam potuisset actualis, quae est per operationem, ergo posset illa anima mereri saltem de congruo suam unionem, quod statim ostendimus esse falsum.

Secundo principaliter probatur haec sententia, quia si aliqua potuisset esse haec dispositio maxime gratia habitualis; nulla enim est excellentior qualitas, nec magis ornans animam, sed haec non, quia data est ratione unionis, ut proprietates consequens illam, iuxta illud Ioan. 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnguenti a Patre, plenum gratia & veritate.* Quod dupliciter declaratur, primo, ex modo loquendi per causales propositiones. Christi enim humanitas non ideo fuit assumpta, quia fuit tam grata, sed potius est contrarium, quia assumpta fuit, ideo tanta gratia ornata est. Secundo; propter hanc causam gratia habitualis Christi non est gratia adoptionis, quia datur ratione unionis non tanquam extranea, & intrinseca, sed tanquam proprietates debita ratione unionis.

Dices, non repugnat eandem qualitatem esse proprietatem manantem ex forma, & disponentem ad illam, atque adeo posteriorem in genere causae efficientis, & priorem in genere causae materialis, ita ergo posset dici in proposito. Respondent aliqui, antecedens esse verum in qualitatibus quae simul sunt proprietates, & passibiles qualitates, ut est calor, verbi gratia, gratiam vero non esse passibilem qualitatem. Sed haec mihi fallor est petitio principij, nam gratia de se etiam non est proprietates manans ex aliqua forma, seu ex aliqua priori gratia, unde quatenus per propriam actionem per se primo fieri potest, potius habet modum passibilis qualitatibus, quam proprietatis, quando vero coniungitur cum gratia unionis dicitur proprietates eius, quia ratione illius datur, cur ergo negatur esse passibilis qualitas? Certe si ratio huius redditur, solum quia non disponit ad unionem; principium petitur, nam hoc est quod agimus. Si vero ratio detur, quia est proprietates contra hoc procedit ratio facta. Respondeo ergo, duplicem esse dispositionem formae, alteram aptantem subiectum ad formam, & prius tempore vel natura praeparantem illud, & de hac dispositione hic agimus, quam nego esse posse proprietatem consequentem formam, quod D. Thomas, dicta quae 7. artic. 12. ad secundum indicavit, dicens. In iis quae in instanti sunt, proprietates consequentes formam non intelligi naturam illam antecedere. Hoc ergo modo gratia habitualis est proprietates gratiae unionis, & non dispositio ad illam. Alio tamen modo potest dici dispositio, non praeparans subiectum ad for-

mam, sed ornans subiectum informatum, & perficiens, ut melius se habeat, vel ut melius operetur, & hoc modo potest proprietates manans ex forma dici dispositio, & sic etiam gratia habitualis potest quodam modo dici dispositio humanitatis unitae Verbo, non ad unionem, sed ex unionem, quomodo D. Thomas, infra, q. 7. artic. 12. in corpore & ad secundum dicit, hanc gratiam in Christo ordinari ad unionem, ut ad finem, non cuius gratia (sic enim ordinatur ad operationem) sed ut ad finem cui, quia scilicet deseruit, & congruit unioni, quo modo etiam, q. 8. artic. 5. ad 3. dicit gratiam habituales efficere congruitatem ad unionem, non antecedenter sed consequenter, sicut si Rex ducat uxorem vilis conditionis, & ideo illa ornet cultu regio; vel sicut pulchritudo est dispositio corporis humani perficiens, & ornans, non praeparans. Idem habet D. Tho. q. 29. de verit. art. 2.

Ultimo probatur, quod neque ex parte corporis potuerit praecedere propria aliqua dispositio ad unionem. Primo quidem propter rationem factam de subsistentia; quae ordine naturae antecesserit formas accidentales, illa enim etiam in materia focum habet. Secundo quia omnis dispositio quae potuit antecedere in corpore Christi, praesertim passibili (quale fuit assumptum) est inferioris ordinis, & mere naturalis, unde non proprie potuit esse dispositio proxima ad unionem. Dices. Saltem potuit esse dispositio ad talem formam rationalem. Constat enim corpus seu materiam, ex qua humanitas Christi concepta fuit, non fuisse unitam Verbo, nisi quatenus erat corpus humanum, id est, & organicum, & ultimo dispositum ad talem animam rationalem, ergo necesse est in illa materia, vel corpore antecessisset aliquas dispositiones, non quidem praeparantes proxime illam materiam ad unionem, hypostaticam, sed ad formam rationalem: quia non propter se assumebatur materia, ut sic, sed ut pars humanitatis, quae includit praedictas dispositiones. Si autem ratio illa sumpta ex parte subsistentiae, quod debeat ordine naturae antecedere dispositiones accidentales esset efficax, etiam istae dispositiones materiae ad formam non potuissent natura antecedere unionem.

Respondetur, si loquamur de accidentibus, seu qualitatibus, quae toto tempore antecedunt ante instantis generationis, illae oprime potuerunt tempore praecedere in materia, ex qua formatum fuit corpus Christi, quia toto illo tempore subsistebat subsistentia creata sub forma sanguinis: si vero loquamur de dispositionibus ultimis, quae sunt in instanti generationis, sic loquendo consequenter, philosophice dicendum est has dispositiones simpliciter non praecessisse ordine naturae in materia corporis Christi ante unionem, sed illam materiam in illo instanti fuisse assumptam, ut in eodem vel ultimo disponenter ad formam rationalem, & consequenter in eodem instanti ea informaretur: vel est contrarium ut per formam rationalem etiam Verbo unitam informaretur, ad quam statim ordine naturae consequenter dispositiones ultimae conservantes seu perficientes compositum ex materia & forma, iuxta varias Philosophorum opiniones de ordine causalitatis & naturae, qui inter formam & ultimam dispositionem servatur. Et hoc satis est ut dicatur corpus CHRISTI assumptum ut humanum, ut infra quae 6. latius dicturi sumus. Dices, dispositiones ultimae iuxta probabiliorum Physicam opinionem sunt eadem numero qualitates cum dispositionibus remotis: ergo cum haec prius tempore inhererent materiae, necesse est, ut in instante conceptionis Christi manserint in eadem materia, etiam pro quolibet signo naturae prius quam assumerebatur a Verbo. Respondetur negando consequentiam, quia prout conservantur in illo instanti, ordine natu-

naturæ supponunt vnionem ad Verbum, vt latius A
dicam inferius, qu. 6. disp. 17. sect. 6.

Ad fundamentum tertie sententie ex dictis faci-
lis est responsio. Nam quia humana natura nude
sumpta, non est per se sufficienter ornata, prout de-
cet personam Verbi, ideo congruentissimum fuit,
vt haberet optimas dispositiones, & perfectiones
consequentes vnionem. Quod autem illæ ordine
naturæ in humanitate præcesserint, & vix fieri po-
tuit (vt ostendimus) & non oportuit, nam potius de-
cuit, vt substantialis coniunctio Verbi ad humani-
tatem antecederet omnem accidentalem influxum,
vt ipsum Verbum esset fons totius boni manantis in
humanitatem illam. Nec refert, quod prius natura
humanitas, seu anima extiterit, quia oportet vt sub-
sistentia prius natura antecedat, vt ostensum est. Ne-
que etiam est argumentum simile de actione, vel mu-
tatione, qua fit ipsa vnio, quia hæc est veluti via ad
subsistendum in alieno supposito, & ad impedi-
endam propriam subsistentiam, & ideo propter hunc
intrinsicum ordinem, necesse est, vt ratione vel natura
sit prior, quam vnio in facto esse. Aliæ vero actio-
nes, vel qualitates accidentales non habent hunc
ordinem ad vnionem, vel subsistentiam, sed potius
ex natura sua illam supponunt, & propter hanc cau-
sam non potest esse similis ratio.

Et per hæc ad confirmationes alias satis respon-
sum est; præterquam ad vltimam, in qua inquiritur,
an de potentia absoluta potuerit gratia habitualis
(& idem est de similibus qualitatibus) ordine natu-
ræ antecedere vnionem tanquam dispositio ad il-
lam: nam discursus factus vel efficax non est, vel ab-
solutam. *Dubium. an
de potentia
absoluta pos-
sit gratia ha-
bitualis esse
dispositio ad
vnionem hy-
postatice.*
solute procedit de quacunque potentia, quia fieri nul-
lo modo potest, quin substantia sit magis intrinseca
naturæ quam accidentia. Nec fieri etiam potest, quin
accidentia, quantum est ex se, subsistentiam præ-
supponant qui ordo immutari non potest, quia na-
tura subsistentiæ & accidentium semper eadem ma-
net; & in eo ordine solo consistit, quod vnum sit
prius natura alio. Et confirmatur præterea ex dictis,
nam, si Deus potuit facere, vt gratia habitualis esset
dispositio ad vnionem; vnde constare potest, id non
fecisse? Pender enim ex eius libera voluntate: non
potest autem efficaci ratione ostendi, qualis illa vo-
luntas fuerit, quia nullus est effectus, qui necessario
illam ostendat. Si autem congruentis vtendum est,
non minus efficaces afferri possunt ad suadendum,
voluisse Deum ordinare gratiam Christi habitua-
lem, vt esset conueniens dispositio ad gratiam vnio-
nis. Primo, quia, licet gratia habitualis ex natura
sua non sit dispositio ad superiorem gratiam; ta-
men ei non repugnat ad hoc munus ordinari ex in-
tentione extrinseci agentis: ergo hoc ipso, quod De-
us tanquam supremum agens voluit, vt eam gratia
habitualet & vnionis humanitati Christi cō-
ferre, pertinuit ad sapientiam eius, eas veluti con-
iungere seu subordinare omnibus modis, quibus
id conuenienter fieri posset, est autem valde conue-
niens, vt inferior gratia ad superiorem ordinetur
tanquam dispositio ad formam. Secundo, quia in
Beata Virgine ordinauit Deus gratiam habitualet,
vt dispositionem conuenientem ad conceptionem
Filij Dei: imo omnis gratia & fauores seu priuilegia
gratiæ concessa p̄fatis Patribus, & præcipuis pro-
genitoribus Christi, imo & vniuerso populo Israe-
litico, fuit veluti quædam dispositio & præparatio
ad Christi incarnationem: ergo multo magis cre-
dendum est, ipsammet humanitatem assumendam
à Verbo fuisse ornata ac præparatam illa perfe-
ctissima dispositione, si hoc fuit possibile. Tertio
randem declaratur humano exemplo, nam, si Rex
ducturus esset uxorem inferioris conditionis, prius
quam illam duceret, eam, quantum posset, ornaret
ac nobilitaret: sic ergo Verbum assumpturum hu-
manitatem, credendum est, prius illam deificasse

per gratiam sanctificantem si id fieri potuit: ergo &
contrario, si id factum non est, non est alia ratione
prætermisum, nisi quia fieri non potuit: vel (vt pro-
prius loquamur) quia humanitas, vt prior sub-
sistentia propria & vnione, quæ illam impediatur, seu
suppleat vicem eius, non est capax talis dispositio-
nis, præparantis illam ad vnionem. In contrarium
autem est primo, quia videtur nouum & inusitatum
dicere, hoc esse impossibile; quæ est enim in hoc im-
plicatio contradictionis? Secundo, à simili declaro
nullam esse, nam, cum gratia vnionis & gratia ha-
bitualis in eodem instanti collatae sint animæ Chri-
sti, nulla est repugnantia, quod per gratiam habitua-
lem tanquam per instrumentum Deus effecerit gratia
vnionis: suppono enim ex dictis sectio. præced.

B non repugnare assumi creaturam vt instrumentum
Phyficum ad hunc effectum: quod si alijs non repu-
gnat, nec repugnabit gratiæ habituali secundum se;
quia non est illa magis inepta vel improportiona-
ta, quam aliæ res vel qualitates: imo, quo propi-
quior est supremo ordini rerum, eo videri potest
magis apta vel minus repugnans. Quod si gratiæ vt
sic non repugnat, nec gratiæ illi, quæ animæ Christi
infusa est repugnauit in instanti incarnationis, cum
in illo habuerit existentiam & entitatem suam. Po-
tuit ergo de potentia absoluta esse prior natura, quæ
gratia vnionis, ergo eadem ratione potuit esse dis-
positio ad illam, vel ad subsistentiam Verbi vt com-
municandam humanitati: nam iuxta principia etia
iam Philosophica causalitas dispositiua & effectiua
non repugnant simul conuenire eidem formæ: imo
dispositio præuia, si sit vltima, communiter credi-
tur esse instrumentum ad introducendam formam.

C Quod si potest Deus, vtamque causalitatem simul
conferre gratiæ habituali respectu vnionis, poterit
etiam illam ordinare per modum dispositionis sine
causalitate effectiua, quia nulla est necessaria con-
nexio inter illas causalitates: & quia, si non repu-
gnat gratiam accidentalem esse priorem natura sub-
sistentia seu substantiali vnione, non est cur repu-
gnet habere hanc prioritatem solum in genere cau-
sæ dispositiue. Tertio declaratur à simili, quia cau-
sa dispositiua non est semper Physica, sed interdum
moralis, vt patet de actu contritionis, qui est in vo-
luntate respectu gratiæ habitualis, quæ in essentia
animæ infunditur: & tamen ille ordo vel habitudo
moralis sufficit ad prioritatem naturæ, sic adeo vt
multi existiment, non posse actum contritionis esse
D ctive procedere ab habitu ad quem disponit, solum
propter prioritatem naturæ, quam in genere dispo-
sitionis habet respectu illius: ergo similiter in præ-
senti, quamuis gratia habitualis non sit Physica di-
positio ad gratiam vnionis, vt re vera non est, quod
maxime videntur conuincere rationes superius fa-
ctæ in confirmationem nostræ sententiæ, nihilomi-
nus poterit Deus ea vti tanquam congruente dispo-
sitione morali, vt humanitas sit decenter præparata
ad vnionem: & hoc satis erit ad quandam naturæ
prioritatem.

In hac difficultate, certum in primis videtur, non
posse fieri, etiam de potentia absoluta, vt gratia vel
ex se, vel ex aliqua elevatione diuina, sit dispositio
Physica & quasi naturalis ad vnionem hypostati-
cam. Hoc constabit facile, si declaretur, in quo con-
sistat ratio huiusmodi Physicæ dispositionis præuiæ
ac præparantis subiectum ad formam (de hac enim
loquitur.) Non enim consistit in hoc solum, quod
ipsa sit forma Physicæ ac realiter actuans subiectum
ac perficiens illud (hoc enim habet etiam dispositio
moralis) sed vltra hoc requiritur, vt inter illam &
formam sit intrinseca, realis, ac naturalis connexio,
vt supra etiam dictum est. Ita vt, si illa dispositio sit
vltima, vt est illa, de qua agimus, nec sine illa possit
seruata rei natura, introduci forma, neq; etiā possit
illa posita, non introduci forma, quæ ob naturalem

*Implicat, hæc
bitualis
gratiam esse
Physicam
dispositionem
ad vnionem
hypostati-
cam.*

connexionem debetur subiecto ex vi talis dispositionis. Quæ descriptio physice dispositionis non aliter probatur, quam ex communi vsu Philosophorum, ex quo huiusmodi descriptiones petendæ sunt, quia potius sunt explicationes terminorum, quam rerum. Nec posset facile alia ratio physice dispositionis excogitari. Constat autem, gratiam habitua- lem ex se non habere realem connexionem cum gra- tia vnionis, vt probant manifeste rationes factæ. Et amplius declaratur, quia gratia habitualis, in quan- racunq; intentione existat, est inferioris ordinis à gra- tia vnionis, & natura sua compossibilis est cum sub- stentia creata: ergo ex natura sua nec determinat subiectum, in quo inest, ad vnionem hypostaticam; neq; illi debetur debito connaturalitatis. Et confir- matur, quia gratia habitualis ex vi suæ specificæ na- turæ non ordinatur ad gratiam vnionis, sed ad vi- sionem beatam, qua consecuta, dicitur consumma- ta, quia iam est in suo proprio & connaturali statu: ergo ex se non est connaturalis dispositio postulans gratiam vnionis. Rursus è contrario gratia vnionis talis est, vt non requirat physicam dispositionem in subiecto, propter rationes supra factas, scilicet, quia illa dispositio nec conferre potest ad remouendum impedimentum contrariæ formæ, vel dispositionis, quia nullum est tale impedimentum, nisi fortasse substantia propria naturæ assumendæ, quæ per nullam accidentalem dispositionem excludi potest. Nec etiam conferre potest ad præparandam physi- cenaturam hypostaticam vnionem, quia illa natura ex se habet capacitatem obedientialem, quæ neque augetur, neq; immutatur propter dispositiones acci- dentales, quæ non possunt etiam physice deseruire ad ipsum actuale vinculum inter naturam & perso- nam, tum quia hoc vinculum est omnino substan- tiale; tum etiam quia vnio, cum substantialis sit, non potest immediate recipi in gratia accidentali, sed in ipsa substantia naturæ. Vnde confirmatur tandem, quia vnio hypostatica natura sua non pendet à gra- tia habituali: sicut nec substantia propria pendet ab aliqua præuia dispositione naturæ. Atque hinc tandem concluditur, non potuisse Deum adiunge- re his gratiis hoc vinculum seu habitudinem dispo- sitionis physice & formæ: quia non potest immuta- re earum naturas seu essentias, in quibus nulla talis connexio vel habitudo reperitur. Itē, quia vel Deus id faceret addendo aliquid gratiæ habituali, vel ni- hil addendo. Neutrum dici potest. Primum proba- tur, tum quia intelligi non potest, quale esse posset illud additum, nisi fortasse aliqua magna & excel- lens intentio, de qua ita procedunt rationes factæ, sicut de ipsa gratia; tum etiam, quia, si aliquid aliud esse fingatur, præter intentionem, iam illud non esset gratia habitualis, sed aliqua alia dispositio, contra quam poterunt applicari eadem rationes, quia etiā illa esset accidentalis dispositio, & inferioris ordinis. Altera pars probatur, quia gratia eodem modo se habens, eodem modo disponit subiectum. Dices, cur potest Deus per qualitatem aliquam, nihil ei ad- dendo, physice aliquid efficere, quod illa qualitas ex natura sua facere non poterat, & similiter non pote- rit per aliquam qualitatem eodem modo se habentem, & nihil ei addendo, physice disponere subie- ctum ad aliquam formam, quamuis illa qualitas ex natura sua non possit eum effectum conferre in eo genere causæ? Respondetur, rationem differentie esse claram, nam forma non disponit physice nisi in- formādo subiectum cum tali proportionem ad aliam formam, effectus autem formalis, cum sit maxime intrinsecus, non potest variari, forma inuariata manente, effectus autem in genere efficientis cum sit extrinsecus, variari potest. Vnde ad effectum for- malē non est in rebus potentia obedientialis sed naturalis tantum, secus vero est ad efficiendum, vt infra quæstione 13. videbimus. Existente autem ea-

dem forma & eodem effectui formali, necesse est, vt sit etiam eadem proportio ad aliam formam, quia hæc nihil aliud est, quam relatio quædam, vel ad modum relationis, quæ necessario confurgit, posito fundamento & termino: vnde his eodem modo se habentibus, illam etiam eodem modo se habere necesse est. Hac ergo de causa nullo modo fieri po- test, vt gratia habitualis sit Physica dispositio ad vnionem.

An vero alio modo poterit esse dispositio quasi moralis, videndum superest. Quibusdam enim vi- detur non repugnare, quod per extrinsecam ordi- nationem agentis gratia potuerit esse dispositio præ- parans animam ad vnionem, solum, quia Deus volu- erit ita vnā gratiam ad aliā ordinare. Primo, quia in hoc nulla apparet implicatio contradictionis, vt argumenta supra facta declarant; & quia sicut Deus libere confert hæc dona, ita etiam liberum ei est vn- num eorum ad aliud ordinare prout ipse voluerit. Secundo quia alias, neq; etiam posset Deus conferre Christo gratiam habitualem, vt proprietatem con- sequentem vnionem; maxime, si supponamus, quod ostendimus infra, gratiam habitualement non manere Physicæ gratiæ vnionis. Sequela autem patet, quia gratia habitualis ex se & ex natura sua non postulat vt sit proprietas gratiæ vnionis, neque vnquam est proprietas Physicæ: ergo, si Deus sua voluntate facit vt sit proprietas moralis, poterit etiam facere vt sit moralis dispositio: vel, si hoc non potest, neq; illud poterit. Tercio in hunc modum declaratur, nam, licet gratia vnionis Physice non pendeat à gratia habi- tuali, Deus tamen potuit facere vt moraliter pen- deat, quasi per denominationem ab extrinseca vol- untate agentis, quia potuit hac lege velle, humani- tati conferre gratiam vnionis, si esset ornata tante gratia habituali, & non alias: nulla est enim in hoc repugnantia: hoc autem genus dependentiæ ad dis- positionem pertinet. Quarto, potuisset Deus, huma- nitatem Christi eare in propria persona, & ordi- nare, vt suis adhibuit tantam gratiam obtineret, qua se disponderet ad vnionem hypostaticam tali tem- pore vel momento recipiendam, quod omnes ad- mittunt, quia nulla est repugnantia, vt infra sect. 5. patebit: ergo in vno instanti potest Deus sua volun- tate hanc gratiam cum hoc ordine dispositionis con- ferre. Vltimo, quamuis hoc sit possibile, non sequi- tur ita factum esse, quia alius ordo est magis con- sentaneus naturis rerum, vt rationes superius factæ probant, & quas D. Th. adducit infra q. 7. art. 13. tam ex parte Verbi, quod, cum sit lumen per essentiam, antecedere debet participationem luminis, quod est gratia, sicut solis præsentia antecedit illumina- tionem aeris, & quia cum sit secunda Trinitatis per- sona, prior origine, quam persona Spiritus sancti, eius missio, quæ est per gratiam vnionis, antecedere debet missionem Spiritus sancti, quæ est per gratiam sanctificantem. Tum ex parte ipsius gratiæ, quæ cum sit accidentalis supponit substantialem, & cum or- dinetur ad actionem, supponit suppositum consti- tutum, quia, sicut actiones sunt suppositorum, ita etiam proxima principia agendi. Tum ex parte ipsius humanitatis, cuius magna dignitas, maximumq; pri- uilegium est, quod primum donum ei collatum, fuit ipsum Verbum & vnio ad illud: ex quo dono tan- tam ex primo fonte cetera gratiæ dona in illam pro- fluxerunt.

Nihilominus, seclusa efficientia Physica inter has duas gratias, de qua dicam in solutione argumen- torum; existimo nullo modo immutari potuisse hunc ordinem naturæ, quem inter gratiam sanctifi- cantem & vnionis fuisse ostendimus; & consequen- ter gratiam habitualement non potuisse esse dispositio- nem præparantem humanitatem ad vnionem, sed solum consequentem & ornantem huma- nitatem iam vnitam. Probat primum, quia, si Deus

immu-

inmutaturus esset hunc ordinem, quid quæso aliter
esset facturus, quam nunc fecit? Nam, si nihil aliter
faceret, neque habitudo moralis in ratione dispositio
nis, alia esset. Si vero aliquid esset aliter operaturus,
declaretur quid illud sit: quod certe fieri non pote-
rit. Quod alio modo sic declaro: nam, vel illa noua
ratio seu habitudo dispositionis moralis conveniret
gratiæ ex aliqua intrinseca proprietate eius; vel so-
lum per denominationem extrinsecam ex intentione
Dei ordinantis unum ad aliud. Primum dici non
potest, ut facile potest ostendi argumentis supra fa-
ctis de dispositione Physica, quæ procedunt de qua-
cunque qualitate, cuiuscunque naturæ vel proprieta-
tis sit, & quia gratia habitualis non potest habere
aliam intrinsecam naturam vel proprietatem, quā
nunc habet, sed tantum maiorem vel minorem in-
tentionem, quæ non refert. Et denique quia nunc non
agimus nisi de hac gratia habituali, quā Christus ha-
bet, nulla interveniente mutatione intrinseca in en-
titate eius. Secundum etiam dici non potest; primo
quidem, quia sola extrinseca intentio agentis potest
variare denominationem finis & mediæ, ut actu vo-
liti & electi propter talem finem, quia hæc habitudo
convenit medio per solam extrinsecam denomina-
tionem: non potest tamen variare habitudinem in
ratione dispositionis præuiæ, vel consequentis; quia
hæc non est posita in sola ordinatione agentis, sed in
aliqua alia causalitate, vel physica, vel morali, quæ
non ad causalitatem finis, sed vel ad materiam, aut
vnam ex alijs reuocatur. Potest hæc causalitas in
hunc modum declarari, etiam in morali dispositio-
ne, quæ aliquo modo sumenda sit in ordine ad agens
extrinsecum, & ad intentionem seu voluntatē eius;
nam, quod ordinatur ad finem ut medium, non præ-
supponitur ut existens vel futurum ut sic ordinatur
seu sit volitum; sed potius, quia est sic volitum, fit
tunc est per illam enim voluntatem, quia Deus ordi-
nat illud ad finem, ordinat etiam illud ut sit. At vero
dispositio, siue Physica sit, siue moralis, si consideretur
in ordine ad agens, licet in ratione mediæ, sit ex
præordinatione agentis, tamen ut exerceat munus
præuiæ dispositionis, non mouet agens ad inducen-
dam formam, nisi ut præexistens in subiecto; & ita
in ordine ad agens naturale præuiæ dispositio Physi-
ca necessitat illud ad talem formam inducendam:
in ordine vero ad agens liberum inducit illud &
quantum est ex se determinat, quod etiam suo mo-
do participat dispositio moralis; & nisi hoc habeat,
non potest vlla ratione dispositio præuiæ seu præpa-
rans appellari. Quod declaratur exemplo contritio-
nis; ideo enim est dispositio ad gratiam vel remissio-
nem peccati, quia illa ut posita in homine seu vte-
xerita, mouet, & quantum est de se determinat
Deum ad conferendum effectum gratiæ & remissio-
nis peccati, cuius signum etiam est, quia iuxta men-
suram contritionis infunditur gratia & sic peccati re-
missio; hæc ergo ratio & causalitas dispositionis non
consistit, nec consistere potest in hoc solum quod ab
extrinseco agente ordinatur ad aliam formam, sed
in hoc potius quod ratione illius talis forma infun-
datur, & secundum aliquam commensurationem
ad illa, quomodo vere dicimus B. Virginem, ratione
talis sanctitatis, humilitatis aut virginitatis, factam
esse digne capax matris diuinæ, & inclinasse
Deum, ut sibi talem dignitatem conferret.

Atque hinc fit, quod ut aliqua sit vera dispositio,
necesse est, ut ex se præsupponi possit secundum exi-
stentiam ad id, ad quod esse dicitur dispositio, ut sic
mouere possit, seu determinare agens ad inducen-
dam formam. Hunc autem modum præsuppositio-
nis non potest habere gratia habitualis respectu gra-
tiæ vnionis, quia ante illam non habet subiectum
accommodatum, in quo possit inherere, neque ex-
trinseca ordinatio Dei potest hoc mutare, non con-
ferendo substantiam, quia ille ordo naturæ est in-

A trinsecus ipsi rebus, quæ omnino eadem & eodem
modo manent: ergo ex sola extrinseca ordinatione
non potest esse unum prius natura alio in ratione dis-
positionis, nisi in ipsi rebus secundum se sit suffici-
ens fundamentum talis ordinis. Vnde omnes nunc
fatemur, Deum ordinasse gratiam sanctificantem
Christi ad gratiam vnionis, non ut ad finem, qui ac-
quiritur sed ut ad finem cui inferuat: quomodo
proprietates ordinantur ad essentiam, à qua dima-
nant, ut ad finem, & tamen non concedimus ordi-
nari illam gratiam ad vnionem ut dispositionē præ-
parantem ad formam, quia non intelligimus illam
ut determinatam Deum ad inducendam talem for-
mam, neque etiam ipsam vnionem intelligimus fieri
secundum aliquam commensurationem ad talem
gratiam habitualement, sed è contrario potius gratiam
intelligimus conferri proportionatam vnioni, iuxta
illud Ioan. 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi, Vnge-
niti à Patre.* Ex his ergo omnibus concluditur ratio,
quæ gratia habitualis, ex sola volūrate Dei extrinseca,
non potest inducere rationem dispositionis, nisi e-
ius causalitatem aut Physicam, aut moralem par-
ticipet. Sed non potest Physicam participare ut o-
stensum est. Nec moralem, quia, ut dictum est, non
potest Deus determinari ad conferendam vnionem
huic humanitati, eo quod videat ipsam tali gratia
affectam, quia, ut illam tali gratia afficiat, necesse est,
ut prius illam efficiat substantientem in se vel in alio:
quia hic modus intrinsece præsupponitur ex parte
subiecti ad accidentalem vnionem. Et confirmatur
hæc ratio, nam, si Deus vellet dare humanitati Chri-
sti gratiam habitualement ut dispositionem præuiam
ad vnionem, quo alio modo illam conferret, quam
modo contulit? Certe nullus alius excogitari potest,
neque ex parte effectus, neque ex parte Dei. Non
quidem ex parte effectus, quia, ut supponitur, etiam
tunc daretur utraque gratia in eodem instante, & ac-
cidentalit gratia necessario supponeret substantia-
lem, quia esset a se inhaerens, & ut sic ab intrinseco
supponit subiectum existens & substantiens in se vel in
alio, & è conuerso gratia vnionis ex se & natura sua
non magis penderet à gratia sanctificante, quam
nunc pendet: ergo ex parte effectus nihil excogitari
potest, propter quod tunc magis haberet gratia ra-
tionem dispositionis præuiæ, quam nunc habet. Ne-
que etiam ex parte Dei, quia talis Dei voluntas in ef-
fectu manifestanda esset, nec potest variare inter res
ipsas modum causalitatis, nisi variet etiam dependen-
tiam vel habitudinem. Dices, posset velle ut gra-
tia vnionis penderet à gratia sanctificante, ita ut non
aliter veller, vnionem facere, nisi in anima habente
talem gratiam. Respondetur, si per dependentiæ
nomine solum intelligamus, illam mutuam connexio-
nem inter illas duas gratias in ordine ad voluntatē
Dei operantis, concedo, posse Deum facere has gra-
tias cum hac connexione, imo verisimile est ita nunc
voluisse ac fecisse, quia non nisi optimo & decretis-
simo modo voluit hoc mysterium operari: sed ex
hac connexione non sequitur, gratiam habitualement
fieri dispositionem præuiam ad vnionem, quia po-
test illa connexio esse, non tanquam dispositioni
præuiæ, sed tanquam proprietatis necessario conse-
quentis. Nec poterat aliter esse volita illa connexio,
quia aliunde illa proprietas gratiæ necessario suppo-
nit vnionem. Sicut substantia animæ necessario est
connexa cum potentia intellectiva, & ut sic dici po-
test aliquo modo pendere ab illa ut supra explicatū
est, non tamen propterea dici potest intellectus dis-
positio præuiæ ad animam, neque vllus Philosopho-
rum ita loquitur: sed est proprietas & dispositio cō-
sequens & ornans animam. Et Deus, qui, ut autor
naturæ vult illam connexionem non potest aliter
illam velle, supposito quod vult, intellectum non
esse, nisi inhaerentem ipsi animæ.

Ad vltimam ergo confirmationem concedo, hu-
iusmodi

*Habitualis
gratia ad hy-
potheticam
vnionem or-
dinata est,
ut ad finem
ad quem a-
liquo modo
conferret.*

Obiectio

Solutio

*Accidentia
ria perfecti
ad substan-
tiale comple-
mentum di-
spensatio esse
nequit.*

*Non impli-
cat absolute
gratiam ha-
bitualem ef-
fectu instru-
um Physi-
cum an effi-
ciendam o-
mniem hy-
pothetice
scilicet, si
mul non ha-
bita gra-
tia produ-
citur.*

Ad 3. solui.

*R. rationem
operis seu
gratiae suae
facilis.*

iusmodi causalitatem esse impossibilem gratiae ha-
bituali respectu gratiae unionis propter intrinsecam
& inseparabilem habitudinem seu ordinem, quo se-
cundum propriam rationem seu ordinem naturae
illam praesupponit, in ea natura, quae non habet sub-
sistentiam propriam, sed impeditam per unionem;
sicque est impossibile, ut in natura habente propriam
subsistentiam gratia aut alia forma accidentalis sit
dispositio praevia, vel physica, vel moralis ad ipsam
subsistentiam, propter rationem saepe factam quod
substantiale complementum naturae suae praesuppo-
nitur ad accidentarias perfectiones, qui ordo est in-
parabilis a rebus, quia ab ipsis non distinguitur; &
quia ante subsistentiam non intelligitur natura ha-
bere statum in quo possit accidentia sustentare: hic
autem ordo est directe repugnans ordini dispositio-
nis praeviae, ut facis declaratum est.

De Physica autem efficientia (quod in secunda
probatione in contrarium inquiritur) varij possent
esse dicendi modi, tamen, consequenter loquendo,
dicendum videtur, quod licet simpliciter non re-
pugnet, Deum uti gratia habituali ut instrumento
Physico ad efficiendam unionem hypotheticam, ut
argumentum recte probat; nihilominus tamen re-
pugnare, ut quando utraque gratia simul confertur
eidem naturae, gratia unionis fiat effectiva a gratia
habituali, quia causa efficiens simpliciter praesuppo-
nitur in existendo ordine naturae ad suum effectum,
nec potest illi simpliciter praesupponere, quia ef-
ficere supponit esse: gratia autem habitualis inhæ-
rens naturae unitae Verbo, necessario supponit ordi-
ne naturae unionem ut ostensum est: ergo. Et con-
firmatur ac declaratur illo simili; nam Deus, crean-
do animam subsistentem affectam intellectu & vo-
luntate, non potest illi in intellectu uti ut instru-
mento ad efficiendam ipsammet animam, in qua
inhæret, vel subsistentiam eius: ergo similiter, &c.
Ratio denique explicatur in hunc modum, quia ut ac-
cidents inherens efficit simpliciter supponi debet
sustentatum in suo esse a subiecto, in quo inhæret;
quia non aliter existit, neque per aliam actionem nisi
quae est ex subiecto, non potest autem subiectum su-
sistere accidents, nisi vel ipsum subsistens sit, & quasi
se ipsum sustentans, vel sustentatum ab alio, tanquam
subsistens in illo: ergo de primo ad ultimum, non po-
test accidents inherens alicui naturae esse principium
subsistentie eius, vel unionis, quae est ad subsistendum.

Ad tertium concedo, posse dari causam dispositi-
vum motalem cum aliqua prioritate naturae in eo
genere causae respectu sui effectus, nego tamen inde,
sequi, huiusmodi causalitatem, posse communicari
gratiae respectu unionis: imo, quia hæc causalitas,
quamvis moralis, prioritatem aliquam requirit &
praesuppositionem in existendo, ideo repugnat hu-
iusmodi causalitatem gratiae habituali communi-
cari, ut declaratum est.

Ad alias rationes contrariae sententiae facilius etiā
est responso. Ad 1. concedo, posse Deum, hæc dona
conferre, vnum ad aliud ordinando in ratione me-
dij aut finis, quod pendet ex voluntate operantis;
non tamen posset aliquem ordinem causalitatis in-
ter ipsas res instituere, quae non solum in eis non
habeat fundamentum, verum etiam repugnet mo-
do existendi earum, & intrinseco ordini, quem in-
ter se habent. Ad secundum, quia infertur non pos-
se gratiam habitualement dari ut proprietatem conse-
quentem gratiam unionis, negatur sequela; non
enim est similis ratio: nam licet gratia habitualis
non requirat ex natura sua gratiam unionis, nec pe-
tat esse proprietatem eius, tamen est conuerso gratia
unionis, quando est, postulat gratiam habitualement,
siue ut proprietatem physicam, siue ut moraliter
debitam: & ad hoc causalitatis genus nulla est in re-
bus ipsis repugnancia, sed maxima proportio, quia,
ubi hæc duae gratiae coniunguntur, vno simpliciter

praesupponitur & est natura prior. Ad tertiam iam
responsum est, nam est magna deceptio, ex conne-
xione rerum in ordine ad voluntatem agentis, in-
ferre causalitatem praeviae dispositionis. Ad 4. conce-
do, naturam praexistente in propria persona
posse disponi per gratiam, vel actus eius ad unionem
posterio tempore factam in illa natura: illa tamen
esset dispositio quasi remota, non proxima. Vnde,
considerando illammet gratiam & actus eius, ut
sunt vel conservantur in eodem instante, in quo in
alia natura perficitur unio hypothetica, ut sic non
haberent rationem dispositionis, sed tantum pro-
prietatem vel effectum consequentium unionem,
quia ut tunc existunt vel conservantur, omnino
praesupponunt unionem, ut in simili explicabimus
latius infra. q. 6. disp. 17. sect. 6. Vltimum argumen-
tum non eget responso: admittamus enim omnes
illas congruentias ut de facto gratia habitualis non
sit dispositio ad unionem. Vltimus vero addimus
etiam hoc repugnasse. Estque valde probabile, quod si
illa causalitas non repugnasset cum alio ordine na-
turae, quo unio praesupponitur ad gratiam non esset
de facto exclusa, quia cum ea simul coniungi posset
alia habitudo secundum quam gratia est proprietatem
debita unioni quam supponit: excluditur ergo, quia
repugnat cum illo ordine; & hanc existimo esse
mentem D. Tho. quando illa ratione usus est: alias
non fuisset efficax probatio.

Ad primam confirmationem, iam explicatum
est, quomodo ex parte corporis possit antecedere
aliqua dispositio, pulchritudo vero, de qua ibi est
sermo, potius est dispositio consequens, & ornans,
quam praeparans, nisi fortasse, quatenus fundamen-
tum habeat in perfecta corporis complexione, & or-
ganizatione quae antecedit, ut dispositio ad ipsam
animam, ut dictum est.

Ad secundam confirmationem respondetur, et-
iam gratiam habitualement ordinari aliquo modo ad
operationem, ut principium quasi principale, & pri-
mum: & deinde etiam, ut confert esse participatum
divinae naturae: non est congrua dispositio praepa-
rans ad unionem substantialem in subsistentia divi-
na, non participata: sed vera & increata. Quia illud
esse, quod confert, accidentale est, quod supponit ef-
fectu substantiale: & in Christo supponit ipsam unionem
tanquam radicem a quo suo modo dimanat.

SECTIO III.

*Verum humanitas Christi unionem suam ad Ver-
bum mereri potuerit.*

Expeditis breuiter alijs causis, dicendum iam est
de causa meritoria, in qua potissimum hæc dis-
putatio versatur. Hæc autem causa intelligi potest,
aut intra ipsum Christum existens, aut extra, & de
utraque dicendum est. In ipso autem Christo distin-
guimus humanitatem (sub qua animam compre-
hendimus, ut natura antecedit unionem) ab ipso-
met Christo, quoniam in singulis est specialis diffi-
cultas. Supponimus autem, humanitatem Christi
non prius tempore extitisse in rerum natura, quam
fuerit unita Verbo, atque adeo Christum ipsum non
prius fuisse hominem quam Deum, ne modo dispu-
tare cum illis haereticis necesse sit, qui dixerunt Chri-
stum prius fuisse purum hominem, & deinde me-
ruisse suam unionem ad Deum, illi enim suppone-
bant, vel animam Christi extitisse ante incarnatio-
nem, ut Origenes, vel ut Photinus & Nestorius, et-
iam hunc hominem prius fuisse, quam fuerit Deus,
seu Deo unitus: ac denique non veram incarnationem;
sed unionem tantum accidentalem meruisse dice-
bant. Sed hoc iam refutatum est; aliud vero funda-
mentum infra disp. 16. ex professo improbat, ubi
hoc quod nunc supponimus, ostendimus.

In hac ergo quaestione varij dicendi modi esse
possunt

Arist. 1.
Metaph.
2. 1. 1.
2. 1. 1.
2. 1. 1.

possunt. Primus est, quod Christi anima, seu humanitas de condigno, vel saltem de congruo meruerit assumptionem suam. Quem modum videntur consequenter debuisse asserere autores precedenti sessione citati, qui dicebant præcessisse in anima vel humanitate dispositionem gratiæ habitualis. Nam inde sit potuisse etiam præcedere operationem talis gratiæ, ergo per illam potuit illa anima se præparare ad vnionem, quod si potuit, ita factum est, quia perfectissimus modus recipiendi dona Dei est per propriam recipientis dispositionem, & credendum est omnia dona gratiæ, etiam ipsam vnionem, perfectissimum modo collata fuisse Christi humanitati. Rursus omnis dispositio per actum supernaturalem, & procedens à subiecto informato gratia, est aliquo modo meritoria, saltem de congruo, illius boni, ad quod est dispositio etiam si statim in eodem instanti conferendum sit, quia non est de ratione meriti, vt tempore, sed natura tātum antecedit præmium, vt in merito de congruo patet in vltima dispositione ad primam gratiā, & in merito de condigno in augmento gratiæ, & eius merito. Et confirmatur, quia non est necesse omnes operationes esse suppositorum, vel subsistentium; possunt enim esse quæcumque re, seu forma indiuidua existere. Arist. enim 1. Metaph. c. 1. non dixit actiones esse suppositorum, sed singularem. Et forma caloris, si intelligatur existens, intelligitur sufficiens ad calefaciendum, etiam si neque in hærens, vel subsistens intelligatur: sed anima rationalis Christi singularis & indiuidua prius natura existit quam vnitur. Potuit ergo etiam prius natura operari, & per illam operationem suam vnionem mereri. Imo etiam si secundum Thomam supponeretur prius natura tantum secundum esse essentia, verum tamen & reale, & actuale, potest contra eos procedere argumentum, nam ipsi concedunt animam secundum illud esse, esse sufficiens principium, à quo manat existentia, ergo etiam esse potest sufficiens principium operationum. In nostra vero sententia fortius vrget argumentum, tum quia anima, vt existens est sufficiens principium sui subsistentis, vt supra dictum est: tum etiam quia ipsa subsistentia non videtur per se requisita ad operationem, vt necessario prius natura supponenda sit.

Caetan.

Secundus modus dicendi sit, de potentia quidem absoluta potuisse humanitatem, vel animam Christi mereri vnionem suam; non tamen de potentia ordinaria, atque adeo nec de facto meruisse. Fundamentum esse videtur, quia de potentia ordinaria operatio supponit constitutionem persone, vel rei subsistentis: non tamen de potentia absoluta. Hunc modum tenet Caietan. hic art. 11. cuius fundamentum fortasse aliud fuit, existimat enim ille ex natura rei, naturam prius personalitatem terminari, quam existat, quem ordinem dicit esse seruatum in humanitate Christi, & illo stante, non existimo diceret Caietanum potuisse etiam de potentia absoluta antecedere meritum in illa humanitate. Dicit tamen idem Caietan. infra quæst. 4. art. 2. de potentia absolute posse inuerti hunc ordinem, atque adeo humanitatem, vt sic posse existere prius non solum natura sed etiam tempore quam aliqua personalitate terminetur, illam ergo humanitatem sic existentem videtur dicere potuisse mereri de potentia absoluta suam vnionem.

In hac re distinguamus in primis inter ipsam vnionem & diuinam electionem, seu prædestinationem, quia illa humanitas vel anima præordinata fuit ab æterno ad hanc vnionem. Est enim de his diuersa ratio, quia difficilius multo est mereri prædestinationem, quam effectum eius: imo potest hic cadere sub meritum quamuis illa non cadat.

Supponamus deinde nos loqui de incarnatione, prout facta est simul tempore cum creatione ipsius animæ, & compositione seu formatione humanita-

tis, vt omittamus errorem Photini & aliorum qui dixerunt Christum prius tempore existisse, & per sua merita meruisse vnionem illam quam illi ponebant, scilicet accidentalem; & Origenis, qui 2. Periarth. c. 6. dixit, animam Christi prius fuisse creatam, & per bona opera mortalia meruisse incarnationem, vt latius infra quæst. 6. dicam.

Vltimo suppono duplicem hic posse esse questionem, scilicet, vel de merito fundato in operibus quæ natura antecedit vnionem, vel de merito fundato in operibus, natura vel tempore posterioribus vnioni (meritum enim fundatum in operibus illius animæ & tempore prioribus vnione, nullum esse potest, vt constat ex secunda suppositione) hic solum agimus de merito priori modo fundato in opere antecedenti, nam si quod fundari posset in opere subsequenti, illud non iam esset meritum solius humanitatis, sed Christi, & ita de illo erit sermo in sectione sequenti.

Dico primo, Christi anima vel humanitas nec meruit, nec mereri potuit prædestinationem, seu electionem suam ad hypostaticam vnionem. Hæc est certa & communis omnium, quos in sequenti assertionem citabo, & à fortiori probatur, quia nulla persona angelica, vel humana potest mereri totam suam prædestinationem ad gloriam, ergo multo minus potuit hæc anima mereri prædestinationem ad vnionem hanc. Patet consequentia, quia ex parte termini est multo maior repugnantia, quia est multo perfectior, & altior: ex parte vero ipsius prædestinationis est eadem ratio, quia sicut in cæteris prædestinatione est ratio omnis boni supernaturalis, à quo meritum proficitur: ita & in Christi anima vel humanitate. Confirmatur, & à priori explicatur ratio, quia meritum necesse est, vt antecedit præmium, vel in re ipsa secundum existentiam, vel saltem in præscientia Dei, secundum præscientiam obiectiuā, seu (vt alii volunt) secundum existentiam in æternitate. Cum enim meritum sit causa, vel ratio præmij, necesse est, vt aliquo modo illud antecedit: non potest autem intelligi, nisi alterutro ex dictis modis: sed non potuit meritum in anima Christi antecedere electionem suam secundum realem durationem, vt per se constat, quia illa electio fuit æterna, & meritum in tempore sit: neque etiam potuit antecedere secundum præscientiam, quia præscientiam talis meriti antecedit voluntas dandi gratiam, quæ sit tale meritum, quæ gratia in anima Christi, vel est gratia, vnionis vel saltem manans ex vnione, vel ordinata ad vnionem iuxta varias sententias. Vnde illa voluntas vel est electio ad vnionem, vel supponit illam, ergo est ante præscientiam meritorum, ergo illa merita nullo modo antecedunt, & consequenter neque possunt esse ratio talis electionis. Ex hoc sensu explicanda est illa vulgaris ratio in hac materia, vt sic efficax, scilicet, electio Dei est increata, & æterna, ergo non potest cadere sub meritum. Vniuersaliter enim hæc consequentia non est bona, quia aliqua electio Dei, licet sit increata & æterna, tamen quia est actus liber, & terminatus ad creaturam, vt sic potest interdum habere aliquam rationem ex parte alicuius meriti ab æterno præiudici, vt infra quæstione decima nona latius dicam. Solum ergo tenet in electione, & merito respectu eiusdem, quia ipsa electio est radix ipsius meriti tam vt existens, quam vt præiudici ab æterno.

Dices, quamuis absoluta præscientia meriti in tali humanitate non antecesserit electionem eiusdem: tamen præscientia conditionata antecessit, præsciuit enim Deus, quod si assumeret humanitatem, in illa futura erant magna merita. Quod argumentum magis de ipso Christo, quam de humanitate procedit. Respondetur, hanc præscientiam sufficere ad rationem causæ finalis: non vero ad causam meritoriam, vt sumitur ex D. Thoma quæst. 29. de verit. articulo 6. Quod

Meritum præ
cessit electioni
et præiudici

Obiectio

Responsio

D. Thom.

Quod à posteriori patet in omnibus prædestinatis. Nam de omnibus prævidet Deus, quid sint acturi, si hanc vel illam gratiam conferat; unde si vult conferre, non ideo est, quia habituri sunt illa merita, quod significat habitudinem causæ meritorie: sed ut illa habeant, quod significat habitudinem causæ finalis. Significatio huius est: quia de omni humanitate possibili habuit Deus illam conditionalem scitram, quæcumque enim assumeretur, in illa habere posset infinita merita. Ratio vero est, quia causa finalis mouere potest ut fiat, & ideo non supponit necessarium suum esse, ut absolute existens in se, vel in præsentia; sed solum supponit esse cognitum, ut possibile; vel ut futurum sub conditione id est, si hæc, vel illa merita applicentur: vero causa meritoria mouet, ut existens saltem in præsentia præmiantis, quæ moraliter æqualeat reali existentie, quia participat aliquo modo rationem causæ efficientis saltem moralis, & ideo requirit aliquam existentiam. Causa enim meritoria censetur aliquid conferre ad effectum, & quasi de suo aliquid ponere, & est quali medium ad comparandum finem. Adde, illam etiam conditionatam præsentiam non haberi de humanitate ipsa: sed de homine ex illa constante, quia (ut iam dicam) humanitas meriti capax non est, atque ita non præfuit Deus, si assumeret humanitatem merita ipsam habituram, sed Christum in humanitate; & per humanitatem meritum.

Obiatio.

Et hinc facile soluitur alia obiectio, scilicet, quid potuit humanitas Christi prædestinari prius ad gratiam & gloriam creatam, & in illa sic prædestinata potuerunt prævideri merita, propter quæ ad vniionem hypostaticam prædestinaretur.

Respon.

Respondetur enim, argumentum primo supponere humanitatem esse capace meriti, quod falsum est. Deinde prædestinatio illius animæ ad gloriam non antecedit prædestinationem ad vniionem personalem: sed potius subsequitur. Nam sicut illa gloria est velut proprietas huius vniionis: ita prædestinatio Christi vel eius animæ ad illam gloriam est, tanquam ad proprietatem consequentem incarnationem, unde supponit prædestinationem incarnationis. Ac denique meritum incarnationis, præsertim in pura creatura intelligi non potest, nisi supposita ordinatione, & prædestinatione talis vniionis, quia ex natura rei nullum tale meritum esse potest (ut infra ostendam) sed tantum supposita ordinatione diuina, omnes ergo meritum huiusmodi necessario supponit voluntatem Dei de incarnatione futura, & propterea volentis talia merita. Et consequenter non potest tale meritum esse de tota incarnationis prædestinatione. An vero illa voluntas quæ supponitur ad prædestinationem, debeat esse efficax, & beneplaciti, vel possit sufficere voluntas inefficax, & antecedens, non est huius loci explicare: satis est in proposito, incarnationem, & merita quæ in Christo, & eius humanitate fuerunt, supposuisse absolutam & efficacem Dei voluntatem, tam incarnationem ipsam quam Christi merita prædestinatem, ut infra questione decima octaua, & decima nona, & vigesima quarta explicabimus.

De secundo. Anima Christi, vel humanitas non meruit suam vniionem, seu assumptionem. Conclusio est diu Thomæ hic, & in ea conueniunt Carretanus & omnes Thomistæ Alensis 3. par. q. 8. memb. 3. art. 2. Scotus, Durandus & alij præcedenti sectione citati, qui negant, in humanitate dispositionem aliquam ad vniionis gratiam præcessisse, consequenter, & à fortiori meritum omnem negare debent, tum quia si in humanitate non potuit antecedere habitus, multo minus actus: tum quia si non antecessit gratia, non fuit vllum meriti fundamentum. Et probatur primo ex Scriptura sacra, in qua mysterium hoc, & beneficium incarnationis soli diuinæ misericordie, & charitati tribuitur, Ioan. 3. Sic Deus

Ioan. 3.

A dilexit mundum, &c. Luc. 2. Per viscera misericordie Dei, Luc. 1. &c. ad Ephes. 2. Propter nimiam charitatem, &c. 1. ad Ephes. 2. Timot. 3. dicitur, Magnum pietatis sacramentum. Et ad Tit. 3. Apparuit gratia Dei, &c. & ca. 3. Apparuit benignitas & humanitas, &c. Quæ testimonia non satis probant hanc conclusionem de fide (ut quidam censent) quia reuera non loquuntur de incarnatione respectu humanitatis Christi, sed respectu nostri, ut est beneficium nobis collatum ad nostram redemptionem, sic enim datum est sine meritis nostris, ut probant dicta testimonia: quod vero respectu humanitatis Christi nullum ibi interuenit meritum, non satis ex illis locis colligi potest: sed solum probabile argumentum: cum enim semper Scriptura istud beneficium simpliciter & absolute reuocet in Dei misericordiam & liberalitatem, videntur omnia merita simpliciter excludi. Sumi etiam hoc potest ex illo Ps. 8. Quid est homo quod memores eius, &c. vsque ad illud. Conf. iusti eum super opera manuum tuarum. Quibus verbis satis indicatur id factum esse sine merito hominis sic exaltati: ea tamen verba de Christo interpretatur Apostolus ad Hebr. 2. ubi inter alia ait, Eum autem, qui modico, quam Angeli minoratus est, videmus Iesum propter passionem mortis, gloria & honore coronatum: Vbi indicatur, illam exaltationem humanitatis: supra omnes Angelos ante omne meritum esse: at vero gloriam & honorem quem postea per passionem adeptus est Christus, hoc merito fuisse consequutum. Hinc etiam Ioan. 1. hoc mysterium gratia vocatur, non nobis tantum facta, sed simpliciter, quia non ex operibus data est.

Secundo, hanc veritatem expressius, quam alij patres, docuit August. de prædestinatione sancti, cap. 15. ubi primum de natura ipsa humana expresse interrogat, quibus meritis hoc sibi comparari? Deinde de ipso homine Christo, & tandem concludit in hoc esse similem illam gratiam vniionis in Christo primæ gratiæ, quæ nobis confertur, quod sicut illa ex nullis præcedentibus meritis Christi hominis, & humanitatis eius collata est: ita hac sine nostris meritis datur. Idem repetit de bono perseuerantiz &c. ult. & de correptione & gratia cap. 11. videtur dicere hoc esse de fide: Neg enim quisquam ait, tantum rei huius & fidei cæcus est ignorantia, &c. Sed ibi plane loquitur contra Photinum & alios, asserentes Christum iustum hominem, iac sanctum prius existisse, atque bonis suis operibus meruisse coniunctionem specialem cum Deo: qui in duobus errarunt contra fidem, tum quod incarnationem negabant factam à principio conceptionis Christi, ex quo inferebant cecidisse sub meritum; tum quod illam incarnationem non veram hypostaticam vniionem cum Deo, sed accidentalem dicebant, ut Nestoriani. Et ex quolibet horum principiorum asserere Christum, vel humanitatem eius meruisse suam incarnationem, est sine dubio contra fidem. At vero Aug. solum ex eo colligit, humanitatem non fuisse assumptam ex meritis, quia non prius tempore exstitit, quam fuerit assumpta. Quæ consequentia licet bona sit ratione materiæ (ut statim dicam) non tamen per se sufficit ad faciendam conclusionem de fide. Eandem tamen sententiam repetit Aug. in Ench. c. 38. & 40. & 13. de Trinitate, c. 17. & tract. 2. in Ioann.

Ultimo arguitur ratione illa communi, quæ ita explicatur. Quia meritum debet antecedere præmiū saltem ordine naturæ: sed in Christi humanitate non præcessit ordine naturæ aliquid opus meritorium ante assumptionem, ergo. Maior supponitur ex materia de merito, & ex supra dictis explicando sensum huius dubij, in quo versamur. Minor probanda est ex dictis in sectione præcedenti, quia operatio animæ est quoddam accidens eius; sed ostensum est, nullā formam accidentalem, præsertim extrinsecam, seu non habentem intrinsecam & necessariā connexionem cum ipsa substantia, antecedere ordine

D. Thom.
Carretan.
Alensis.
Scotus
Durand.

Ordinem naturæ propriam substantiam, atque adeo neque hanc hypostaticam vnionem, ergo idem dicendum est de operatione, atque adeo de merito, quod in operatione fundatur. Et hoc sensu optime procedit illa ratio, quæ in eandem coincidit: quod scilicet actiones sunt suppositorum, seu substantiarum: sed humanitas, seu anima prius natura, quam vniretur, non fuit suppositum, nec substantia, ergo neque capax operationis, nec meriti, Maior habetur ex eodem consensu Philosophorum, & ex Arist. in citato loco Metaphys. qui (vt ego existimo) pro eodem duxit naturam singularem & suppositum, & ex dictis ita explicanda est, & probanda, quia licet substantia non sit formale principium operandi; tamen est conditio ex natura rei prærequisita in operante propter illam rationem, quia complementum rei in proprio esse substantiale secundum naturæ ordinem operationem antecedit. Quod à simili explicatur in forma accidentalitatis, in qua etiam ex natura rei distinguitur a substantia inherens ab ipsa existentia, & tamen ex natura rei loquendo, accidens prius natura intelligi debet non solum existens, sed etiam inherens, quam actu operans, quia prius constituit debet in suo naturali modo essendi, quæ operetur. Et hinc etiam fit, quod si per Dei potentiam accidens sine subiecto conferretur, prius intelligitur esse suo modo per se existens, quam operans, quia cum inherens sit magis intrinseca accidenti, quam actio, & ex natura rei prius illi conueniat, ea impedit per aliud modum per se existendi, necesse est vt talia etiam modus actionem antecedit atque vniuersaliter, vt forma in re prius habeat vnum vel alium determinatum modum essendi, quam agat: sic ergo in proposito substantia propria, tanquam modus maxime intrinsecus naturæ, ex natura rei antecedit operationem, & ideo quando per hanc hypostaticam vnionem impeditur, etiam talem vnionem antecedere operationem necesse est.

Et hac ratione soluitur facile fundamentum prioris sententiarum. Concedo enim consequenter loquendo ita potius probabiliter, imò & probabilius dici in illa opinione, quæ ponebat dispositionem gratiæ antecedere in ipsa humanitate. Sed propterea illam reiicimus, & ab inuenienti, hoc eodem argumento illam impugnauimus.

Ad confirmationem, sunt, qui propter illam concedant potuisse in humanitate præcedere aliquam operationem liberam ordinem naturæ ante vnionem: sed hanc non potuisse esse meritum, quia non si cedebat ex gratia. Hoc vero mea sententia inconstanter dicitur. Quia si operatio libera & moralis, seu virtutis acquisita, potuit in humanitate antecedere vnionem, cur non etiam supernaturalis? vel cur non etiam habitus infusus? vel saltem operatio supernaturalis procedens ab auxilio? Si enim dicatur, hæc dona supernaturalia ratione vnionis conferri, principium petitur. Hoc enim controuertitur, nam quævis vnio semel habita sufficiens ratio fit, vt hæc omnia auxilia præbeantur, tamen etiam possunt ex voluntate Dei per se concedi cuiusque naturæ illorum capax, atque adeo possent dari naturæ humanæ, vt per illa se actualiter disponeret ad vnionem, & aliquo modo mereretur illam, si illorum esset capax. Aliter ergo ex dictis respondendum est, etiam si prius natura anima supponatur existens: non tamen potuisse prius natura operari, quam subsistat propria substantia, vel substantia verbi, cuius ratio satis explicata est.

Ex quibus tandem dico tertio, etiam de potentia absoluta fieri non potuisse, vt humanitas mereretur suam incarnationem eo modo, quo nunc agimus. Nam in primis supposito, humanitatem separatam ab omni supposito proprio & alieno non posse existere in se natura, & consequenter in illa vt sic, huiusmodi meritum esse non posse. An vero in proprio supposito prius existente esse potuerit, dicetur

Fr. Suarez, Tom. I.

A sed. 5. Deinde cum ex natura rei sit prior substantia, quam operatio, nulla ratione potest hic ordo immutari, quia est prorsus intrinsecus & quasi essentialis. Quod ita declaro, quia non potuit Deus facere, vt humanitas in proprio supposito prius natura operaretur, quam subsisteret, quia non potest facere, quin substantia sit magis intrinseca, & ex natura sua anterior operatione. Deinde non potuit hæc substantia propria impediri per vnionem ad Verbum alio modo, quam de facto impedita est, ergo, si de facto non intelligitur talis ordo naturæ, quo operatio humanitatis præcedat vnionem, nulla ratione est illa possibilis. Denique rationes in præcedente sectione factæ in præsentem casu procedunt.

Præter hos autem modos nullus alius excogitari potest, quo humanitas per opera ordine naturæ antecederet, hypostaticam vnionem mereatur. Dicitur vero aliqui, potuisse humanitatem existere per existentiam Verbi, & vt sic existentem, mereri vnionem ad hypostaticam seu substantiam Verbi. Nam licet vnio ad substantiam (vt aiunt) naturaliter sit prior, quam ad existentiam, posset tamen Deus hunc ordinem immutare. Addunt verò meritum illud non fore omnino perfectum, & de condigno, eo quod non esset ab infinita persona, sed à natura, quæ licet per infinitam existentiam existeret, illa tamen existentia non ita dignificaret operationem sicut persona. Sed mirum est, quot falsa principia in hac imaginatione seu fictione includantur. Primum, posse naturam existere per alienam existentiam, de quo infra q. 17. Secundum, posse intelligi vnionem substantialem cum Deo, & non esse in hypostasi, nec substantia: illa enim vnio cum existentia substantialis est, & tamen non ponitur esse in hypostasi, nec ad subsistendum relinquitur ergo vt talis vnio sit in natura, quia iuxta doctrinam Conciliorum supra traditam, non est aliud genus vnionis substantialis inter duas substantiales naturas. Et ex eadem doctrina constat, quam sit falsum illud consequens, constabitque amplius ex dicendis infr. q. 2. Tertium, posse esse realem naturæ ordinem inter vnionem ad existentiam, & non ad substantiam Verbi. Qui enim hoc concipi potest, cum existentia illa & substantia in re nullo modo actualiter distinguantur? Vbi enim non est in re distinctio, nec realis ordo naturæ esse potest. Quod magis declaratur ex parte humanitatis; aut enim in illa sunt duo modi vnionis ex natura rei distincti, vnus ad existentiam, & alius ad substantiam diuinam, aut est vnus tantum. Primum per se apparet valde absurdum. Cur enim distinguuntur in re vniones, cum neque in re quæ vnitur, neque in re ad quam vnitur, reperitur talis distinctio ex natura rei? Adde etiam, quod neque illæ vniones sunt separabiles, aliàs posset manere humanitas existens diuina existentia in propria persona: quod nemo (credo) prudens affirmabit. Nullum ergo est principium aut signum distinctionis ex natura rei inter illas. Quod si vnio est in re eadem in seipsa, & existentia cum substantia Verbi in re est idem: non potest ordo naturæ in illa vnione excogitari, neque est distinctum donum Dei illa vnio, vt terminatur ad existentiam, vel ad substantiam: non ergo potest tale meritum intercedere inter illas duas vniones, etiam si eas admittamus, & deus ratione distingui: quia hæc distinctio non satis est, vt inter eas, vero ordine naturæ & causalitatis, quasi interponatur seu intercedat. Sed de hac re iterum redibit sermo infr. q. 17.

Quartum denique absurdum, quod inuoluitur in prædicta assertionem, est suppositis his principiis non habere operationem, infinitam dignitatem moralem ab existentia diuina, sicut habet à substantia. Quænam enim differentiarum ratio reddi potest? Numquid minoris perfectionis aut dignitatis est existentia diuina, quam substantia? Non sanè, cum sit infinita in genere entis. Aut fortasse existen-

X tis

tia minus influit in operationē quam subsistentia? Non certe, nam secundum veriorem metaphysicam existentia naturæ per se influit, natura enim nō influit nisi ut actualis entitas: & in omni opinione existentia est conditio magis necessaria ad agendum quam subsistentia. Aut fortasse differentia in hoc consistit, quod suppositum sit quod operatur, non natura, etiam existēs? At vero, licet hoc in se verum sit, tamen, nec inde sequitur, naturæ dignitatem nihil conferre ad valorem meriti, sicut confert gratia, licet non sit ipsa quæ operatur, sed principium operandi. Neque in ea hypothesi, in qua proceditur, id dicitur consequenter, asseritur enim humanitas existens in eo casu mereri vñionem hypostaticam: consequenter ergo asserendum est, illam esse quæ operatur, non enim meretur, nisi operando: ergo, cum illa non operetur nisi existens, neque etiam meretur nisi existens: ergo, si existeret existentia infinitæ dignitatis, ex habitudine, & coniunctione ad illam, haberet opus infinitum valorem, sicut etiam humanitas haberet infinitam dignitatem & sanctificationem non minus quam ex vñione ad subsistentiam. Est ergo hic dicendi modus (iudicio quidem meo) nec sibi constans, nec absoluto verisimilis aut probabilis.

SECTIO IV.

Vtrum Christus Dominus mereri potuerit Incarnationem suam.

Hec quaestio non habet locum, ut ex supra dictis constat in merito fundato in operibus tempore vel natura præcedentibus ipsam vñionē. Quia Christus solum antecedit vñionem ut Deus, ut sic autem meriti capax non est (ut suppono) sed ut Deus homo, & ut sic resultat per vñionem, ut posterius falem natura sequitur operatio. Quamobrem instituitur tota ista quaestio de merito in posterioribus operibus fundato.

De quibus secundo certum est, non potuisse per illa Christum Dominum mereri prædestinationem Incarnationis, per quam ipse ut homo, prædestinatus est, ut esset filius Dei naturalis. Hoc enim probat adducta omnia superiori sectione pro prima conclusione, quia scilicet illa merita neque in duratione, neque in præsentia potuerunt antecedere hanc prædestinationem, cum ab illa proficerentur. Nam quod cognoscantur merita possibilia non refert ut sint ratio volendi incarnationem, nisi fortasse per modum finis, quia causa meritoria (ut dixi) cum habeat mortalem quandam efficientiam, supponi debet secundum actualem existentiam saltem in præuisione præmiantis. Et eadem ratione non sufficit præsentia conditionata eorundem meritorum, ut dictum est sect. præced. Atq; hinc vterius colligitur, primam futuritionem (ut sic dicā) incarnationis non potuisse sub meritum Christi cadere, id est, non potuisse Christum mereri ut sua incarnatione esset futura. Probat per primo ex proposita assertionē, quia hoc ipso quod incarnatio Christi prædestinata est, seu prædefinita ut in tempore fieret, fuit infallibiliter futura, sed non potuit Christus mereri prædestinationem incarnationis: ergo nec quod simpliciter futura esset. Secundo quia non potuit aliquid esse ex meritis Christi, nisi illa supponantur vel præuideantur, saltem ut futura: sed merita futura supponunt incarnationem futuram: ergo non possunt esse causa meritoria ob quam simpliciter sit futura incarnatio, sed necessario supponi debet, quod ante omne tale meritoria futura sit incarnatio, ita ut sicut de possibili non potest esse vera hæc causalis, Quia merita Christi sunt possibilia, ideo incarnatio est possibilis, sed potius è conuerso, ita de futuro, nō ideo futura est incarnatio, quia merita Christi sunt

futura, sed è contrario, quia incarnatio erit, ideo ab illa erunt merita.

Difficultas ergo superest, an ipsa Incarnatio potuerit in re ipsa fieri propter merita præuisa ipsius Christi iam prædestinati. Et ratio dubij est, quia gratia antiquorum patrum propter merita Christi præuisa, multo ante tempore illis data est, ergo quamuis Incarnatio ordine temporis vel naturæ eadem merita præcesserit, nihilominus propter illa præuisa potuit exhiberi. Si enim in genere loquendo ad rationem meriti satis est, ut in præmiantis scientia præmium antecedit, cur non hic etiam sufficiat? Dicitur fortasse rationē esse, quia ipsa Incarnatio totius meriti principium est: non autem gratia patrum antiquorum. Sed contra, primo, quia Incarnatio non ut exhibita, sed tantum præuisa, meriti etiam præuisi principium intelligitur, ergo licet Incarnatio illa, ut prædestinata, non potuerit cadere sub tale meritum, tamen ut re ipsa facta, optime potuit. Quod ita explicatur, quia postquam Deus prædestinavit & præuidit Christum habiturum infinita merita, potuit non exequi illam Incarnationem nisi intuitu illorum meritorum, quia libere operatur: & potest prout vult, sua dona conferre. Nam ex eisdem meritis eodem modo præuisis parauit viam Incarnationi exequendæ, & dedit gratiam Virgini, quæ esset condigna mater Incarnati Dei.

In hac quaestione non dubitamus, quin in operibus Christi Domini fuerit sufficiens valor, ut gratia vñionis mereretur in genere de illa loquendo, quia (ut supra quaestione prima, articulo secundo demonstratum est) illa valorem infinitum habuerunt. Unde si ordinasset merita, ut Pater, vel Spiritus sanctus incarnaretur, vel si assumpisset prius naturam Angelicam, & per illam operaretur ordinando merita ad assumptionem huius humanitatis, sine dubio illam mereri de toto rigore iustitiæ posset, ut ibi dictum est, quia nulla conditio ad meritum necessaria illi deesset. Difficultas ergo tantum est de hac numero Incarnatione, ut obtinenda per opera & merita exequenda per humanitatem assumptam per eandem Incarnationem. Et hoc modo multorum opinio est, implicare contradictionem Christum meruisse hanc Incarnationem, propter illam rationē, quia impossibile est, principium meriti sub meritum cadere. Quæ varijs modis confirmatur: primo quia alias quilibet homo primam gratiam mereri sibi posset, per opera, scilicet, ab ipsamet prima gratia procedentia. Secundo, quia alias idem esset causa sui ipsius in eodem genere, Incarnatio enim genere efficientis est causa meriti, & meritum causa Incarnationis, quod genus causæ ad efficientem quoque reuocatur, ergo & incarnatio erit causa sui ipsius, & duo erunt sibi inuicem causæ in genere efficientis, quæ est aperta repugnantia. Tercio, quia alias posset cadere sub meritum, ipsum etiam esse, & creari, quæ videntur absurda & contra omnium sententiam.

Hæc sententia est probabilis: Nihilominus tamen de potentia absoluta loquendo, fateor me non videre tantam apertam contradictionem, & ideo valde probabile existimo hoc fieri potuisse. Quod ratio dubitandi in principio posita multum persuadet, cum replicis etiam adhibitis. Quæ amplius confirmantur, quia non implicat contradictionem velle Deum ita conferre humanitati gratiam vñionis, ut nō omnino absolute donet, sed quasi sub conditione & dependenter à futuris operibus, & in præmiū eorum, atq; adeo, ut licet tempore, vel natura antecedit vñio, non sit per modum gratiæ gratis datæ, sed per modum anticipatæ solutionis, ut si Rex tribuat militi arma, & equum in stipendium futuri laboris & militiæ, & quasi in præmiū meritorium, eodem quo & armis futurorum. Quod exemplum varijs modis vitatur ab illis, qui tuentur contrariū, sed vix vnam

quam

quam satisfaciunt. Deinde quia argumenta in contrarium non cogunt; quod in his questionibus que pertinent ad potentiam Dei absolutam, satis fere est, ut non existimetur impossibile, quod non probatur.

Ad fundamentum enim respondetur primo, principium meriti ex natura rei, & prout de facto constituitur, non posse cadere sub merito, ut statim explicabimus; secus vero de potentia absoluta.

Secundo respondetur, principium meriti secundum eam rationem vel conditionem, qua principium meriti est, non posse cadere sub idem meritum quatenus causa meritoria est, seu ratio aliquid faciendi: eadem tamen res sub alia ratione, seu sub alio statu, posse cadere sub merito. Declaratur, nam merita Christi non dicuntur posse concurrere ad hoc premium, nisi ut futura: ut sic autem principium eorum est incarnatio ut predestinata tantum, non ut iam executioni mandata: est autem premium prout in tempore executioni mandatur, & ut sic est principium meritorum ut actu existentium, & ita sub alia & alia ratione est principium & premium meritorum. Unde potest retorqueri argumentum, quia merita ut futura, & ut preuisa, antecedunt incarnationis executionem: ergo nihil repugnat, quin Deus intuitu horum meritorum illam exequatur.

Dices, repugnat Christum ordinare sua merita ad obtinendam incarnationem, cum necessario supponatur habens illam. hoc autem videtur necessarium ad meritum, scilicet, ut is, qui meretur, ordinet & referat suam actionem in premium. Respondetur. Satis est, quod Deus ita ab aeterno ordinaverit, & quod in tempore, quasi hac lege incarnationem fecerit, & quod Christus postea legem acceptarit, & sua opera retulit ad implendam voluntatem Patris. Denique non est necesse, ut sua merita referat ad obtinendam incarnationem, sed potest referre quasi ad persolvendam illam, quod est satis. Cum idem dicendum necessario sit de modo, quo Christus antiquis Patribus gratiam meruit. Dices, Deus absque merito Christi preordinavit Verbi incarnationem, nec potuit aliter fieri, ut dictum est: ergo non potuit illam efficere ex meritis Christi, quia non potest aliter fieri, quam preordinata est. Et eadem ratione non potuit Deus ordinare merita Christi ad incarnationem, quam sine ordine ad merita iam preordinaverat. Respondetur, idem fere argumentum fieri posse de omnibus predestinatis: negatur ergo utraque consecutio, quia Deus, qui sine preuisis meritis gratis voluit incarnationem: potuit etiam simul vel postquam preuisa merita futura, illam perficere, & exequi intuitu illorum: hac enim non sunt opposita, quia predestinatio seu potius predestinitio, & executio, diversa sunt: unde, licet illa sit absque meritis, hac potest fieri intuitu meritorum: Et, licet incarnatio non possit nisi gratis predestinari, potest tamen non omnino gratis fieri, quia ante preordinationem incarnationis nullo modo supponitur Christus aut merita eius, nec ut existentia, nec ut futura, ante executionem vero supponuntur saltem ut futura, & preuisa, ex vi efficacis decreti, quo gratis predestinata est incarnatio: atque ita incarnatio gratis predestinata, potest non omnino gratis fieri, sed intuitu meritorum, quamvis non possit nisi gratis predestinari.

Atque hinc constat ad exempla adducta de prima gratia, & de alijs similibus. quamvis enim de facto non possit prima gratia cadere sub merito iuxta rerum naturas, & iuxta legem meriti a Deo statuta, ut infra attingemus, & in materia de gratia latius tractatur, tamen de potentia absoluta non repugnet, Deum non uti his legibus, sed intuitu futuri meriti, & ratione illius, primam gratiam conferre, sicut de incarnatione dictum est. Adde vero, in his omnibus negari non posse, quin in hoc genere seu modo premiandi merita, aliqua liberalitas intercedat, quia

Fr. Suarez. Tom. 1.

hoc ipsum, scilicet, dare aliquid per modum premij ante exhibitum meritum liberalitas est: tamen quia hac liberalitas non repugnat cum ratione iustitiae, & meriti, ideo non videtur simpliciter implicare contradictionem, quod hac omnia dentur propter futura merita preuisa, sicut supra dictum est de gratia data antiquis Patribus propter merita Christi, & de omni pacto iustitiae, in quo datur anticipata solutio ante merces exhibitas, vel acceptas. Ex quo patet ad primam & tertiam confirmationem.

Ad secundam vero simpliciter negatur sequela, sicut non sequitur, meritum est causa finalis incarnationis, & incarnatio est causa efficiens meriti, ergo est causa sui ipsius, quia sicut hic mutatur genus causae, ita ibi: causa enim meritoria, & finalis licet in alijs differant (ut dictum est) tamen in hoc conveniunt, quod sicut finis causat, antequam sit: ita causa meritoria, potest suo modo causare antequam in re ipsa existat, si sit in mente eius, qui collaturus est premium. Et huius ratio est, quia sicut finis causat movendo causam agentem, ita meritum non causat immediate influendo in premium: sed movendo voluntatem alterius ad reddendum illud. Et hinc est, quod sicut finis interdum movet ad productionem, vel consecutionem sui ipsius, ita meritum possit movere, seu esse ratio propter quam Deus conferat id, quod ipse meriti principium est: ita ut idem simul sit eiusdem meriti solutio, & satisfactio. Incarnatio ergo est causa suo modo efficiens physica operis meritorij: meritum autem est causa moralis, & quodammodo metaphorica premium, & ideo non videtur implicare, quod sint sibi inuicem causae, nec propterea sequeretur idem esse causam sui ipsius, genere causae mutato.

Sed quidquid opinemur de implicatione contradictionis, de facto tamen sine ullo dubio dicendum est Christum Dominum non meruisse incarnationem suam. Assertionem hanc aliqui existimant esse de fide, quod est verum in sensu contrario errori Photini, Origenis, & aliorum, ut dictum est, scilicet, quatenus per eam excluditur meritum, quod in eadem natura tempore antecesserit incarnationem, tamen ut excludit meritum, vel naturam prius, vel solum preuisum, non est expressae fidei cum non sit in Scriptura aperte proposita, neque ab Ecclesia definita, aut declarata, est tamen ita certa, ut contraria sit temeraria, & periculosa. Primo, quia sacrae Scripturae testimonia sectione praecedente citata plurimum illi fauent. Secundo, propter testimonia Sanctorum, praesertim Augustini ibidem allata. Tertio, propter communem consensum Scholasticorum hic & in 3. d. 4. Ratio vero reddi potest primo, quia meritum natura sua postulat, ut antecedit premium ad quod, ut via ad terminum, comparatur: vel ut medium ad finem, & ideo hic ordo in vno, & eodem nunquam immutatur. Imo neque in diversis, nisi quando congruenti ratione alio modo fieri non potest, ut contingit in gratia antiquorum patrum, in qua etiam suo modo hic ordo servatus est; nam saltem in prauiione Dei fuit prius meritum Christi, propter quod illa data est, quam ipsa gratia: at vero idem Christi meritum non potuit etiam in prauiione Dei esse prius quam incarnatio.

Secundo, si admitamus esse possibile principium meriti sub diverso statu sub merito cadere, ut id fieri possit, necesse est, ut illud a principio non absolute, & simpliciter detur, sed quasi sub conditione futurorum meritorum, & de pender ab illis, sicut necessario dicendum est de gratia antiquorum patrum, quia alias non posset ibi intercedere ratio iustitiae, atque adeo neque ratio meriti: at vero hic modus est imperfectus, neque in Christo Domino locum habuit: sed a principio habuit gratiam vnionis, perfectissime & simpliciter, & ideo neque in illo talis modus meriti locum habuit. Unde con-

Y 2

firma.

Analogia
inter causam
finalem, &
meritoriam.

Christus non
meruit in-
carnationem
suam.

Theologi
in 3.
Augusti.

firmatur tertio, nam propter hanc causam gratia simpliciter prima sub meritum non cadit, quia non datur imperfecto modo & dependenter à futuro opere, sed absolute & simpliciter, alias non perfecte haberet rationem gratiæ. Dico autem gratia simpliciter prima, quia prima gratia habitualis, sicut est prima in ordine ad meritum de condigno, ita non eadit sub illud, tamen: quia non est simpliciter prima, sed supponit aliam excitantem, & adiuuantem, quæ (ut est probabile) potest esse principium meriti de congruo, ideo gratia prima habitualis potest fortasse cadere sub hoc meritum, non vt consequens illam, sed vt antecedens: tamen ipsa prima gratia excitans vel adiuuans, quæ est simpliciter prima sub nullum meritum cadit: pertinet enim ad conuenientem, & liberalem prouidentiam Dei, & consentaneam naturis rerum, gratis donare principia operandi, ipsa vero bona opera, ad alia congruentia præmia ordinare, sed gratia vñionis in Christo est omnium prima, & radix omnis meriti, ergo. Denique quia maxime decens fuit, vt summum DEI opus, & quod est fundamentum totius meriti, non fuerit fundatum in merito, sed in sola DEI liberalitate.

Quæstio fit
satu.
Quot &
qualis in-
carnationis
circumstantiæ

Sed quæres; an idem dicendum sit de circumstantiis incarnationis. Respondeo breuiter cum communi & probabiliori sententia, idem esse dicendum. Vt vero hoc & recte intelligatur, & probetur efficaciter, aduertendum est, circumstantias proprie dici quæ comitantur incarnationem, vt sunt quod tali tempore fiat, tali loco, tali modo, opere scilicet Spiritus Sancti, & similes: possunt vero etiam circumstantiarum nomine comprehendere quædam, quæ incarnationem antecedunt, vt annunciatio angelica consensus Virginis Beatissimæ, eiusque dispositio ac cooperatio. Item quædam alia, quæ incarnationem subsequuta sunt, possunt etiam circumstantiæ appellari, vt angelorum laudes & cantus, pastorum & Magorum adorationes. De primis ergo circumstantiis præcipue intelligitur communis sententia. Quam alii qui ex eo probant, quod hæ circumstantiæ ad diuinam prædestinationem pertinent, & non cadunt sub libertatem Christi hominis, sed ante illam fuerunt à Deo, suo arbitrio, & iuxta diuinam ipsius sapientiam, præordinatæ. Sed hæ rationes & similes non cogunt, nam ea, quæ à Deo prædestinata sunt sola eius voluntate, possunt cadere sub meritum, licet eorum prædestinatio sub meritum non cadat, vt patet, nam Deus præordinauit Petrum ad tantam gloriæ intensionem sola sua voluntate, quam Petrus postea meretur. Item etiam non cecidit sub libertatem Christi humanam, quod Beatæ Virginis tanta gratia sit data: nam priusquam ipse fieret homo, data est illi, & nihilominus eam ipse meruit, quasi soluendo quod datum iam erat. Ratio ergo solum est illa, quia hæ circumstantiæ, sicut & executio incarnationis, antecedunt meritum saltem naturæ ordine, & ideo ex natura rei non cadunt sub illud, nec sunt multiplicanda miracula sine necessitate. Item quia hæ circumstantiæ per modum vñionis coniunguntur cum ipso mysterio, & (vt ita dicam) tenent se ex parte illius, quatenus cum illo coniunguntur ad constituendum in rerum natura Christum in statu in quo possint operari & mereri, nam ad hoc necessarii sunt, & ideo non magis cadunt sub meritum eius, quam ipsa met incarnatio.

Dispositio-
nes ad incar-
nationem
præparatæ vt
sit Christus
non est me-
ritus,

Et hæ rationes procedere videntur à fortiori de aliis circumstantiis, quæ tempore antecesserunt incarnationem, quia sunt multo anteriores merito. Sed in his considerare oportet, aliud esse loqui de illis formaliter, vt circumstantiæ incarnationis sunt & ad illam dicuntur habitudinem: & hoc modo applicari ad eas potest doctrina data. Aliud vero erit, si de his loquamur quasi materialiter, vt per sese consideratæ possunt esse talis naturæ ac conditionis, vt

A iuxta ordinariam Dei prouidentiam non dentur sine alicuius merito, vt gratia & auxilia Beatæ Virginis, vt sese præpararet ad conceptionem Filij DEI, quatenus ordinata sunt ad incarnationem, circumstantia eius dici possunt, quæ reduci potest ad illas, quas Philosophi morales vocant, quomodo, vel quibus auxilijs, & nihilominus Christus meruit eam gratiæ, & auxilia Beatæ Virginis, non eo titulo quod circumstantiæ suæ incarnationis sunt, sed quia sunt res pertinentes ad sanctificationem perfectam ipsius Virginis, quæ sanctificatio nulli datur absque Christi merito. Et hæ ratio procedit de gratia antiquorum Patrum, quatenus fuit quædam dispositio & præparatio ad Christi aduentum. Itaque generalis regulæ erit, Christum non meruisse ea quæ suam incarnationem antecesserunt, nisi talia fuerint, quæ ad homines sanctificandos pertinerent, propter rationem factam, quæ magis ex sequenti sectione constabit.

De circumstantiis autem tertij generis dicendum est, Christum illas meruisse, quia in eis non procedit ratio facta, cum sint posteriores incarnatione, & non est alia quæ obstat, de qua redicemus latius infra quæst. 19.

Sed contra, primo, nam Apocal. 5. dicitur, Dignus est agnus, qui occisus est, accipere diuinatatem, &c. Illa autem particula, Qui occisus est, habet vim notæ causalis, id est, quia occisus est. Sicut paulo antea dicitur, Dignus es Domine accipere librum, & aperire signacula eius, quoniam occisus es. Et Psalm. 44. dicitur, Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea vnxit te Deus, &c. Quod de vnctione humanitatis per diuinitatem exponit ibi Augustinus, & Anselm. ac Beda ad Hebræ. 1. Respondetur ad primum testimonium ibi esse sermonem de manifestatione diuinitatis, quam Christus sua passione meruit. Ita Rupertus. S. Thom. Chartus. Lyra, & alij. Secundum vero testimonium primo exponi potest de vnctione gratiæ gratum facientis, vt videtur exponere Athanasius oratio. 2. contra Arianos 4. fol. ante finem, ubi hoc exponit de sanctificatione per Spiritum sanctum, quia ipse Christus se ipsum, vt hominem sanctificauit, iuxta illud Ioa. 17. Ego sanctifico meipsum, quam sanctificationem dicit factam esse in Iordane quoad nos, quia scilicet tunc nobis manifestata est, & propter nos in eum descendisse Spiritum Sanctum declaratum est. Quam expositionem secutus Hilarius libro 15. de Trinitate circa medium expresse dicit hanc vnctionem fuisse in Christo ex merito, & ita exponit illam particula, Dilexisti iustitiam, propterea, &c. Sed hæc expositio tægit quæstionem aliam, scilicet, an Christus meruerit suam gratiam habitalem, de quo infra.

Secundo ergo Hieronymus in 3. tom. epistol. 149. ad Principiam, particulam, propter, de causa meritoria exponit, tamen vnctionem illam intelligit de oleo exultationis, quo in resurrectione vnctus est, & de exaltatione, & regno quod suis meritis obtinuit. Et hæc expositio habetur nomine eiusdem Hieronymi super Psalm. 44. Nec multum ab ea distat Ambrosius ad Hebr. 1.

Tertio tamen, si per vnctionem intelligamus ipsam vñionem ad Verbum, vt multi Patres intelligunt, vt dicemus infra quæst. 7. Illa particula propter, non de causa meritoria, sed de finali intelligenda est ita vt sensus sit, quia alij homines declinauerunt & defecerunt, vt tu odisses iniquitatem, & iustitiam in omnibus diligeres: Propterea vnxit te Deus Deus tuus. Et ita exponunt supra citati, Augustinus, Anselm. & Beda, & Cyrillus Alexandrinus lib. 8. thesaur. c. 1. circa finem.

Sed quæret aliquis, esto non meruerit Christus in incarnationem suam, vt in principio facta est, an saltem meruerit, vel continuationem & perseuerantiam illius vñionis, vel quasi extensionem eius ad omnes partes materiæ, quas paulatim per nutritionem acquire-

Incarnatio
nem sub
tae circ
stantia m
ritus q
Christi
Obiectu
Apoc. 5.

Psalm. 44
August.
Anselm.
Beda
Rupert.
S. Thom.
Chart.
Lyra
Athanas.

Hilari

Hierony.
Ambros.

August.
Anselm.
Beda
Cyrillus
Alexand.
Dionysius

quirebat, vel quasi restitutionem eius, quæ in resurrectione facta est. Cum enim in triduo non fuerit humanitas, nec fuit vnio ad humanitatem, & in resurrectione iterum restituta est, hæc enim omnia videntur esse posteriora incarnatione, vñ principio facta, atque adeo respectu illorum posse saluari omnes conditiones ad meritum necessarias, & cessare omnes rationes supra factas.

Dici tamen potest ad primam interrogationem hanc gratiam vnionis de se esse perpetuam, & vt talem à principio dari, & ideo in illa non esse quid distinctum continuationem à prima donatione, præsertim cū dona Dei ex parte eius irreuocabilia sint, quamdiu creatura non ponit impedimentum, quod in hoc mysterio locum non habet, quia humanitas semel vnita, non potest diuinæ gratiæ impedimentum ponere: quod simile est in beatitudine, & ideo in illa idem est mereri beatitudinem, & mereri perpetuam eius conseruationem; sic ergo in hac gratia vnionis idem fuit gratiam ipsam gratis dari, & perpetuam durationem eius. Et quamuis fortasse non implicet contradictionem hanc gratiam, solum prout intelligitur coexistere vni instanti, gratis dari, & vt perseverantem & durantem esse præmium meritorum, tamen id nec videtur consentaneum naturæ eius, cum de se perpetua sit, nec modo communicationis diuinæ gratiæ, cuius dona (vt diximus) sunt sine penitentia.

Hinc ad secundam interrogationem dici potest, non oportere ponere meritum illius, quasi extensionis, quia illa vnio partium materiæ quodammodo sequitur ex vi primæ vnionis, quæ Deus factus est homo integer & perfectus. Nam hæc vnio requirit, vt omnes partes humanæ naturæ eadem Verbi subsistentia subsistant.

Ad tertiam vero interrogationem dici potest, meruisse quidem Christum resurrectionem suam, atque adeo vnionem animæ ad corpus, non tamen propterea necessarium esse, vt meruerit aliquam vnionem humanitatis ad verbum, quia hæc in re ipsa non fuit dissoluta, sed mansit in anima & corpore, quæ licet inter se separata fuerint per mortem, non tamen à Verbo. Vnde postea eo ipso quod inter se vnica fuerunt, mansit tota humanitas ad Verbum vnita, non per nouam vnionem, sed per solas vniones partium quasi inter se coniunctas & vnitas. Quod clarius patebit infra quæst. 6.

Hæc responsio probabilis est, & quidem quod attinet ad tertium punctum, id pendet ex hoc, quid addat vnio totius humanitatis ad Verbum supra vniones partiales animæ & corporis simul sumptas. Si enim nihil addit præter vnionem animæ & corporis inter se, recte responsum est: si autem aliquid addit, illud sine dubio fuit Christo restitutum propter meritum eius, quia non est maior ratio de resurrectione ipsa, quam de hac vnione, si aliquid addit, & quia totum hoc pertinet ad exaltationem Christo debitam propter mortem suam, an vero aliquid addat, infra quæstione sexta dicendum est. Quoad secundum vero punctum, licet verum sit illam vnionem partium materiæ, quæ per nutritionem acquirebatur, fuisse debitam Christo ex vi vnionis: non video tamen, cur negari debeat etiam rationem meriti potuisse deberi, & fuisse debitam, sicut de gloria corporis dicimus, nam hoc ipso, quod aliquid donum supernaturale obtinendum sit post aliqua merita, quæ possunt esse digna illo præmio, potest cadere sub merito, etiam si alio titulo debitum sit, vt iam non solum per modum proprietatis naturalis, sed etiam ex iustitia debeat. Et hinc in primo puncto non est impossibile (quamuis hæc res sit mihi magis dubia) meruisse Christum perpetuam conseruationem huius vnionis sicut Gabr. in 3. distin. 18. dub. 3. circa finem dixit meruisse Christum perpetuitatem fructus animæ suæ, quamuis ipsam fructificationem

Fr. Suarez. Tom. I.

non meruerit. Quamquam enim hæc duo physice non distinguantur, quia per conseruationem nulla res additur rei permanenti, & de se æternæ, tamen moraliter considerata, & in ordine ad libertatem causæ conseruantis multum distant, vt per se constat. Et ita etiam explicatur, quia si perpetua conseruatio non debetur ex merito, sicut Deus gratis dedit vnionem, ita ex mera libertate sua posset illam non conseruare sine læzione iustitiæ, vel alterius virtutis: at vero si intercedat meritum, iam ex iustitia illam conseruat, nec potest magis eam tollere, quam negare seipsam. Et confirmatur, quia cur non potuit mereri Christus, vt post mortem suam anima & corpus Verbo vnita permanerent? Aut cur negabimus hoc meruisse, cum sub valore operum eius, & totum contineri possit, & non videatur à Deo debitum alijs titulis? Quamquam licet esset debitum, non esset negandum meritum propter eam causam, vt dictum est. Item Christus meruit, vt perpetuo glorificaretur tanquam Deus homo, hoc enim sensu dicitur dignus diuinitate Apoc. 5. (vt dictum est) ergo etiam meruit, vt ea dignitas perpetuo conseruaretur in humanitate sua. Itaque hæc pars mihi videtur probabilior.

Contra hanc vero sententiam obijciunt aliqui, quia perpetua conseruatio est ex natura rei debita, tali mysterio & vnioni. Item, quia est imperfectio habere rem dependentem à meritis, sicut supra de vnione ipsa dicebamus. Tertio, quia alias etiam dici posset, meruisse Christum, intentionem gratiæ & virtutum, quia hæc etiam esse poterat maior, & in merito fuit valor sufficiens. Quarto quia esto hoc præmium sit possibile, tamen non constat Christum ordinasse sua merita ad tale præmium, neque vllus sanctorum aut Doctorum id docuit, neque est necessarium, cum iam satis constaret Christo voluntas Patris de conseruanda perpetuo vnione. Denique cum illa conseruatio sit infinitum bonum, tali præmio ita exhauriretur meritum Christi, saltem quoad primum actum, vt nihil per illum posset nobis mereri.

Sed hæc & similia faciliorem habent solutionem. Et in primis sumo quod recte conceditur, potuisse Christum hanc conseruationem mereri, quod intelligendum est, seruatis omnibus legibus connaturalibus merito, absque vlla dispensatione (vt sic dicam) quia potest actus meritorius Christi, non solum naturæ ordine, sed etiam duratione, saltem per instans antecedere conseruationem incarnationis vt sic. Nam, licet conseruatio sit eadem actio cum prima effectione, connotat tamen perseverantiam, seu coexistentiam ad aliquam durationem successiuam veram, seu imaginariam aut mente cōceptam? quod satis est, vt conseruatio & sit posterior, quam actus meritorius, qui in primo instante fit, & vt ex hac parte habeat sufficientem habitudinem ad illā, vt quantum est ex hoc capite, possit connaturali modo sub meritum talis actus cadere. Ex alio vero capite nihil deficit in Christo, vt per se manifestum est. Nam quod hæc conseruatio sit connaturalis, & quod, secluso merito, Deus ex se haberet voluntatem absolutam conseruandi perpetuo illam vnionem, non obstat, vt patet in gloria corporis, & in resurrectione. Vnde infra qu. 19. generatim ostendimus, Christum sibi meruisse quidquid ex supernaturalibus bonis connaturali modo mereri potuit, quia hoc est maioris perfectionis, & non est cur ei denegetur.

Per hæc ergo satisfactum est primæ obiectioni, nā debito connaturalitatis adiungi potest debitum iustitiæ. Ad secundam dicitur, in his, quæ tempore, vel natura antecedunt meritum, imperfectionem esse dependentiam à subsequente merito, quia tunc non videntur à principio perfecte obtineri, & possideri, in his vero, quæ iam supponunt actum meritorium,

Y 3

nulla

Nulla est imperfectio, quin potius maior perfectio. Ad tertiam negatur similitudo de intentione, quia hæc a principio, & ante omne meritum data est, nec fuit conueniens, ut in ea fieret aliqua mutatio, ut q. 7. latè dicitur: conseruatio autem nec data est, nec dari potuit in primo instanti, proprie de conseruatione loquendo. Ad quartam non oportet ut de singulis meritis & præmiis Christi speciali reuelatione aut autoritate constet, sed sufficit, ut in generali aliquo principio, Scripturæ, Patribus, & rationi consentaneo contineantur: huiusmodi autem est, Christum meruisse quicquid connaturali modo potuit: de quo dicam latius dispo. 40. sect. 2. Item principium illud, quod Christus gloriam sui corporis meruit, potest, ad hoc colligendum probabiliter conferre, quia, si meruit illam gloriam, meruit æternam conseruationem eius: ergo & aliorum honorum, quæ ad illam supponuntur. Nesci est timendum, quod hoc præmio exhauriatur aliquod meritum Christi, nam in eo est sufficiens infinitas ad hæc omnia præmia, ut supra dispo. 4. ostensum est, nec non dicta dispo. 40. dicitur iterum. Et ex sequenti propositione, quam nemo negare potest, apertissime constabit.

*Proponitur
difficilis ob-
iectio.*

Respondetur

Sed dices tandem: Ergo etiam homo purus, cum iustificatur, potest mereri suæ gratiæ conseruationem: unde & merebitur illam, sicut meretur primam gloriam, ut est probabile, id autem dici non potest, alioquin mereretur perseuerantiæ donum, quia conseruatio gratiæ includit perseuerantiæ donum. Respōdeo, quoad aliquid esse similitudinē, non vero quoad omnia. Itaque sicut probabile est mereri hominē per contritionem primam gratiam, ita est probabile posse mereri, post ipsam adeptam, conseruationem eiusdem: quia dum meretur primam gloriam, meretur illam ut æternam: ergo & perpetuam gratiæ conseruationem, sine qua gloria esse non potest. At vero sicut non meretur gloriam ut absolute dandā, sed sub ea conditione, quam Conc. Trident. sess. 6. adhibuit, videlicet, si in gratia decesserit, ita non meretur conseruationem gratiæ ut absolute dandam, sed sub conditione, si homo ipse nihil commiserit gratiæ contrarium. Itaque debetur tali homini ex iustitia, & ex vi meriti, ut non priuetur gratia habituali, nisi mortaliter peccet: non est autem illi debitum, quod ei detur, ut non peccet, quia hoc non spectat ad intrinsecam & physicam gratiæ conseruationem, de qua modo agimus, sed ad speciale donum perseuerantiæ, quod nullam conditionem includit, sed per illud absolute & simpliciter datur homini, ut gratiam non amittat, quod non cadit sub tale meritum. Et in hoc est magna differentia inter Christum & purum hominem: nam in Christo supponitur illa conditio ut connaturalis ac necessaria, quia ex se nihil poterat committere repugnans vnioni, & ideo sine vlla conditione aut limitatione conseruationem prædictam mereri potuit.

Ultimo igitur addendū est, etiam meruisse Christum, ut hæc vnio hypostatica non quidem multiplicaretur, sed ut eadem quasi iterum atque iterum in rerum natura poneretur, quod per mysteriū Eucharistiæ supra fieri diximus. Quod quidem mysterium ex meritis Christi profectum esse, & in virtute illorum quotidie perfici certissimum est, sicut & ipsa sacramenta, ut in fra q. 62. artic. 5. D. Thomas docet, & ibi dicemus.

SECTIO V.

Virum homines iusti, qui præcesserunt, de condigno mereri potuerint incarnationem.

Hæc questio de omni pura creatura Angelica & humana generaliter procedit, sed claritatis gratia, de antiquis patribus tractatur à Doctoribus, quia in eis potest esse aliqua ratio dubitandi, & resolutio questionis & ratio eius eadem est de omnibus aliis. Ratio autem dubitandi esse potest, quia in illis ho-

minibus videntur fuisse omnes conditiones ad meritum de condigno requisitæ. Nam primum erat gratia sanctificans, deinde erat oratio procedens ex fide & spe huius mysterij, & ex charitate ad D. E. V. M., & ad genus humanum, denique erat motio Spiritus sancti, & ordinatio diuina ad hoc enim illis conferebantur gratia & auxilia, ut se disponerent ad hoc mysterium suscipiendum, atque impetrandum. Breuiter tamen hæc questio tam de facto, quam de possibili definiri potest.

Dico ergo primo. Nullus hominum meruit de condigno incarnationem filij Dei. Est certa & communis Theologorum quos sequenti sectione referam. Et ex Scriptura & Patribus probanda est testimoniis in tertia sectione adductis. Illa enim non tantum ipsius Christi, sed simpliciter omnia merita de condigno, & ex iustitia excludunt. Quibus addi potest Irenæus lib. 5. contra hæreses c. 2. ubi inquit respectu peccati redemisse nos Christum summa iustitia, respectu vero nostri, summa benignitate, quia nihil illi antea dederamus. Rationes quibus ad hoc probandum D. Thom. videtur præferri prima & tertia sunt efficacissimæ, quas in sequenti conclusionē magis urgebimus. Et confirmari potest primo, quia merita antiquorum Patrum, habuerunt condignum præmium in gloria, & gratiæ augmento illi respondentem, ergo non merebantur de condigno alius præmium, quale est Incarnatio. Antecedens patet, quia respectu nostrorum meritorum hoc est condignissimum præmium, sed non erant altioris ordinis merita priorum hominum, neque enim ex perfectiori gratia operabantur. Secundo confirmatur, quia vnus homo non meretur alteri homini primam gratiam de condigno, ergo multo minus potuerunt homines mereri Christo gratiæ vnionis, quæ prima in illo fuit. Terrio, quis dicat aliquid aliud, & maius meruisse primos homines quam ipsum Christum? Si ergo ipse Christus non meruit de condigno incarnationem, multo minus alij homines. Et hæc rationes conuincunt, antiquos patres, non tantum non meruisse incarnationē de condigno quoad substantiam eius: verum neque quoad accelerationem eius, seu alias circumstantias, ut patebit facile applicando rationes factas. Quanquam contrarium huius illationis sentiant Richardus, Bonauentura, Gabriel, Marfilus, Alexander Alesius, statim sectione sequenti citandi. Sed sine fundamento, quia etiam acceleratio (si tamen illa potest cadere sub meritum) & aliz circumstantiæ incarnationis ad altiore gratiæ ordinem pertinent, qui non debetur operibus precedentibus à gratia creata, sed hæc in suo ordine habent condignum præmium, & ideo nihil extra illud, vel supra illud de condigno merentur.

Pura creatura etiam si intercederet Dei promissio, quamuis illa posita esset aliqualis ratio meriti, aliquam similitudinem habens cum merito de condigno. Hæc conclusio est solum probabilis, & est consentanea D. Tho. & aliis Theologis citatis. Et explicatur breuiter & probatur primo, quia si considerentur gratia creata, & opera quæ ab illa procedunt secundum se tantum, & intrinsecam suam naturam, solum habent naturalem proportionem, & condignitatem cum gloria, cuius semen est gratia, quæ cum vnione hypostatica, nec proportionem habent, nec condignitatem, cum gratia nec semen eius sit, sed inferioris cuiusdam ordinis, neque ex natura sua ad illam ordinatur. Secundo, si constituamus huic gratiæ superaddi diuinam promissionem sub conditione operis, tunc esset quidem aliquod vestigium meriti de condigno, quia homini sic operanti sub tali promissione debitum esset præmium incarnationis, & quia illa opera ex diuina ordinatione, & facta sub fide, & spe illius promissionis antecedentis haberent quendam maiorem

rem

sem valorem pertinentem quodammodo ad ordinem unionis hypostaticæ.

Tertio, quod posita hac promissione adhuc non esset in illis operibus meritum proprie, ac simpliciter de condigno, habens, seu inducens veram rationem iustitiæ, ita declaro. Quia quamvis promissio sub conditione operis ad perfectum meritum de condigno necessaria sit: non tamen sufficit, nisi opus, sub quod sit promissio, pensatis omnibus sufficientem valorem habeat, & respectu præmii moraliter condignum: at vero meritum puræ creaturæ, quantumvis in se perfectum, & factum sub illa promissione, semper est omnino inæquale in valore respectu præmii Incarnationis, quia semper illud meritum manet finiti valoris inenfue: Incarnatio autem est præmium infiniti valoris simpliciter: sunt ergo profus inæqualia, imo illud meritum est quasi nihil respectu tanti præmii, & ideo promissio sub conditione illius non inducit veram, ac propriam iustitiam.

Dices, ergo saltem hoc modo concedendum est, meruisse Patres antiquos de condigno incarnationem: Probat sequela, quia illi habuerunt promissionem incarnationis propter sua bona opera à gratia procedentia, ut patet ex illo Genes. 22. Benedicetur in semine tuo omnes gentes, quia obedisti voci meo. In semine tuo, ait, quod scilicet, est Christus, ut exposuit Paulus ad Galat. 4. & Psalm. 131. ad David dicitur, Iuravit Dominus David veritatem, & non frustrabitur eum, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam, Respondetur, has promissiones non fuisse antecedentes merita, & sub conditione operum factas, ut merita, quæ illis inmererent maiorem aliquam vim habere possent, vel maiorem obligationem inducere, sed fuisse consequentes, ex Dei benignitate & misericordia, quod satis patet ex forma ipsarum promissionum & ex verbis quibus fiunt. Quando vero promissio vel collatio stipendii, est tantum subsequens opus non immutat villo modo obligationem seu meritum, quantum est ex opere, ut in rebus humanis satis constat; & infra tractantes de Christi merito latius explicandum est.

Ex dictis tamen obiter expediri potest quæstio, cuius incidens, an homo purus possit de condigno mereri assumptionem suæ propriæ naturæ, scilicet, existens, prius tempore in proprio supposito, habensque gratiam, & divinam promissionem, quod assumenda sit eius natura, dummodo hoc, vel illud operetur. Quidam enim existimant tale meritum impossibile esse, tum, quia qui meretur, sibi meretur: at vero tale suppositum sibi mereri unionem non posset, cum non possit suppositi assumi: tum etiam, quia tale suppositum suam potius destructionem mereretur, nam si eius assumatur natura, suppositum ipsum creatum è medio tolli necesse est.

Mihi tamen videtur, hoc meritum de condigno proprium, & inducens veram rationem iustitiæ, non esse possibile propter rationem factam; tamen eo modo imperfecto, quo dixi posse unum hominem mereri incarnationem in alia natura, existimo etiam posse in propria, quia opus alicuius non est magis efficax ad merendum bonum alterius naturæ quam propriæ. Neque Incarnatio facta in propria natura est maioris valoris, quam facta in aliena, & promissio Dei potuisset eodem modo intercedere. Nec ratio facta de destructione proprii suppositi efficax est: nam licet suppositum sit, quod operatur, & meretur: tamen tota ratio operandi est ipsa natura, cuius bonum potest suppositum per talem operationem intendere, præsertim, quia solum dicitur destrui suppositum quo ad modum subsistendi: tota vero natura, & simpliciter idem homo maneret sub meliori modo subsistendi, & ideo destructio illius modi nihil obstat, quominus hoc meritum possibile sit.

Virum homines iusti, qui Christum præcesserunt, de congruo meruerint incarnationem, vel eius accelerationem.

Quatuor dicendi modos inuenio esse posse circa quæstionem istam. Primus est, affirmans antiquos Patres meruisse de congruo accelerationem Incarnationis, vel alias circumstantias, ut v. g. quod ab ipsis descenderet Christus, non vero ipsam incarnationem. Ita opinantur Bonavent. in 3. dist. 4. art. 2. q. 1. Gabr. artic. 3. dub. 3. Ricard. ar. 3. q. 1. Almain. q. 1. dub. 3. Marfil. q. 5. artic. 2. conc. 3. & 4. artic. 3. dub. 1. concl. 1. & Alexan. Alenf. 3. p. q. 8. memb. 3. art. 2. Verum est tamen aliquos ex his magis videri loqui de merito de condigno, quam de congruo, & ideo negare illud respectu Incarnationis; admittere vero respectu circumstantiarum, ut sectione precedenti tetigi. In hanc vero sententiam de merito congrui inclinant D. Thom. in 3. d. 4. q. 3. ar. 1. ad 4. Scot. in 4. d. 2. q. 1. ad 3. Sot. li. 2. de iust. & iur. q. 1. ar. 3. cōc. 3. Et probatur prima pars affirmans, quia Patres antiqui erant iusti, & amici Dei, & postulabant non quidem Incarnationem ipsam (iam enim erat certi futuram illam) sed accelerationem eius; ut patet ex illo Psalm. 78. Cito anticipent nos misericordia tua, & ideo Psalm. 11. dicitur: Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum nunc exurgam: ubi per particulam illam, Nunc, circumstantia temporis, & acceleratio significatur: Illi ergo Patres merebantur exaudiri saltem de congruo, quia congrui est, ut Deus amicos suos exaudiat iusta petentes: & ideo, quasi satisfaciens Deus eorum desideriis, interdum accelerationem hæc promittebat, ut Isai. 51. Cito veniet salus tua, & Abac. 2. Veniens veniet, & non tardabit, & Daniel. 9. Septuaginta hebdomade, abbreviata sunt, & c. ubi illud verbum premititur, Quia vir desideriorum es.

Alter pars negans huius opinionis probatur ratione secunda D. Thom. hic artic. 11. quia principium meriti non cadit sub illud meritum, cuius est principium, ut est commune axioma Theologorum, quod & in merito de condigno, & de congruo proportionaliter verum est, si utrumque cum suo principio conferatur, in utroque enim est eadem ratio proportionalis; scilicet, quia unumquodque meritum in suo genere supponit principium suum; sed Incarnatio est principium, & radix totius meriti antiquorum Patrum, tam de congruo, quam de condigno, sicut ergo hac ratione intulit D. Thom. illos Patres non potuisse mereri de condigno incarnationem, eadem ratione concluditur, nec de congruo mereri potuisse. Et confirmari hoc potest variis modis, quos infra in tertia sententia, & respondendo argumentis commodiori loco proponemus.

Secundus modus huic contrarius esse potest, meruisse antiquos Patres de congruo Incarnationem; non tamen temporis accelerationem. Fundamentum prioris partis est, quia illi Patres non postulabant à Deo solam accelerationem: sed ipsam etiam executionem Incarnationis; ut constat ex eorum verbis Isaiæ. 45. Rorate celi desuper, & nubes pluant iustum, cap. 64. Utinam dirumperes celos, & descenderes, Psalm. 84. Salutare tuum da nobis, & in 105. Vistis nos Domine in salutari tuo, Genesis 49. Expectabo salutare tuum Domine. Hæc autem oratio meritoria erat saltem de congruo, ut patet ex ratione facta pro superiori sententia: congruum est enim, ut DEVS cooperetur hominibus iustis, facientibus quod in se est, præsertim ad ea bona consequenda, quæ ad salutem necessaria sunt. Nec vero huic orationi obstat (quod Alexan. & Ricard. supra innuabant) illos Patres fuisse certos de futura Incarnatione; quia sæpe DEVS prædestinat aliquid

Bonav.
Gabr.
Ricard.
Almain.
Marfil.
Alenf.
D. Thom.
Scotus.
Sotus.

P/11. 6781

Isai 51
Abac 2
Daniel 9

P/45. 664
Gen. 49

Y 4 quid

G. 1.º Pap.

quid fieri, quod vult per hominum orationes impetrari, ut recte tractat Gregor. 1.º dialog. capite 8. & explicari potest in ipso met Christo, qui orabat pro salute electorum, quos sciebat fore salvandos ex vi divinæ prædestinationis; per media tamen convenientia; & à Deo definita; quorum vnum erat illa oratio: sic ergo illi antiqui Patres, licet fidem certam haberent de Christo venturo; merito tamen intelligebant Deum etiam velle, ut ipsi aliquid facerent, & se disponent ad tatum beneficium recipiendum; atque adeo, ut suis orationibus, & desideriis illud obtinerent. Fundamentum posterioris partis negantis est, quia illi Patres antiqui non potuerunt impetrare, atque mereri accelerationem Incarnationis, quia impossibile fuit talem accelerationem fieri, Deus enim, prædefinendo ab æterno Incarnationem, simul prædefiniuit, quo tempore esset futura; illud autem tempus expleri potuit iuxta illud ad Galat. 4. *Quando venit plenitudo temporis, &c.* ad quod non fuerunt necessaria orationes, quia ipsum tempus natura sua fuit: at vero immutari, seu accelerari, aut differri non potuit, quia decretum Dei est immutabile, & contrarium huius à Deo petere esset impium, ergo non potuit hoc cadere sub meritum: sed solum, ut illud ipsum, quod à Deo prædefinitum fuerat, eodem tempore, & modo, quo fuerat dispositum, propter merita, & orationes iustorum mandaretur executioni.

Galat. 4.

Tertius modus esse potest, negans simpliciter antiquos Patres meruisse tam accelerationem Incarnationis, quam ipsam Incarnationem, Fundamentum est, quia nulla operatio procedens à gratia creata potest mereri etiam de congruo unionem hypostaticam, nec circumstantias, seu accelerationem eius: quia sunt diuerforum ordinum. Quod ita proportionaliter explicatur, quia magis distat ordo gratiæ creatæ ab ordine unionis hypostaticæ, quam ordo naturæ ab ordine gratiæ, sed non potest homo purus per opera facta viribus naturæ mereri etiam de congruo gratiam, vel auxilium, vel ut citius vocetur neque aliquid simile, ergo nec potest homo iustus per opera procedentia à gratia creata mereri etiam de congruo Incarnationem, vel accelerationem: quam proportionem optimè confirmant verba Aug. de prædestin. Sanct. cap. 15. *Ea gratia sit omnis homo Christianus, quæ ab initio ille homo factus est Christus; sicut ergo non potuit homo mereri de congruo, ut Christianus fieret, neque ut citius fieret: ita neque ut Christus fieret homo.* Et confirmatur omnibus supra citatis testimoniis, quibus Incarnationis meritum absolute negatur. Quibus adiungi potest glossa in id Psalm. 73. *Respice in testamentum tuum*, dicens, *Memini promissionis, quia merita defecerunt*: alias exhibitio Incarnationis non fuisset simpliciter gratia respectu antiquorum Patrum, quia non esset omnino gratis data: sed ex operibus saltem meritoris de congruo, sic enim Aug. & Concilia damnant Pelagium dicentem, primum gratiæ auxilium dari ex bono vsu liberi arbitrij, quia iam non esset gratia, sed ex operibus, cum tamen ille non diceret dari ex iustitia, sed ex quadam congruitate, & bonâ dispositione. Denique addi possunt pro hac sententia, testimonia Scripturæ, quæ in contrarium citantur, non sufficere ad probandum meritum: nam licet antiqui Patres facerent, quod in ipsis erat, ut impetrarent à Deo remedium peccati, non tamen inde meritum inferitur, quod separari potest ab impetratione, ut D. Thom. docet, 1. 2. quæst. 1. 14. arti. 9. ad 1. quia plus requiritur ad meritum, quod aliqui iustitiz operantis ininitur, quam ad impetrationem, quæ nititur bonitate, & promissione Dei. Unde impetratio non requirit certam proportionem inter opus petentis, & rem impetrandam: meritum vero illam requirit, & hæc deest in proposito, ut declaratum est.

Psalm. 111.

Illud vero quod ex Psalmo 111. affertur solet: *Propter*

miseriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus, & similia, facile expediuntur in hac sententia, ut illud *propter*, non dicat causam meritoriam; sed finalem, miseria enim obiectum est misericordiæ, & mouet ad beneficium conferendum: & August. ita August. illo loco dicit *Patrem misisse filium ad consolando gemitus pauperum*.

Quartus modus dicendi esse potest affirmans vtrumque, scilicet antiquos Patres meruisse de congruo, & Incarnationem, & (quod fere idem est) temporis circumstantiam, seu accelerationem; & hæc sententia bene explicata, mihi videtur amplectenda, sed notandum est prius (ut supra in simili dixi) aliud esse loqui de prædestinatione, seu prædefinitione Incarnationis, aut circumstantiarum eius, aliud loqui de ipsa executione.

Dico ergo primo, Antiqui Patres non potuerunt mereri de congruo prædestinationem Incarnationis. Hæc est communis, & certissima, & conuenitur fundamentum secundæ sententiæ, seu ratione secundæ D. Thom. in artic. 11. nam prædestinatio Incarnationis est prior omni gratia, & bono motu antiquorum Patrum, & est radix illius, ergo non potest esse ex illorum meritis vlllo modo. Confirmatur primo, quia omne meritum antiquorum Patrum fundabatur in fide Christi venturi; ergo supponebat venturum Christum, ergo prædestinatum. Deinde ipsi non petebant, ut prædestinaret Christum; sed ut Deus Christum iam prædestinatum exhiberet.

Atque hæc quidem rationes satis conuincunt, de potentia ordinaria hoc aliter fieri non potuisse, Probant etiam, supposito modo & ordine, quo Deus statuit, ut omnia hominum merita, in gratia ex Christi meritis profecta, fundarentur, etiam de absoluta potentia fieri non potuisse quin prædestinatio Christi præuisionem meritorum antiquorum Patrum antecederet, & consequenter ut omnino gratis & non ex meritis hominum fieret. At vero, si Deus aliter res disponere voluisset, fortassis non implicaret contradictionem, ut ex meritis aliquorum hominum præuisionis Deus Incarnationem fieri præordinaret ac prædestinaret. Ut si aliquibus hominibus gratiam absolute & sine ordine ad Christi merita, dare statueret, eosque videret per eam bene operaturus, & ex illis operibus præuisionis ad volendam Incarnationem moueretur. In hoc enim ordine disponendi ac volendi res, nulla est repugnantia, neque indecentia, quæ rectitudini alicuius virtutis simpliciter opposita sit, & cum alioqui Deus liberè operetur, potest, prout voluerit, operari, ac disponere omnia. Dices, quamquam hic modus providentiæ non sit impossibilis, & eo posito, electio seu dilectio Christi Dei hominis niteretur in meritis aliorum hominum præuisionis, vel de congruo, vel etiam de condigno imperfecto si promissio antecessisset; nihilominus absolute tota Christi prædestinatio etiam in eo casu, non esset fundata in talibus meritis, quia præordinatio & ipsa merita essent medium ad exequentiam Incarnationem Christi, quæ tamen merita supponerent necessario gratiam aliquam gratis collatam, & non ex meritis, ac propterea tota illa prædestinatio non posset in meritis fundari. Hac enim ratione omnes qui rectè sentiunt de aliorum prædestinatione docent non posse cadere sub merito, licet præordinatio efficax ad gloriam cadere possit, maxime de potentia Dei absoluta. Respondetur, duplici modo posse intelligi hanc providentiam, & ordinationem diuinam. Primo ut grata collata hominibus ad efficienda opera, quibus aliquo modo imperfecto Incarnationem mererentur, deinde eis ex intentione faciendi Incarnationem, ex intentione (inquam) non per voluntatem absolutam & efficacem, alias nec talis voluntas posset fundari in talibus meritis, sed per voluntatem antecedentem & simplicem, quæ conditionalis vocatur, sicut nunc omni

Qualiter
prædina-
tio sub
pau homi-
na meritis
cadere possit

omnis gratia data hominibus, qui saluandi non sunt, oritur ex voluntate & intentione dandi eis gloriam, non absolute & efficaciter, sed antecedenter, ea scilicet voluntate, qua vult Deus, omnes homines, saluos fieri. Et in eo casu concedo, non totam prædestinationem Christi futuram fuisse fundatam in talium hominum meritis, ut ratio facta concludit. Alio tamen modo intelligi possit gratiam, & merita illis hominibus collata, nullo modo oriri ex voluntate incarnationis, nec beneplaciti, nec antecedente, sed tantum ex voluntate saluandi ipsos homines: Deum vero, visis talium hominum meritis, occasione illorum veluti excitari & moueri ad volendum incarnationem & disponendum de medijs, quibus possit executioni mandari. Posito autem hoc providentia modo tota prædestinatio incarnationis niteretur in illis meritis, quia illa prior gratia, quæ ad illa merita antecedit, nullo modo videtur ad prædestinationem incarnationis pertinere: quia non esset medium ad illam exequendam, cum nullo modo esset ex voluntate seu intentione eius profecta. Hic autem modus non videtur absolute loquendo contradictionem implicare, nec esse impossibilis, propter rationem supra factam fundatam in libertate diuina: esset tamen hic modus parum consentaneus diuinae perfectioni & sapientia, ad quam spectat nunquam operandi ansam ex præiudicio occasione aliqua sic arripere, quin ipsa occasio aut præuoluta sit seu præordinata propter finem talem si bona sit, aut certe permixta si sit mala. Vnde loquendo secundum legem ordinariam & quasi connaturalem, simpliciter dici potest non posse prædestinationem incarnationis cadere sub hominum merito, etiam imperfecto.

Dico secundo, Non potuerunt antiqui Patres mereri de congruo prædestinationem incarnationis, quoad circumstantias eius. Loquor autem de potestate ordinaria, non absoluta: & explicatur, dupliciter enim intelligere possumus. Deum prædestinasse, seu prædestinasse has circumstantias. Primo, ex meritis præiudicis antiquorum Patrum ita, ut prius secundum rationem prædestinauerit mysterium ipsum ad circumstantias abstrahendo: deinde vero prouiderit in hominibus iustis talem dispositionem, vel orationem, & propter eam vobis mittere Christum potius hoc tempore, quam alio, vel ex hominibus his, potius quam ex alijs, & iuxta hunc ordinem essent homines causa meritoria de congruo talium circumstantiarum, non solum ordine executionis, sed etiam ordine prædestinationis. Sed hic modus mihi videtur falsus, & improbabilis. Vnde potius est contrarium dicendum est, Deum ante præiudicia omnium hominum merita prædestinasse, & incarnationem fieri, & tali tempore, & ex tali gente fieri, & ideo ita res disposituisse, ut illo tempore, & in illa gente esset opportuna dispositio ad tale mysterium suscipiendum. Et probatur, nam quis dicat, meruisse Beata Virginem etiam de congruo suam electionem, ut esset Mater Dei, vel Ioannem Baptistam, ut esset præcursor, vel Abraham, & David, ut essent Christi progenitores? Si hoc enim dicere licet, pari ratione de populo Hebræorum dici posset, meruisse, ut Deus ipsi eligeret in populum peculiarem contra illud Deut. 9. Neque enim propter iustitias tuas, &c. Deinde hoc constat ex ipsis effectibus gratia: nam Abraham verbi gratia aut Ioannes Baptista aut Beata Virgo fuerunt ante omnia merita vocatione quadam, aut gratia specialissima præuocati, quæ sine dubio ex speciali eorum electione processit, ergo illa electio antecessit omnia merita, & fuit causa ipsorum meritorum. Rursus, per illam specialem gratiam ordinantur, ut congrue se disponerent ad incarnationem, id est Abraham, ut illi fieret specialis promissio Christi, & Beata Virgo, ut congrue disponeretur ad concipiendum Deum, ergo illa gratia supponebat electionem ad hæc munera, quæ sunt circum-

stantia incarnationis, ergo hæc electio non cecidit sub meritum de congruo; sed potius ipsum meritum ab illa processit. Simile autem argumentum fieri potest de temporis circumstantia, nam non se disposuerunt homines ad suscipiendum mysterium incarnationis tali tempore potius, quam alio, nisi per auxilium gratia: cuncta merita præcedens, sed quod hoc auxilium tali tempore, & modo datum fuerit potius quam alio, ex sola Dei voluntate processit, ergo prima temporis prædestinatio, quo Christus incarnandus fuit, non fuit ex meritis hominum præiudicis, sed ex voluntate Dei, ut patet reducendo electionem mediocritatem ad intentionem finis: nam Deus contulit hoc tempore, verbi gratia, specialem gratiam Abraham, David, vel alijs, ut se disponerent ad Christum suscipiendum, & illum impetrarent, & ut saltem tali tempore veniret, ergo voluntas dandi illam gratiam erat ex intentione, & voluntate incarnationem tali tempore faciendi; sed illa voluntas antecessit omnia merita, ergo multo magis hæc intentio, seu prædestinatio talis circumstantia incarnationis: Neque enim dici potest, illam circumstantiam tantum esse prius intentam voluntate antecedendi, & non absoluta, & prædestinante, tum, quia intentio, & electio sunt proportionata, electio autem mediocritatem erat efficacem, seu media electa erant efficacem, seu infallibilia; ergo intentio etiam erat efficacem, & prædestinatio: tum etiam, quia hæc ratio, prouidentia est multo perfectior, & conformior diuinæ sapientia: alia vero nullo nititur fundamento, nec ratione probabili.

Dico tertio, Antiquos Patres meruisse de congruo executionem, seu exhibitionem incarnationis, quoad substantiam eius. Hæc est sine dubio sententia D. Thom. in hoc articulo 11 eodem enim modo affirmat illos Patres meruisse de congruo incarnationem, quo negat de congruo hoc autem non solum negat de circumstantiis incarnationis, sed etiam de ipsa incarnatione; illud ergo affirmat de ipsa etiam incarnatione, & ita eura, & intelligunt, & sequuntur omnes eius discipuli. Et probatur primo, quod homo iustus sit sufficiens ad meritum hoc, si aliuide non sit repugnans, quia licet gratia creata (ut tertia opinio dicitur) sit inferioris ordinis, quam vnionis gratia, & ex natura sua illam non petat; tamen supposito, quod illa vnio futura est ex diuina ordinatione, habent inter se aliquam proportionem, quatenus nulla potest esse conuenientior via, aut dispositio ad executionem incarnationis, quam per iustitiam coram Deo, & orationes, ac bona opera ab illa procedentia, sicut in ipsomet Christo gratia habitualis fuit congruentissima dispositio ad gratiam vnionis, non antecedens, sed consequens, & ornans, ut supra dictum est: in patribus vero, qui Christum præcesserunt, potuit esse tanquam remota dispositio antecedens, seu tanquam via quædam, ut conuenienti modo obtineretur incarnatio; bona autem dispositio supernaturalis, & in persona grata, ad effectum supernaturalem, meretur illum saltem de congruo, ad quod non requiritur tam exacta proportio, sed sufficit aliqualis, partim fundata in ordinatione diuina partim in ipsis rebus, quatenus ad gratiam vnionis nulla altior dispositio ordinari poterat, ut dictum est, & quatenus per fidem, spem, & petitionem, & supernaturalem amorem huius mysterij eleuatur homo quodammodo, & vnitur ipsi Christo, in quo differt multum ordo gratia: creata, ab ordine naturæ, quia natura non potest viribus aut actibus suis attingere perfectio modo supernaturalis ordinem, etiam obiectiue, id est credendo, & amando: at vero gratia potest saltem hoc modo attingere ipsam vnionem hypostaticam, & hoc sine dubio satis superque est ad meritum de congruo, præsertim supposito alijs, scilicet iustitia operantis, & ordinatione diuina.

Secundum

Secundo, quod hoc meritum esse potuerit in antiquis Patribus, etiam si gratiam habuerit ex meritis Christi praeiis, probatur, primo, quia non est minus perfecta, & efficax illa gratia, & opera ab illa procedentia, quam si omnino gratis data esset, & non ex meritis Christi praeiis, sed si huiusmodi esset, posset homo per illam mereri de congruo Incarnationem, ergo. Secundo, quia id, quod est praedestinatum à Deo sine ullo merito, potest non dari executioni, nisi propter meritum, ut constat in gloria praedestinatorum; ergo quamvis Deus praedestinaverit prius Christum, & propter merita dederit gratiam aut quis Patribus, potuerunt ipsi nihilominus mereri saltem de congruo Incarnationis executionem. Cuius rationis vis magis infra constabit, cum solvemus fundamentum primae sententiae, nunc vero vel ad hominem, vel ex principiis, quae nemo negare potest, ita declaratur, quia negari saltem non potest, quin Patres antiqui orando impetraverint à Deo executionem Incarnationis: quia in orationibus eorum supra indicatis, concurrebant omnes conditiones requiritae ad orationis efficaciam, quod praefertim de orationibus B. Virginis passim in Patribus reperitur, sed non minus habet efficaciam oratio ex Christo, quam meritum, nam gratia, & auxilium ad dignum orandum, & acceptatio orationis, & fides, quae niti debet, ut accepta sit, totum est ex Christo: sicut ergo Christus est principium, & fundamentum omnis meriti, & omnis bonae orationis, & impetratio, impetrabant ergo illi Patres principium, & fundamentum, quod dabat valorem orationi suae: quid ergo mirum, quod meruerint de congruo principium sui meriti? neque enim unum, quam aliud, aut magis repugnans, aut magis absurdum est. Simile argumentum fit de dispositione: disponebantur enim illi sancti Patres, ut Christum suspicerent, & praefertim Beatissima Virgo: & tamen principium, & fundamentum illius dispositionis erat Christus, disponebantur ergo, ut principium suae dispositionis re ipsa susciperent. Sic ergo, & illud de congruo mereri poterant, quia re vera hoc meritum non est nisi per modum cuiusdam convenientis dispositionis, seu praeparationis, ut D. Tho. supra dixit, & in 3. d. 4. q. 3. art. 1. in fine corporis.

D. Thom.

Antiqui Patres aliquas circumstantias Incarnationis, de congruo meruerunt.

Dico quarto, Antiqui Patres etiam meruerunt de congruo aliquas circumstantias Incarnationis, & aliquo modo dici possunt meruisse eiusdem accelerationem. Hec conclusio praefertim quoad priorem partem sequitur à fortiori ex praecedenti, & inductione probatur, quia quod Incarnatio fiat ex tali femina, circumstantia quaedam est Incarnationis, sed hoc meruit Beata Virgo de congruo merendo maternitatem diuinam, ut in sequentibus dicetur. Et similiter Abraham meruit de congruo, ut ex illo Christus descenderet, quae est etiam circumstantia Incarnationis, iuxta illud Genes. 22. *Benedicentur in semine tuo omnes gentes, quia obedisti voci meae.* Deinde de sancto Simeone innuatur Luc. 2. propter sua merita obtinuisse, ut *Non videret mortem, nisi prius videret Christum Domini*, quod est aliquo modo mereri circumstantiam temporis Incarnationis. Et similiter Ambrosius lib. 2. in Luc. dicit de Anna vidua: *Talibus fuisse moribus, ut digna fuerit Saluatorem omnibus nunciare.* Ac denique Daniel. 9. indicatur, illum suis precibus, & desideriis obtinuisse, ut tempus redemptionis ultra septuaginta hebdomadas non differretur. Ex quo declaratur vltima pars, cum enim dicitur Patrem meruisse accelerationem Incarnationis, non est sensus, potuisse mereri ut Deus mutaret decretum suum, quod in prima praedestinatione habuit, hoc enim impossibile est, ut recte probat secunda sententia, sed est sensus ita Deum in sua praedestinatione disposuisse executionem huius mysterij, ut voluerit ipsos homines ita disponi, & praeparari ad hoc beneficium

suscipiendum, ut per eam dispositionem mererentur de congruo ne hoc beneficium amplius differretur. Ad hunc enim modum dixit Gregorius circa id Psalm. 50. *Redde mihi latiniam salutaris tui:* timuisse David ne propter peccatum suum impediretur promissio sibi facta de Christo, ex suo semine venturo, & postulasse dictis verbis, ne hac poena afficeretur, quod non existimo ita intelligendum, ut David dubitauerit de certitudine prioris promissionis, sed quod existimauerit peccatum suum esse dignum illa poena, & medium conueniens, ut promissio Dei impleretur, fuisse poenitentiam, & humilem orationem. Ad eundem etiam modum Caiet. Genes. 27. dicit, propter peccatum filiorum Iacob dilatare fuisse Incarnationem, non quidem per mutationem diuini propositi, sed, quia homines peccando meruerant illam dilationem, quam Deus iam praedestinaverat. Vnde intelligitur explicato hoc modo, hoc meritum accelerationis, in re fere coincidere cum merito exhibitionis eiusdem Incarnationis, & cum merito circumstantiae temporis, nam totum hoc nihil aliud est, quam mereri, ut Incarnatio promissa re ipsa exhibeatur, nam in hoc includitur, ut tali tempore fiat, & amplius non differatur.

Dico, fere in idem coincidere, quia in rigore non sunt omnino idem, neque in se, ut est apertum, neque in ordine ad meritum. Potuisset enim Deus ita res ordinare, ut circumstantia temporis esset ex meritis, non vero executio Incarnationis quoad substantiam suam, & e converso, nulla est enim in hoc repugnantia: nam cum haec & mente & in re praesentia possint liberum esse Deo, in vno respicere ad merita & non in alio, vel ad vnum ordinare merita, & non ad aliud. Nihilominus assero de facto haec fuisse fere idem, quia per modum vnius intendebantur, & petebantur, & quia moraliter separari vix possunt. Qui enim instanter petit aliquid fieri, sane non tempus tantum, sed ipsum opus etiam petit, idque non abstracte, sed definite, vltimum vel cito fiat, & hoc modo petuisse Patres antiquos Incarnationem, constat ex superius adductis. Vnde eandem proportionem habebat eorum dispositio ac petitio ad vtrumque per modum vnius imperandum, & ex parte Dei erat eadem ratio, & ideo illa duo per modum vnius moraliter facta sunt intuitu meritorum & precum antiquorum Patrum.

Sed quaeres tandem, an haec dispositio, & meritum, licet fuerit de congruo iuxta diuinam ordinationem, fuerit simpliciter necessarium, ita ut sine illo, vel non fieret incarnatio secundum executionis ordinem, vel non tali tempore fieret. Respondetur hoc à nemine sciri posse, nisi ab ipso Deo, quia utroque modo fieri potuit, & liberum fuit Deo alterutro modo id ordinare, & reuelatum haec non est, quo modo haec disposuerit, aut quid ipse facturus esset, si in hominibus tale meritum vel dispositio non praecessisset. Sicut Deus, quando peccatori sese imperfecte disponenti dat vltiora auxilia, ut sese perfecte disponat, potest interdum ita expectare priorem remotam dispositionem, ut sine illa non det vltiorem: Interdum vero sine remota dispositione praeiua dat statim perfectam. Vnde, si interrogetur, quid esset facturus Deus, si Petrus v. g. non bene usus fuisset prioribus auxiliis, an daret illi perfectum: nihil certo responderi potest, quia hoc totum pendet ex libera dispositione gratiae suae, sic ergo fere in praesente contingit. Supposito tamen ordine prouidentiae nobis reuelato, dicendum est, cum haec dispositio & meritum antiquorum Patrum in Christi honorem ordinata sint, verisimilius esse, ita fuisse à Deo disposita & ordinata, ut sine illis non mandaretur executioni Incarnatio. Sicut etiam est verum dicere, Deum non assumpturum fuisse carnem ex femina, nisi ex virgine humili & sancta. Denique, si recte consideretur supra dicta de certitudine diuinæ praescien-

Greg. Ma.

Caiet.

Quaestio proponitur, ipsi, vel per se.

gratia conditionalis cum qua & per quam hæc omnia disponit, quæ ex libertate hominum pendet, ex illis constat, ita Deum hæc omnia disposuisse vt infallibiliter fierent, & consequenter vt in re vnum sine alio non fieret, id est, vt non fieret hoc mysterium sine dispositione præuia congruente ex parte hominum, & eo tempore quod magis deceret ad ipsius reuerentiam; iuxta supra dicta dispu. 6. section. secunda, & hæc sectio. & quæ in sequentibus dicuntur. Si autem singamus, Deum præsciuisse, non fuisse habituros homines dispositionem hanc, & hæc merita, non licet inde inferre, cessaturum fuisse Deum ab opere incarnationis exequendo, sed solum quod non fieret incarnatio eo providentis modo, quo nunc facta est, tamen adhuc maneret integrum decretum de incarnatione secundum se, ex cuius B Deus præordinasset alia media, vel aliam dispositionem hominum; vt de cæteris fieret, iuxta infinitas rationes, & modos, quos diuina sapientia nouit, & disponere potuit.

Ad fundamenta aliarum opinionum facile est ex dictis respondere. Ad primum enim dicendi modum, admittimus probationes prioris partis, quibus ostenditur Incarnationis accelerationem Patres meruisse; nam illæ hoc solum probant. Ad fundamentum autem alterius partis, variè responderi solet. Primo, negatur meritum de congruo fundari in meritis Christi, sed in bono vsu liberi arbitrij. Sed hæc responsio, primum falsa vtitur doctrina, nam sine gratia Dei, & Christi nullum est meritum de congruo, præsertim boni alicuius supernaturalis, & maxime tanti & tam excellentis boni: & hanc doctrinam, vt omnino veram, & indubitatam suppono ex materia de gratia. Deinde male illam applicat, quia illi actus, quibus antiqui Patres merebantur de congruo Incarnationem, erant sine dubio actus supernaturalis, ad quos erat necessarium auxilium gratiæ, quod nulli vnquam datum est, nisi propter Christum. Huiusmodi enim erant actus fidei, spei, & orationis, vel desiderij Incarnationis; definit n. Conc. Arausic. can. 3. & 4. efficax desiderij salutis, vel remissionis peccati, aut orationem debito modo factam ad impetrandum aliquod donum gratiæ, non posse haberi sine gratia Christi, multo ergo magis oratio efficax ad impetrandam Incarnationem ipsam haberi non poterat sine gratia. Et confirmatur, quia hoc meritum de congruo Incarnationis, vt minimum supponebat gratiam sanctificantem; quis enim dicat homines existentes in peccato mortali meruisse de congruo Incarnationem? cum nec ipsum etiam auxilium gratiæ mereantur, nec possint sibi ipsis propriam sanctificantem gratiam de congruo mereri, nisi fortasse per vltimam dispositionem, quæ haberi non potest, nisi ex auxilio gratiæ, & eius meritum (si quod est) non se extendit vltra propriam formam, ad quam disponit? Vnde nullus est Theologus, qui hoc meritum de congruo Incarnationis tribuat nisi iustis; at vero gratia sanctificans fundata fuit semper in meritis Christi, ergo & meritum.

Dicent fortasse, illam gratiam fuisse necessariam quasi concomitantem ad excludendum impedimentum peccati: non vero tanquam proprium meriti principium. Sed hoc est falsum, quia licet daremus illud meritum fuisse fundatum in operibus bonis moraliter factis ex libero arbitrio ab homine grato; tamen valor eorum, seu efficacia, aut congruentia in esse meriti, non esset sumenda ex libero arbitrio, sed ex gratia, quia (vt dictum est) opera pure humana, & naturalia per se se, nullo modo possunt esse meritoria alicuius doni supernaturalis.

Aliter alij respondent, ipsam opera supernaturalia, quæ ex gratia fiunt, posse considerari, vt sunt à gratia, & vt sunt à libero arbitrio, vt in simili dicit D. Thom. 1.2. quæst. 114. artic. 6. & priori modo non esse meritoria Incarnationis propter argumentum fa-

A ctum; sed tantum posteriori, & vt sic non fuisse fundata in Incarnatione. Sed etiam hæc responsio falsa est, quia si quod erat meritum in his operibus antiquorum Patrum, illud erat, in quantum illi erant iusti, & fundati in fide Christi alias nulla esset proportio, nec sufficiens ratio meriti in illis operibus, vt supra tractatum est. Non debent ergo illa duo principia, gratia, & liberum arbitrium ita coniungi, vt alterum per se sufficiat ad valorem meriti: quia sine libero arbitrio opus non esset humanum, & morale, & sine gratia non haberet proportionem, vt expresse D. Thom. dicit in citato loco ex 1.2. in fine corporis, loquendo de merito de congruo; necesse est ergo fieri omne meritum antiquorum Patrum, & præsertim hoc de Incarnatione, fuisse fundatum in gratia Dei; & consequenter in meritis Christi; quia suppono esse omnino certum, & infra probandum, quod nullum supernaturale bonum fuisse datum hominibus, præsertim post lapsum Adæ, nisi ex meritis Christi, qui enim dicunt Christum fuisse causam finalem gratiæ antiquorum Patrum, & non meritoriam, omnino errant, vt ibi probabitur; & hic D. Thom. supponit art. 11. ratione 2. Quod vero quidam dicunt, illos mereri gratiam, quæ per Christum data est antiquis Patribus, posse considerari vel secundum se, vel prout fundatam in merito Christi, & priori modo fuisse principium huius meriti de congruo, & non posteriori: hoc, inquam, & falsum est, & nullius momenti: quia illa gratia non fuit principium meriti: nisi prout in re data est, & similiter opera non fuerunt meritoria, nisi prout in re facta sunt; sed in re illa gratia non fuit data nisi propter merita Christi præuisa, & illa opera in re non sunt facta, nisi per auxilia data per Christum, ergo totum illud meritum in Christo fundatum est.

Dicendum est ergo, gratiam, & auxilia data esse antiquis Patribus, propter merita Christi præuisa in diuina prædestinatione, & prædestinatione, nondum autem re ipsa exhibita: ipsos autem Patres per hanc gratiam non meruisse prædestinationem Incarnationis; sed eius exhibitionem, & ideo hæc inter se non pugnant: quia licet merita Christi præuisa antecesserint, tam exsecutio Incarnationis sublecuta est gratiam, & opera antiquorum Patrum, & ideo potuit sub diuersis rationibus esse principium, & aliquo modo præmium illorum meritorum. Sicut variis exemplis de dispositione, & impetratione supra ostensum est. Et potest declarari, quia negari non potest, quin bona opera antiquorum Patrum, & Beati Virginis, vt verbi gratia consensus, quem præbuit Angelo nuntianti mysterium Incarnationis, fuerint medium ad executionem ipsius Incarnationis; & tamen ille consensus fuit datus Virgini propter merita Christi præuisa; idem ergo actus fuit medium ad executionem sui principij in genere meriti: quid ergo mirum, quod fuerit etiam meritum de congruo executionis, seu exhibitionis eiusdem principij. Simile etiam est, quod B. Virgo fuit realis, & physica causa Christi Dei hominis, quatenus fuit veram mater eius; & tamen ex meritis Christi habuit, quod fuerit condigna mater eius, & quod debito modo munus illud exercuerit: & si fortasse habuit aliquem supernaturalem concursum in filij conceptione, etiam ille datus est ex meritis Christi præuisis: sic ergo fieri potuit in proposito. Vnde principium illud, principium meriti non cadit sub meritum. Licet formaliter verum sit de principio, prout habet rationem principij, tamè claritatis gratia distingui potest, nam principium meriti, quod supponitur actu existens prius, quam fundet meritum, illud non cadit sub meritum, & huiusmodi est in nobis prima gratia, vel prima vocatio; quia non solum est principium quasi morale, sed physicum, quod in re ipsa debet antecedere effectum: at vero quando principium meriti est quasi morale, & non causat, vt

actu

a tu existens: sed vt prauisum tantum, potest secundum realem exhibitionem cadere sub meritū, quia vt sic non supponitur, sed subsequitur.

Obiectio.

Tho. in artic. 11. & sequitur antiquos Patres potuisse mereri de condigno exhibitionem Incarnationis; etiam si habuerint gratiam fundatam in Incarnatione manifeste. Respondetur argumentum probare ex

Respon.

Differentia
inter mor-
tum de c
digno, &
congruo.

D. Thom.

Obiezione.

Sed adhuc possunt contra solutionem istam multa incommoda obici. Primo, quia sequitur aliquod excellens meritis antiquis Patres saltem de congruo, quam ipse Christus villo modo meruerit. Secundo, quia sequitur Christum ipsum meruisse Incarnationem: quia, quod est causa cause, & causa effectus eius. Tercio, sequitur in eodem genere cause meritorie fuisse sibi inueniam causas Incarnationem, & gratiam antiquorum Patrum. Quarto, quia alias Christus magnum beneficium ab antiquis Patribus accepisset, sicut Paulus ab Stephano, qui sibi de congruo vocationem meruit. Quinto, quia alias meruissent antiqui Patres sibi primam gratiam, quia meruerunt principium, & causam eius. Sexto, denique, potius sequitur meruisse de congruo totius humani generis reparationem, & omnem gratiam, non tantum sibi, sed etiam aliis collatam, quæ inconuenientia licet potissimum videantur, sequi ex merito ipsius Incarnationis: tamen magna ex parte proportionaliter inferri possunt ex merito accelerationis.

Respon:

Respondetur tamen ad primum, illud non esse inconueniens, quia non sequitur ex maiori dignitate operum antiquorum Patrum; sed solum ex ordine, seu antecessione in temporis duratione, sicut non est inconueniens antiquos Patres impetrasse Incarnationem, quam Christus non impetrauit, vel Virginem se preparasse ad suscipiendam Incarnationem, ad quam Christus non se preparauit, hoc enim meritum de congruo non est, nisi per modum cuiusdam preparationis, vt D. Thom. dixit.

Ad secundum negatur sequela, quia meritum Christi non antecessit tempore, nec natura incarnationem, sicut merita antiquorum Patrum; unde neque fuit preparatio ad incarnationem, sicut illud: meritum autem ex natura rei debet antecedere premium, scilicet dispensatione, quae semper habet admixtam aliquam imperfectionem, & asserenda non est sine aliqua sufficienti causa, vel necessitate, ut supra dictum est: hic autem nulla fuit ad mutandum hunc naturalem ordinem; quin potius speciali ratione necessarium fuit, ut hoc meritum de congruo re ipsa antecederet incarnationem, quia erat quasi

via, & medium ad eius executionem, & per modum cuius am impetrationis, & dispositionis: Illa autem propositio; *Quod est causa causa, est causa effectus*, non est vera loquendo de causa per se, & maxime si mutatur modus cauſandi, vti hic fit.

Ad tertium et hoc patet solutio, quia in ijs, quæ habent diuerfum modum causandi, id non est inconueniens; ita vero est in proposito, nam meritum Christi est causa gratiæ antiquorum Patrum, vt præsumunt tantum, & fuit veluti principium per se de valore illorum operibus. At vero meritum Patrum solum fuit per modum cuiusdam dispositio- nis in ordine ad executionem Incarnationis.

Ad quartum responderetur, non tam fuisse Christo collatum beneficium ab antiquis Patribus, quam debitum obsequium, alias idem argumentum fieri posset de Beata Virgine: denique quidquid habuerunt gratiæ, & meriti à Christo, & per Christum habuerunt.

Ad quintum negatur sequela, nam omnino ante hoc meritum de congruo receperunt primam gratiam, & nō meruerunt Incarnationem, v̄t fuit principium eius, id est, v̄t p̄zūisam; sed solum quoad exhibitionem, quæ fuit posterior, v̄t dictum est.

Ad vitium respondetur, in redemptione considerari posse, vel sufficientem causam nostræ redemptionis, quæ fuit Christi Incarnatio, & passio, vel operatio; & hoc modo concedo meruisse de congruo illos Patres redemptionem nostram; vel potest considerari redemptionem quoad omnes effectus eius, & sic non potuit tota cadere sub illud meritum de congruo, quia sub his effectibus includitur prima gratia, quam mereri non poterunt, v. dictum est; & quia ipsi non petebant, nec se disponebant ad omnes effectus redemptionis, sed ad ipsam Incarnationem.

Atque ex his intelligitur, an dicendum sit, Patres antiquos meruisse aliquo modo omnia merita Christi. Item, an meruerint omnes effectus meritorum Christi, & quidquid ille meruit. Item an meruerint, quod Deus impleat promissionem quam fecerat de mittendo Messia, & incarnatione filij sui facienda: & similes interrogationes facile fieri possunt, quæ ex harum responsionibus poterunt nullo negotio dissolui. Ad hæc ergo omnia & similia primum in genere dicendum est. Patres antiquos nihil horum de condigno meruisse præter eos effectus incarnationis, qui sunt, vel augmentum gratiæ, vel beatitudo,

Ac

At vero loquendo de merito de congruo, fere o-
mnibus illis interrogationibus affirmatiue respon-
dendum est. Dico autem, fere, vt exicipiam illos effe-
ctus gratiæ, qui in ipsis antiquis Patribus antecede-
bant eorum merita, ac erant principia talium meri-
torum: etenim illos mereri non poterant, etiam de
congruo, cum tamen etiam illi essent effectus meri-
torum Christi. Quocirca, ad singula in particulari
respondendo, primo concedendum est, meruisse de
congruo omnia merita Christi, tum in radice, me-
tendo incarnationem, quæ fuit illorum meritorum
radix, tum etiam in seipsis, quia non solum petere
poterant, vt veniret Christus, sed etiam vt sanaret
humanam naturam, quod non nisi suis meritis &
satisfactionibus effecturus erat. Non est autem ne-
cesse, vt in particulari mererent, quod Christus tot
ac tanta opera meritoria exerceret, aut quod per has
aut illas passiones nos redimeret, quia non omnia
hæc illis erant reuelata, nec singula in particulari pe-
tebant, aut petere auderent, sine Dei speciali reuelatione
aut instinctu. Satis ergo est, quod in communi
merita Christi & satisfactiones postulerent, quibus
curari aut redimi possent. Probabile etiam est, illu-
stiores ex illis Patribus, qui notitiam de modo redem-
ptionis Christi habuerunt magis expressam &
distinctam, in particulari etiam meruisse, de congruo
Christi passionem & mortem, quia credebant, ita ef-
fectu a Deo nostram præordinatam redemptionem, vt
non nisi hac via perire possent, & ideo illam desiderabant
ac petebant, non vt erat malum Christi, sed vt
erat medium necessarium ad nostram redemptionem,
& beneficium generi humano præstandum. Vnde, sicut nos pro
illo suscepto gratias agimus, ita ipsi poterant illud desiderare,
petere, & consequenter etiam de congruo promereri.

Secundo dicendum est, Patres antiquos meruisse
de congruo aliquos effectus generales meritorum
Christi, non immediate propter ipsorum meritum
efficiendos, sed impetrando & merendo de congruo
Christi Domini aduentum, eiusque passiones, satis-
factiones & merita in ordine ad tales effectus: & sic
verum est, meruisse de congruo redemptionem ipsam
prout est generale remedium totius naturæ, & quatenus
per illam tollendum erat impedimentum totius
naturæ & ianuæ coeli aperienda: quia hoc maxi-
me postulabant, & ad hoc consequendum sese dis-
ponebant. Certum est autem non meruisse omnes
effectus particulares, quia vel non poterant, vt con-
stat de illis effectibus, qui in ipsis præcesserunt, vt me-
reri possent, quales sunt eorum sanctificatio, remis-
sio peccati, auxilia gratiæ ad ipsa meritoria opera ef-
ficienda. Vel certe quia non ordinabant sua opera ad
illos effectus, neque illos petebant, vt per se manifestum
est in multis innumeris effectibus gratiæ, qui in singulis
hominibus propter Christi meritum fiunt. Quin
potius nec meruerunt quosdam effectus meritorum
Christi, qui non sunt generales ad totum humanum
genus, etiam si sunt generales in lege gratiæ, vt sunt
institutiones sacramentorum sanctificantium & si-
miles, quia vel de his non erit promissio expressæ fa-
cta, vel, etiam si de aliquibus esset facta reuelatio, ad
eos non pertinebat tales effectus postulare, aut ad il-
los se disponere, neque ad eos obtinendos sua opera
specialiter ordinabant.

Tertio dicendum est, Patres illos etiam de con-
gruo meruisse, vt Deus re ipsa exequeretur, quod fa-
cere statuerat, seu factum promiserat. Nam, licet
ex suppositione necessarium esset id fieri, quod Deus
facere decreuerat aut promiserat, nec necessarium
esset meritum, vt hoc esset infallibile, tamen Deus ipse,
qui hoc voluit ac promisit, simul ordinare po-
tuit, vt eius voluntas ac promissio per tale medium,
tale meritum ad effectum perueniret. Siue Deus
statuerit & ordinauerit illam dispositionem seu me-
ritum de congruo vt necessarium dispositionem, si-

Fr. Suarez Tom. I.

ne qua non faceret quod decreuerat, siue tantum eam
ordinauerit, veluti ad melius esse, & ad maiorem de-
centiam, de quo supra dictum est. An vero asseren-
dum sit, Patres illos formaliter meruisse beneficium
incarnationis & redemptionis, vt erat complemen-
tum diuinæ promissionis, vel tantum quasi mate-
rialiter meruisse rem illam, per quam implebatur di-
uina promissio, quæstio parui momenti mihi vide-
tur, & distinctio parum necessaria. Neque enim est cur
negetur vtroque modo rem illam meruisse, quia non
solum possumus à Deo petere rem promissam quasi
materialiter, sed formaliter vt impleat, quod pro-
misit: possumus ergo illud ipsum de congruo mere-
ri. Eth enim Deus propter reuerentiam suam non
posset id non implere, hoc tamen non obstat, quo-
minus simpliciter liberè impleat, & consequenter
posset nostris operibus amplius inclinari, ad illud i-
psum implendum, sed hoc vt dixi, parum refert &
ad modum loquendi magis quam ad rem spectat.

Ad fundamenta secundæ opinionis, concedi-
mus omnes probationes prioris partis, probant e-
nim tertiam conclusionem nostram. Ad probatio-
nes vero secundæ partis iam declaratum est, quomo-
do intelligendum est, accelerationem Incarnationis ca-
dere sub meritum sine mutatione diuinæ voluntatis.

Ad fundamentum tertie opinionis, iam est as-
signata differentia inter opera mere naturalia com-
parata ad ordinem gratiæ, & inter opera proceden-
tia à gratia sanctificante comparata ad vocationem hy-
potheticam. Augustini vero comparatio, seu propor-
tio sumpta ex lib. de prædest. sanct. in hoc expresse ab
ipso ponitur, quod sicut nullus sibi meretur etiam
de congruo, vt Christianus fiat: ita nec Christus sibi
meruit incarnationem: at vero, sicut vnus potest al-
teri mereri de congruo fidem, seu primam vocatio-
nem: ita potuerunt antiqui Patres mereri de congruo
Christi incarnationem. Neque contra hoc obstant tes-
timonia, in quibus incarnatio tribuitur gratiæ vel
misericordie Dei, quia meritum de congruo tunc
solum repugnat gratiæ, quando non fundatur in gra-
tia, quomodo procedit August. contra Pelagium, hoc
autem meritum antiquorum Patrum fundatur in
gratia, vt dictum est, imo & aliquo modo in incar-
natione ipsa: & ideo incarnatio simpliciter ex gratia
data est.

SECTIO VII.

*De Vtrum Beata Virgo meruerit de condigno esse mater
Dei.*

Hoc dubium proponitur hoc loco propter ex-
plicandam solutionem ad tertium D. Thom. in
artic. 11. & quia connexionem habet cum præceden-
tibus. Dixerunt ergo quidam B. Virginem meruisse
de condigno esse matrem Dei, & consequenter, vt in
ea, & ex ea Deus homo fieret, & nasceretur. Ita Gabr.
in 3. distinct. 4. quæst. 1. art. 3. dub. 3. Almain. q. 1. dub.
3. Maior quæst. 4. in fi. Abulen. Parado. 1. capit. 34. &
38. Fundamentum huius sententiæ sumi potest ex
variis sententiis Patrum, quos infra referam, asse-
rentium fuisse Virginem condignam matrem Dei.
Ex quo sic arguitur. Beata Virgo erat sancta, & se
disposuit condigne ad dignitatem matris Dei, ad
quam ex diuina ordinatione, & motione se dispo-
nebat, ergo concurrunt in hac dispositione omnia
necessaria ad meritum de condigno, scilicet gratia
ex parte personæ operantis, ordinatio diuina, &
proportio.

Alij dixerunt, meruisse B. Virginem de digno ma-
ternitatem diuinam licet non de condigno. Ita Mar-
fil. in 3. q. 5. a. 3. dub. 3. concl. 2. & 3. Bonau. d. 4. a. 2. q. 2. Bonauen.
vbi Ricard. art. 3. q. 1. idem dicit, quamuis addat hoc
meritum digni non distingui à merito de congruo:
nec multum dissentiunt Ricard. & Bonau. vt magis
ex di-

Gabr.
Almain.
Maior.
Abulen.

Marfil.
Bonauen.
Ricard.

Z

ex di-

D. Thom.
Soto,
Vega.

ex dicendis patebit. Reliqui ergo autores omnes simpliciter negant hoc meritum D. Tho. dicta solut. ad 3. d. 4. q. 3. a. 1. ad 6. & omnes Thomistæ, Sor. lib. 2. de iustit. q. 2. a. 3. Vega q. 4. de iustit. a. 1.

Aduertendum est, aliud esse mereri de condigno formam, seu dignitatem aliquam, aliud vero mereri dispositionem in subiecto requisitam, vt digne, decenterq; recipiatur talem formam, vel dignitatem: possunt enim hæc duo separari, præsertim quando dispositio, & dignitas non sunt inter se necessario, & quasi Physice connexa, sed solum secundum quandam decentiam moralem, & proportionem, tunc enim fieri potest, vt licet aliquis sit digne dispositus ad formam, vel dignitatem suscipiendam, nihilominus illi ex iustitia non debeat, atq; adeo, vt neq; illam de condigno mereatur, hoc enim meritum, vel non est, vel si est, annexam habet obligationem iustitiæ, vt hunc suppono.

Virgo condigne disposita ut mater Dei affert. Ambros. Basil.

Dico ergo primo, Beatissima Virgo fuit condigne disposita, vt esset mater Dei. Ita docet Diuus Thom. hic, neque ab aliquo recte, & pie sentiente negari potest. Est enim communis Patrum sententia, Ambros. lib. 2. de virginibus, parum post principium: Quid, inquit, in singulis maior qua digna fuit, ex qua filius Dei naceretur. Basil. hom. de humana Christi generatione: Digna, inquit, Vnigeniti diuinitati coniungi, fuit: vbi tamen magis loquitur de carne Christi ex Mariæ sanguinibus formata, sed est eadem proportionalis ratio de Virgine, de cuius condigna dispositione multa etiam ibi loquitur, Chrysostom. hom. 49. in Genes. Quomodo, inquit, istud, quoniam virum non cognosco? Atqui propter hoc ipsum fieret: nam si cognouisset virum, non fuisset habita digna, vt huic ministerio deservires. Epiphani. hæres. 78. circa principium: Quomodo audens impetere impollutam Virginem, qua digna scilicet est habitaculum fieri filij Dei, & electa ex multis milibus, quo vas, & habitaculum dignum esset, &c. vbi de hac dignitate multa prosequitur Damascenus libro quarto capite decimoquinto Mariam, Sanctum, admirabile, ac summo Deo dignum templum appellat. Bernard. sermo. 1. de assumpt. Nec in teris locus dignior videri Virginis templo, in quo filium Dei Maria suscepit, nec in cælis regali solio, in quo Mariam filius eius sublimauit: & serm. 4. Qua vel angelica puritas virginitati illi audeat comparari, qua digna fuit Spiritus sancti sacrarium fieri, & habitaculum filij Dei? & serm. de Natiuit. Mariæ, Plena est gratia, & adhuc gratiam inuenit, digna prorsus inuenire, quod querit. Ecclesia denique in quadam oratione de Virgine sic ait: Vt dignum inuenit habitaculum esset, mereretur, &c. & alibi, Quo sola digna fuit portare Regem calorum, & Dominum. Ratio vero per se nota est, quia ad diuinam sapientiam, & bonitatem spectabat, conuenienter, digneque ordinare, ac disponere personam cui talem dignitatem conferebat, & seipsum in verum, ac proprium filium præbebat. Nisi forte se quis putet impossibile esse tali dignitati condignam dispositionem inuenire. Sed nunc non loquimur de æqualitate dispositionis cum dignitate matris, de qua suo loco dicemus, sed de proportionem, & conuenientia secundum rerum capacitatem, & ordinem diuinæ providentiæ, sicut Christus homo dicitur plenus gratia, & veritate, tanquam Vnigenitus & humanitas eius dicitur ornata donis gratiæ, digna Deo, cui erat vnita.

Dico secundo, Beatissima Virgo consecuta est hanc dispositionem, partim ex sola diuina gratia eam præueniente, partim per opera sua, & merita de condigno. Hæc conclusio facile probatur, notando hanc condignam dispositionem matris Dei multa comprehendisse, seu ex variis donis gratiæ constatam fuisse. Primum omnium fuit habitualis gratia, & eximia sanctitas, qua præuenta fuit à primo instanti conceptionis sue cum omnibus donis, & habitibus infusis, & hæc illi gratis data est absolute loquendo: nam si dicamus illam fuisse sanctificatam per pro-

priam dispositionem, atq; adeo meruisse de congruo illam sanctificationem, tamen ad eam dispositionem præueniri debuit omnino gratis, eximia quadam, & excitante gratia, & adiuuante. Secundo, huc accedit singularia quadam priuilegia perpetuæ innocentie, carentie fomitis, & similia, quæ in primâ sanctificatione omnino gratis ei collata sunt, quamuis postea in decursu vite suæ ad conseruationem, & executionem eorum, scilicet perpetuæ innocentie, aut virginitalis, suis actibus cooperata fuerit. Tertio, cōsiderari potest augmentum gratiæ, & virtutum, quas vsque ad conceptionem filij consecuta est, quo magis, ac magis quotidie disponebatur, & hoc adeptæ est suis meritis de condigno, vt per se constat: nisi forte gratiam aliquam est consecuta veluti ex opere operato, vel (vt melius loquamur) præter meritum proprium in aliquo sacramento antiquæ legis, illo scilicet, quo iustitiebantur scemine ab originali, sic ut masculi circumcissione, quod nihil attiner ad proprium. Quarto ad complendam hanc dispositionem cooperata est Beata Virgo aliquibus actibus suis, præcipue illo, quo vltimū assensum præbuit Angelo, vt mater Dei fieret, & hanc dispositionem non proprie meruit, sed effecit illam libera sua voluntate, diuina gratia singulariter excitata, & adiuta: & ex hac explicatione etiam probata manet conclusio, cuius breuis ratio intelligi potest: quia non potuit Beata Virgo suis tantum viribus mereri totum gratiarum cumulum, qui ad dignitatem Dei matris requireretur: erat enim inferioris nature, & de se obnoxia originali culpe, debuit ergo gratis multis gratiis præueniri, quibus acceptis per sua opera, & merita etiam de condigno potuit cooperari ad complendam hanc condignam dispositionem, & hoc ipsum ad perfectionem illius dispositionis pertinebat.

Vnde iuxta hanc conclusionem, nonnulla Sanctorum dicta recte intelliguntur, nam propter eam, quæ gratis illi donata sunt, dicit Hieronymus dialog. 1. contra Pelag. circa medium: Aduerte, quod beatam se sic dicas non proprio merito, atque virtute, sed Dei in se habitantis clementia. Bernard. serm. de Natiuit. Mariæ colum. 2. Querant alii meritum, hos inuenire gratiam studemus. Maria non pretendit meritum, sed gratiam querit. Fulgent. de Incarnat. & grat. cap. 7. in initio inquit: Ipsum Deum hominem factum, non humani meritis, sed concepti, nascensque ex ea summi Dei dignitate promeruit: vbi etiam excludit humana merita, sine gratia scilicet facta, & ideo diuinam dignitatem adiungit, & merita ex illa profecta. Vnde Aug. serm. 10. de Natiuit. qui est 14. de tempore. Talis eligitur Virgo, quantum haberet meritum, vt Dei filium in se suscipere: & Greg. lib. 1. Reg. cap. 1. Incomparabilibus illustrata meritis, Dei Vnigenito, in quo recumberet, sacrum præparauit uterum Petr. Damiani ser. 2. de assumptione: Singularis eius sanctitas, & gratia hoc promeruit, quod susceptione Dei singulariter indicata est digna.

Dico tertio, Beata Virgo non meruit de condigno esse mater Dei. Hæc sententia est comunior inter Theologos, & fundamentum eius sumi debet ex prima ratione D. Tho. a. 1. nam gratia creata, & opera, quæ ab illa manant, natura sua solum tendunt ad consummationem ipsius gratiæ, vsque ad consecutionem beatitudinis, quam respiciunt, vt condignum, & proportionatum præmium) sed hæc proportio est requisita, quasi ex natura rei ad meritum de condigno.

Dices. Posset tamen hoc suppleri per diuinam ordinationem, opera autem Virginis ordinata sunt ad hunc finem, vt digno modo consequeretur esse mater Dei. Responderetur, aliud est querere, an Beata Virgo potuerit mereri de condigno hanc dignitatem de potentia absoluta loquendo, aliud an ex vi intrinsecæ ipsius gratiæ, & quasi ex natura ipsius gratiæ, atq; adeo ex lege ordinaria possit esse hoc meritum, loquendo de potentia absoluta (quidquid alij sentiant)

Responsio.

giant) ego non dubito, quin possit intercedere hoc meritum de condigno, si intercederet pactum, seu promissio de tali premio conferendo, hoc, vel illud operanti: quia quamvis opera gratia creata, ex natura sua non tendant ad hoc premium; tamen re vera habere possunt valorem sufficientem & dignitatem proportionatam tali premio, nam hæc dignitas matris non est tam infinita, sicut ipsa unio hypostatice; imò aliquibus videtur minoris æstimationis moralis, quam filiatio adoptiva, ut indicatur ab August. lib. de sancta virginitate; ergo si Deus faceret illam promissionem sub conditione operis, interueniret in eo merito vera ratio iustitiæ; esset ergo de condigno; neque enim est essentialiter huic merito, ut opus, in quo fundatur, ex natura sua tendat in premium; sed sufficit quæcunque proportio, & condignitas in æstimatione morali suppositis aliis conditionibus, & præsertim illa promissio, & lege, quod etiam in humanis premiis, seu brauiis videre est, & latius tractatur in materia de merito. Sed licet hoc sit possibile de potentia absoluta; tamen non est conaturalis ipsi gratiæ, & operibus eius, & ideo secundum legem ordinariam merita procedentia ab hac gratia non ordinantur ad hoc premium, neque illis facta est hæc promissio: non est ergo hoc asserendum de B. Virgine, nisi speciale pactum, vel promissio illi facta ostendatur: nulla vero talis est; nam licet in Scriptura sæpe facta sit reuelatio absoluta, quod Beata Virgo futura esset mater Dei; ut Isai. 7. & 11. & alias; tamen, quod hoc sit promissum sub conditione aliquis operis nullibi ostendi potest. Et confirmatur, quia Abraham facta est expressior promissio, Genes. 12. *Benedicentur in te omnes cognationes terræ*, & cap. 15. 17. & 22. David etiam est facta Psalm. 131. *Iurauit Dominus, &c.* & illi Sancti suo modo sefe condigne disposuerunt, ut essent condigni progenitores Christi; & tamen nullus audebit dicere eos meruisse de condigno, ut ex illis Christum descenderet: quia est bonum alterius ordinis, ad quod gratia natura sua non ordinatur, & quodam modo est infinitum bonum excedens proportionem meriti puræ creaturæ. Confirmatur secundo, quia quod aliqua gratia, vel opera eius ordinantur à Deo, ut sint, seu efficiantur convenientem dispositionem ad aliquam dignitatem, non satis est, ut talia opera sint meritoria de condigno illius dignitatis, quia etiam Ioannes Baptista prædictus sæpe fuerat futurus præcursor Domini, Isai. 40. & Malach. 3. ut exponitur Ioannis 1. & Matth. 11. & ille præueniens est magna gratia, ut dignum ministerium illud impleverit, & postea ipse per propria merita ab illa gratia procedentia, veluti consummavit condignam dispositionem requisitam in præcursore Christi; & tamen nullus dicet meruisse de condigno hæc dignitatem. Simile argumentum sumitur ex D. Petro, qui etiam fuit electus, ut primus Christi Vicarius & supremus pastor Ecclesiæ constitueretur, & ad hoc munus magnam gratiam suscepit, tanquam convenientem dispositionem, quam ipse propriis etiam actibus perfecit; & consummavit, ut sumitur ex illo Ioan. 21. *Simon Ioannis diliges me?* & nihilominus dici non potest illum de condigno meruisse Ecclesiæ primatum. Et ratio horum omnium est, quia hæc dispositio, quamuis sit ex ordinatione diuina; non tamen est per modum proprii meriti, & præmij, quia non supponit promissionem sub conditione operis, in qua fundetur, & consequenter, neque inducit rationem iustitiæ, quam dicit meritum de condigno. Solum ergo est hæc ordinatio per modum cuiusdam convenientis providentiæ aptantis, & disponentis vnamquamque rem ad eum finem, ad quem ordinatur. Confirmatur tertio, quia merita Virginis habuerunt condignum premium gratiæ, & gloriæ; ergo non respondebat illis etiam de condigno aliquid nullo modo per se ordinatum ad gratiam, &

Fr. Suarez. Tom. 1.

gloriam; maternitas autem diuina est alterius, omnino rationis, & per se connexa non est cum gratia; & gloria, ergo. Et ex hoc retorqueri potest contra Gabrielem argumentum, quo ipse vititur. Sic enim arguit. Beata Virgo meruit de condigno aliquid excellentiæ maternitatis diuina, ergo & ipsam maternitatem, quæ consequentia inuoluitur per se, & formaliter, quia in iis, quæ sunt diuersarum rationum, potest aliqua facultas in id, quod est perfectius, quamuis non possit in id, quod est minus perfectum, ut in simili materia patet, nam potest quis mereri de condigno augmentum gratiæ, & non scientiæ, licet illud sit maius. Sed præter hoc retorquendo argumentum, quia maius quid est hoc totum simul gloria & maternitas diuina, quam gloria sola, ergo licet B. Virgo meruerit gloriam, non inde fit, ut meruerit vtrumque; imò quia meritum Virginis erat finitum, illi respondebat vnum ad æquatum, & condignum premium ex iustitia; hoc autem fuit gratia, & gloria, ergo.

Ad fundamentum primæ sententiæ iam responsum est, de fuisse operibus Virginis promissionem pactum, & connaturalem proportionem cum diuina maternitate, & diuinam ordinationem non esse eiusdem rationis respectu omnium operum; sed alia esse ad modum dispositionis, & aliam per modum meriti, & hanc in operibus Virginis fuisse priori modo, & non posteriori: quæ vero ratione hi modi differant, iam explicatum est. Ad alios autores ponentes meritum de digno, non est, quod respondeamus, nam fortasse in modo loquendi differunt ab iis qui ponunt meritum de congruo, ut sequenti sectione dicemus. Et quia ut ex materia de merito constat, in re nullum est medium inter meritum de congruo, & de condigno. Si enim inducit obligationem iustitiæ, & habet meritum proportionem æqualitatis cum premio, est meritum de condigno, si vero hæc desint, erit meritum de congruo, si tamen aliquid meritum sit.

Sed quæret aliquis primo quæ certitudine tenendum sit beatam Virginem non meruisse de condigno maternitatem diuinam. Quidam existimant ita certum, ut contrariam sententiam tanquam erroneam, vel temerariam damnent, propter quod Scriptura semper in solam diuinam gratiam, & beatitudinem refert beneficium incarnationis, & promissionem Christi, non tantum secundum se simpliciter, sed etiam ut venturi ex semine Abraham, ut constat ex ad Rom. 3. & 4. nam eadem est ratio de Christo, ut nascitur ex vtero Virginis. Respondetur tamen conclusionem à nobis positam, esse quidem magis probabilem, & simpliciter veram, contrariam vero sententiam nulla nota esse dignam, præterquam minoris probabilitatis, & falsitatis, quia neque ex Scriptura, vel Patribus conuincit satis potest, imò non est omnino aliena à modo loquendi Patrum, & eam tenent autores graves, non sine probabili coniectura. Illa vero testimonia ex epistola ad Romanos sumpta primo solum inducuntur à paritate rationis, cum tamen hæc facile negari possit, quia multo fuerunt excellentiora gratia, & opera Virginis, quam Abraham, David, & aliorum. Deinde ex illis locis potissimum probatur, electionem Abraham, & illius populi fuisse, ex diuina gratia, an vero supposita electione, & prima gratia intercesserit aliquid meritum in executione diuinæ promissionis, hoc ex illis locis neque definiri potest, nec satis improbari.

Vltimo hic quæri potest, an potuerit Beata Virgo mereri de condigno maternitatem diuinam, non merendo de condigno incarnationem. Videtur enim hoc posterius in illo priori includi necessario, nam si Beata Virgo meruit de condigno, ut esset mater Dei, ergo, ut Deus ex illa homo fieret, ergo, ut homo fieret, vel aliter, meruit esse mater Dei, ergo

Z 2 & Chri-

& Christum Deum hominem in rerum natura producere, ergo meruit, & hoc compositum Christus Deus homo, in rerum natura esset. In contrarium vero est, quia supra diximus, potuisse Virginem de potentia saltem absoluta mereri de condigno vere ac proprie, id est, cum vera equalitate, ac iustitia maternitatem diuinam, negauimus autem prius, puram creaturam posse hoc modo mereri incarnationem, ergo meritum incarnationis non includitur necessario in merito maternitatis diuinæ. Deinde, maternitas diuina est dignitas distincta ab vnione hypostatica illaque inferior, ergo potest cadere sub aliquo merito, sub quo illa non cadit.

Respon.

Respondetur ergo, dupliciter posse intelligi hoc meritum, primo absolute, & simpliciter sine ulla suppositione, & hoc modo necessario tale meritum includit meritum incarnationis, quia si beata Virgo suis meritis posset ex iustitia obligare Deum, ut ex illa fieret homo, & hoc absolute, & nulla facta suppositione, necessario deberet illum obligare, ut heret homo, quia hoc in illo continetur: unde si non supponitur ante meritum, necesse est, ut per ipsum meritum efficiatur: & ideo existimo non esse possibile puram creaturam, ut recte probat argumentum supra factum. Secundo potest intelligi hoc meritum solum quasi sub conditione, seu facta suppositione, quod Deus sit futurus homo, & hoc modo praescindi potest meritum maternitatis, à merito incarnationis, quia praesupponit illam futuram, & aliunde potest meritum habere æqualitatem cum illa dignitate precise sumpta, & non cum incarnatione, ut bene etiam probat argumentum factum: Et potest exemplo declarari, nam si Princeps venturus ad ciuitatem sit, & ciuis aliquis impetret, ac mereatur, ut potius in suam quam alterius domum diuertat, recte intelligitur, non mereri aduentum simpliciter, & nihilominus mereri circumstantiam, quæ illum necessario praesupponit.

SECTIO VIII.

Virum saltem de congruo meruerit Beata Virgo dignitatem matris Dei.

Lus.

RATIO dubij esse potest, quia soli gratia, & beneuolentia diuinæ tribui solet à patribus, Beatam Virginem potius, quam aliam foeminam sibi in matrem delegisse, quod ipsamet Virgo confessa est, Luc. 1. dicens. *Quia respexit humilitatem ancillæ suæ, & Quia fecit mihi magna qui potens est, &c.*

Resolutio tamen est facilis, distinguendo (ut supra in simili fecimus) prædestinationem seu electionem Virginis ad eam dignitatem, à dignitate ipsa, seu ab illius consecutione.

Dico ergo primo. Beata Virgo non meruit etiam de congruo, ut prædestinaretur, seu eligeretur in Dei matrem. Hanc censeo esse certam, eamque propterea Theologos omnes supponere potius, quam disputare. Et probari potest ex omnibus adductis in sectione sexta, quidquid enim meriti fuit in Beata Virgine, duxit originem ab hac electione supposuitque illam, quia ipsa prima gratia Virginis, ex qua omne meritum secutum est, ex hac electione processit, idem enim tanta, & tam excellens gratia, tamque maturo tempore illi data est, ut esset accommodata dignitati matris ad quam erat electa. Quin potius ipsamet electio ad gloriam in Virgine supposuit electionem ad dignitatem matris, quia Beata Virgo non prius electa est ad gloriam, quam ad tantam, & tam excellentem gloriam, ad hanc autem fuit electa, quia decebat matrem Dei supra omnes puras creaturas in excelsis gloriæ throno collocari, ut infra suo

A loco probabitur: ergo cum non potuerit mereri de congruo electionem suam ad tantam gloriam (ut nunc suppono) multo minus potuit mereri electionem suam ad diuinam maternitatem.

Potest vero contra hoc obijci dictum Ambrosij epistola 82. aliquantulum à principio, Quid, inquit, loquar, quanta sit virginitatis gloria, qua meruit à Christo eligi, ut esset etiam corporale Dei templum? Respondetur, vel ut late verbo eligendi ad significandum potius ipsum usum, vel executionem, quam ipsam internam electionem per modum intentionis, vel certe Ambrosium ibi non agere proprie de merito, quia Deus amauit eam in matre sua. Itaque non elegit Mariam in matrem, quia virgo futura, sed potius elegit eam, ut esset virgo, quia puritas virginitatis Dei matrem in primis decebat.

Dico secundo, Meruit de congruo Beata Virgo, ut esset mater Dei. Hæc conclusio recipitur ab omnibus Theologis supra citatis, quam Clichtou. libro secundo, de veneratione sanctorum, bene his verbis Dei, expressit, Meruit esse digna, & idonea, Dei munere, & sua dispositione, & sumitur ex dictis sanctorum præcedenti sectione citatis, & præterea ex Augustino libro de natura, & gratia, capite tricesimo sexto, Concipere meruit, & parere, &c. idem libro de sancta virginitate, & Gregorius primo Regum capite primo, Meritorum verticem usque ad solium diuinitatis erexit, licet hæc verba alium possint habere sensum. Hieronymus tomo primo, epistola vicesima secunda, de custodia virginitatis fere in fine, Proponit tibi Mariam, quæ tanta exiit puritas, ut mater Domini esse mereatur. Anselmus de laudibus Virginis, capite octauo, Sanctissima puritas, & purissima sanctitas pectoris eius, omnis creatura puritatem, & sanctitatem transcendens incomparabili sublimitate hoc promeruit, ut reparatrix perditis orbis plenissime fieret. Idem Eusebius Emisen. homilia in feriam quartam, post Dominicam tertiam aduentus, Petrus Damianus, sermone 3. de Natiuitate Mariæ, Petrus Chrysostomus, sermone 143. Diuus Maxent. dialog. 1. capite decimo quarto, in fine, tomo sexto, Bibliothecæ sanctæ. Fide plena, inquit, Deum concipere meruit, licet enim nomen meriti interdum improprie sumatur, ut significat congruitatem quandam vel dignitatem, vel necessitatem, quo modo dicitur, Felix culpa, quæ tantum meruit habere redemptorem, & gemitus infantis dicantur promereri Dei misericordiam à Cypriano. libro tertio, epistola octaua, tamen cum tribuitur personæ sanctæ, & sanctis operibus eius, propriam habet significationem. Vbi tandem notandum est singulare dictum Bernardini Senensis, sermone 51. ait enim, Virginem eo actu, quo consensit Angelo nuncianti, plus meruisse, quam omnes Angelos, & homines omnibus suis actibus, quod non videtur alia ratione verum, nisi quia illo meruit maternitatem: unde intelligitur hoc meritum maxime fuisse positum in illo actu, qui fuit veluti vltima dispositio ad illam formam, quæ cum esset proportionata, & à persona grata, erat meritoria saltem de congruo: & hinc sumitur ratio conclusionis, quia Beatissima Virgo per suos actus dignissime se disposuit, ut Filium Dei in suo utero susceperet, ergo per eos saltem de congruo meruit illam conceptionem. Confirmatur primo, quia supposita Dei ordinatione de sumenda carne ex muliere, ex nulla alia poterat ita congruenter, supposita illius dispositione. Confirmatur secundo, quia Abraham meruit saltem de congruo, ut Christus ex illo descenderet iuxta illud Genes. 22. Quia fecisti rem hanc &c. Ergo & Beata Virgo, nam licet modus, quo

quo Christus natus est ex Virgine, lōge fuerit dignior, quam modus, quo descendit ex Abraham, tamen etiam dispositio Virginis fuit lōge excellentior, quā dispositio Abraham, & ita seruata proportione eadem fere ratio est aut fortasse maior. Denique rationes, quibus supra probauimus antiquos Patres meruisse de congruo incarnationem, & aliquas eius circumstantias, hanc veritatem satis confirmant.

Sed obiici potest, quia ante omnia merita Virginis non solum existentia, sed etiam prauisus, fuerunt merita Christi prauisus Deo in æternitate, ergo, & ipse Christus fuit prius prauisus, vt existens, atque adeo: vt conceptus, vt vt concipiendus ex Virgine, quam fuerint prauisus merita Virginis, ergo nullo modo potuit Beata Virgo mereri, vt Christus ex ea nasceretur. Dicunt quidam, ante merita Virginis fuisse prauisus Deum hominem vt sic, non vero, vt hunc hominem. Sed falsum hoc est, quia (vt recte dixit D. Tho. infra quæst. 4. art. 4.) merita non sunt in humanitate in communi, sed in hac, vel illa humanitate, alias Beata Virgo non fuisset sanctificata ex meritis Christi prauisus, sed ex meritis hominis in communi. Alij dicunt fuisse Christum prauisus, vt est hic homo in hac humanitate subsistens, nō tamen, vt nasciturus ex Beata Maria, quia hoc quid potius est, quia hic homo non pendet essentialiter ex hac matre.

Sed melius dicitur: illo argumento ad summum probari, Virginem non fuisse electam, vt esset mater Dei propter sua merita prauisus: non tamen probari, in executione nō potuisse mereri illam dignitatem, quia in re prius habuit gratiam, & bona opera quam ex ea Deus incarnationem, quamuis illammet gratiam, & bona opera habuerit ex meritis eiusdem filij sui prauisus in diuina prædeterminatione.

Sed virgebis, quia si ante omnia merita Virginis præordinauit Deus incarnationem in hac humanitate, ergo in corpore ex hac indiuidua materia formata: sed non meruit Virgo habere illam indiuiduam materiam ita sibi coniunctam, vt necessarium erat ad filij conceptionem, quia hoc potius pertinebat ad ordinem naturalium effectuum, & causarum quam ad rationem meriti. Respondet primum, dici posse non fuisse necessarium hoc mereri, sed potius præsupponi ad meritum, sicut natura supponitur gratia: itaque omnes causæ naturales ita fuerunt dispositæ, vt tandem fieret, quod illa pars materia esset sub forma purissimi sanguinis, quo supposito ipsa promeruit, vt ex suis purissimis sanguinibus Deus carnem assumeret. Deinde dici potest, sicut temporalia possunt cadere sub meritum in ordine ad spiritualia, ita Virginem potuisse mereri, vt illam materiam, ex qua Christus erat formandus, prius esset materialis pars sui corporis, seu sanguinis.

QVÆSTIO III.

De modo vnionis ex parte personæ assumptis, in octo articulos diuisa.

FINDE considerandum est de vnione ex parte personæ assumptis.

Et circa hoc queruntur octo.

Primo: vtum assumere conueniat personæ diuinæ.

Secundo, vtum conueniat naturæ diuinæ.

Tertio, vtum natura possit assumere abstracta personalitate.

Quarto, vtum vna persona possit assumere sine alia.

Quinto, vtum quilibet persona possit assumere.

Sexto, vtum plures persona possint assumere vnā numero naturam.

Septimo, vtum vna persona possit assumere duas numero naturas.

Fr. Suarez. Tom. I.

Octauo, vtum magis fuerit conueniens de persona filij Dei, quod assumpserit humanam naturam, quam de alia persona diuina.

EXPLICATA essentia huius vnionis seu incarnationis, incipit D. Tho. de extremis agere, quæ ad hanc mirabilem coniunctionem conueniunt, & in hac quæstione tractat de persona assumptis, in sequenti vero de natura assumpta. Et quamuis precipue intendat explicare mysterium, prout factum est, vt perfectius tamen, & exactius ratio eius intelligatur, alios modos inquirat, quibus de potentia absoluta fieri posset, & hæc sunt duo præcipua capita; de quibus in hac quæstione disputandum est. Quoniam vero totius materię huius intelligentia pēdet ex cognitione substantiæ, vel existentie diuinæ, quæ formaliter est terminus huius vnionis, ideo operæ pretium duco ante expositionem literæ D. Thom. disputationem præmittere, in quā quid veritatis harū sit, breuiter tradamus.

DISPUTATIO XI.

In quinque Sectiones distributa.

De diuina existentia, & substantia.

VPONIMVS in primis exitis, quæ in disputationibus Metaphysicis, de existentia, & substantia creaturarum dicuntur, communem rationem, seu significationem horum nominum, quia licet analogice de Deo & creaturis dicantur, tamen ratio nominum eadem est. Itaque nomine existentie intelligimus illud est, quod res habet, vt sit aliquid in actu, seu actualis entitas distincta ab ente, quod tantum est in potentia obiectina, actu vero nō est, seu nihil est, nomine vero substantie intelligimus modum per se existendi. Supponimus deinde, id quod nostræ fidei fundamentum est, in Deo quidem tres personas, vna vero naturam, seu essentiam reperiri, vnde in disputationem cadit pertineat existentia, & substantia in Deo ad vnionem essentia: an contra ad Trinitatem personarum, vel demū ad vtumque. Quæ disputatio quamuis reuera materię de Trinitate sit propria, quia tamē mysterium, de quo agimus, sine illa intelligi non potest, ab hoc loco aliena censenda non est, cum præsertim à Theologis magna ex parte hoc loco discutatur.

SECTIO I.

Vtrum sit in Deo vnum esse existentie absolutum, & essenziale.

RATIO dubitandi sit, quia in natura substantiali idem est formaliter etiam, & secundum rationē, existentia, & substantia, quia de intrinseco conceptu existentie substantialis est, vt sit ipsum esse per se, quod est esse substantiam, sed non est in Deo vnum esse substantie absolutum, vt infra tractabitur, ergo.

Propter hanc rationem noui quidam Theologi de re ista cœperunt dubitare, non quidem quod essentia diuina in re distinguatur à suo existentia saltem realiter, est enim de fide certum apud Catholicos, & inter Philosophos euident in Deo non esse compositionem ex esse, & essentia, atque adeo in re essentiam Dei esse suum esse, vt in 1. part. latius tractatur: sed quia cum hac simplicitate, seu identitate stat in Deo vnum esse absolutum, & alterum respectiui, vt patet de essentia, & persona, ideo isti Theologi aui sunt dubitare, an ita se habeant diuina essentia & existentia, imo quidam eorum aui sunt ita sentire, & docere, & consequenter negare in Deo

2 3

absolu-